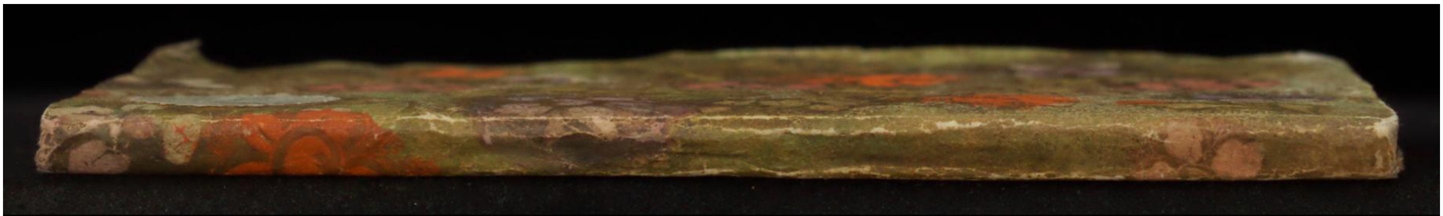
235
E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

KW 235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

PERSIUS ENUCLEATUS,

SIVE

COMMENTARIUS

Exactiſſimus & maxime perſpicuus

IN

PERSIUM

Poetarum omnium difficillimum.

Studio

DAVIDIS WEDDERBURNI,

SCOTI, ABREDONENSIS.

Opus poſthumum.

AMSTELODAMI,
Apud Danielem Elzevirium.
CIƆ IƆC LXIV.

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

AD LECTOREM.

EN (Candide Lector) fratris mei chariſſimi in Perſium commentarium diu deſideratum. Novi pleroſque notas in Perſium in lucem emiſiſſe. At opus hoc eorum annotationibus neutiquam cedit: nam illius ſunt, qui in humaniorum literarum paleſtra & Muſarum viridario diu maxima cum laude verſatus eſt. Lege & revolve, & tibi gratum & acceptum fore nullus dubito. Vive, vale, & redama

Tui amantiſſimum

ALEXANDRUM WEDDERBURNUM.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

VITA PERSII.

PErſius Flaccus Volaterris Hetruriæ oppido natus, claruit iiſdem fere temporibus, quibus Domitius Nero Imperium urbis Romæ ſuſcepit. In Grammatica præceptorem habuit Palæmonem, in Rhetorica Flavium Virginium. Cum ſedecim eſſet annorum tradidit ſe Annæo Cornuto, qui philoſophiæ ſtudio excelluit, illumque magna diligentia & ſingulari obſervatione coluit, cumque eo familiariſſime diu vixit. Deceſſit ſtomachi vitio in via Appia in ſuis prædiis, octavo Calend. Decembris, anno Neronis octavo, cum vixiſſet annos viginti octo.

Summa ſex Satyrarum Perſii.

1 2 3 4 5 6
Vates: vota: puer: præcox Nero: liber: avarus.

AULI

AULI PERSII FLACCI

In ſuum SATYRARUM LIBRUM, PROLOGUS.

1 *NEc 2 fonte labra prolui Caballino;*
Nec in bicipiti 4 ſomniaſſe 3 Parnaſſo
Memini, ut repente ſic Poëta prodirem.

1 *Nec fonte, &c.* Argumentum. In hoc prologo illorum veſania arguitur, qui literarum & omnis eruditionis rudes cum eſſent, poetarum tamen nomen (quæ inſignis erat eorum impudentia) vendicabant: perinde ac ſi totá Aganippen exhauſiſſent. Atque hoc oblique & urbane ſua extenuando agit.

Hujus prologi duæ ſunt partes; priore negat ſe poetam, ſeque ad tantam gloriam ne aſpirare quidem fatetur: ac proinde præmia poetis debita aliis æquo animo relinquit. 2 *Fonte Caballino.* Hippocrene fons eſt in Bœotia, non procul ab Helicone monte, quem poëtæ fabulantur factum fuiſſe ungula Pegaſi equi alati; cui fabulæ occaſionem videtur miniſtraſſe Cadmus, qui cum in Bœotia locum urbi condendæ quæreret huc illuc obequitans, hunc fontem primus creditur inveniſſe. Et quoniam Cadmus literarum inventor creditur, factum eſt, ut hic fons Muſis ſacer habeatur. Perſius ad verbum reddens græcam vocem, fontem Caballinum vocat: nam ἵππος nobis caballum ſeu equum ſonat, & κρήνη fontem. Quin & poëtæ fabulabantur, etiam eos qui de fonte hoc biberent, repente quodam afflatu Muſarum & Apollinis poetas fieri. 3 *Bicipiti Parnaſſo.* Parnaſſus mons eſt in Phocide duos habens vertices, nempe Cithorea & Hyampeum; hinc biceps appellatur, eſtque Muſis & Apollini ſacer. Quemadmodum fons ille, de quo modo dicebamus, potus credebatur facere poetas; ſic mons hic eos, qui eo conſcenderent, aut inibi verſarentur. 4 *Somniaſſe.* Quoniam ſolebant ægroti in Æſculapii vel Apollinis templis incubare, ut inſomnia captarent, quibus morborum remedia præſcribi credebant: ita fabulantur poetæ, eos qui in Parnaſſo ſomniarent, repente poetas exiſtere. Hinc ait Heſiodus ſe poetica facultate donatum fuiſſe, cum paſceret oves in Helicone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

5 Heliconidaſque, pallidamque 6 Pyrenen
Illis relinquo, quorum 7 imagines lambunt
8 Hederæ ſequaces: Ipſe 9 ſemipaganus
Ad 10 ſacra vatum carmen affero noſtrum.
11 Quis expedivit 12 pſittaco ſuum χαῖρε;
Corvos quis olim concavum ſalutare?
Picaſque docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis ingenique largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.

5 *Heliconidaſque.* Helicon mons eſt Bœotiæ Phocidi vicinus, non procul à Parnaſſo, qui & ipſe Apollini ſacer eſt & Muſis: unde Muſæ Heliconides dictæ ſunt.

6 *Pirenen.* Pirene fons eſt ad radicem Acro-corinthi, Muſis itidem ſacer: pallida autem dicitur ab effecto, quia poetæ qui de fonte hoc bibiſſent, ſtudiorum aſſiduitate pallorem contrahebant. 7 *Imagines.* Fuit majorum inſtitutum præclarum dedicandi in bibliothecis qua publicis, qua privatis, imagines & ſtatuas doctorum, eaſque ſemper virente hedera coronandi, quod nobilium poetarum laudes ſemper vireant. 8 *Hederæ ſequaces.* Hedera herba eſt perpetuo virens, quæ cum per ſe ſtare non poſſit, arboribus & muris adhæret. Inde (ut quidam volunt) ab hærendo hedera dicta eſt, quod hæreat ſemper & ſequatur quicquid proximum eſt. Hinc hederæ ſequaces juxta illud Virgilii —— *atque hanc ſine tempora circum Inter victrices hederam tibi ſerpere lauros.*

9 *Semipaganus.* A pago dictus eſt ruſticus paganus; hinc ſemipaganus, ſemiruſticus, ſemidoctus. 10 *Sacra vatum.* Commune eſt omnium artium, ut ſacra habeant ſibi propria: hinc apud poetas paſſim ſacra Muſarum. Nihil vetat hunc Perſii locum ita accipere. Quia tamen conſuetudo fuit Romæ, ut in æde Apollinis docti convenirent, & ſua ſcripta eo deferrent, huc videntur poetæ verba eſſe referenda: nam in ea æde poetarum recitationibus maxime locus erat. *Paraphraſis.* Nec labra mea de Hippocrene Muſarum fonte prolui: nec in Parnaſſo ſomniavi, ut repentino Muſarum vel Apollinis afflatu poeta fierem. Muſas fonteſque ac montes Muſis ſacratos illis relinquo, quibus ab ingenii nobilitate ſtatuæ in Apollinis Palatini templo ſunt poſitæ, non ſine hederaceis coronis, quippe quod eorum laus ſemper & ubique vireat; ipſe ſemiruſticus, adeoque inchoatus quaſi poeta, ad Apollinis Palatini ædem, in qua docti conveniunt, carmen hoc noſtrum defero, ut doctorum judicium modeſte ibi experiar. 11 *Quis expedivit.* Argumentum. Poſterior eſt prologi pars, qua aperte præ ſe fert, pro poetis ſe non habere eos, qui populi Romani æſtimatione ſummi in eo genere habebantur: quippe quod non tam naturæ inſtinctu (qui in genuino poeta potiſſimum requiritur) quam lucri captandi ſtudio animum ad poeſin appulerint.

12 *Pſittaco.* Paucæ quædam inter aves reperiuntur diſciplinæ capaces: quas cibo prius abſtentas magiſtri partim verberibus, partim blandiente ſtudio, humanam vocem cogunt imitari. Cum autem ad loquelam inſtituerentur hæ aves, ut plurimum ſalutantium verba, vel ſingula, ut *ave*, *ſalve*, *χαῖρε*, vel paulo plura addiſcebant. Tres autem ejus generis à Perſio nominantur, pſittaci, picæ, corvi. Perſius cum iſtiuſmodi avibus componit famelicos poetas. Ut enim illæ diſcant loqui, aut potius tale quid conari, naturæ ſuæ vim faciunt: ſic poeticum artificium non natura, quod oportuit, ſed fames hos docet. At dices Horatium ita de ſe loquutum eſſe, —— *paupertas impulit audax, Ut verſus facerem.* Reſpondeo; cum hac Horatii paupertate & naturæ & eruditionis adjumenta fuiſſe conjuncta; at hi, de quibus hic Perſius, naturæ dotibus neutiquam erant inſtructi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi:
Corvos Poëtas: & poëtrias picas.
Cantare credas 13 *Pegaſeium* 14 *melos.*

13 *Pegaſeium.* Vox quinque ſyllabarum eſt per diæreſin Ionicam, ut ſatyra prima *Troiades.* Pegaſus autem equus fuit alatus, quo vehebatur Bellerophon. De Pegaſi hujus ungula & fonte inde excuſſo ſupra, ubi de fonte Caballino. 14 *Melos.* Melos eſt cantus ſuavitas ex apta vocis modulatione & flexu proficiſcens; à Perſio pro ſuaviſſimo carmine hic ſumitur. *Paraphraſis.* Quis miſellos & infelicis ingenii poetas ad Muſarum, tanquam ad egeſtatis ſuæ aſylum compulit? nempe fames & lucri ſpes, & quidem picis, pſittacis, corvis aliiſque id genus avibus non incommode eos compares. Sicut enim aves illæ ut diſcant loqui, naturæ ſuæ vim faciunt: ita hi ut verſum pedibus inſtruant, genio atque ingenio deſtituti, egeſtate coguntur: atque ut illæ aviditate cibi qui oſtentatur, in loquelam hominum erumpunt, ita & iſti in Muſarum adyta penetrare coguntur ſpe lucelli infelicis: cujus ſi luculentior aliqua ſpes affulſerit, tum vero uſqueadeo ſuperbiunt, ut caput cælo inferre ſibi videantur: quin & ubi domeſticæ paupertatis ærumna ſemel fuerint levati, ſi eos ſua ſcripta recitantes aut prædicantes audias, prima fronte incomparabiles poetas eos eſſe cenſeas, quique omnium priorum luminibus obſtruxerint: cum tamen revera adeo indocti & abſoni poetæ ſint, ut corvos & picas referant, quibus naturalis vox non ſolum ingrata, ſed & infauſta veteribus habebatur; præſertim corvis cum glutiunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

A. PERSII FLACCI

SATYRA PRIMA.

Argumentum.

Prima hac ſatyra in eos invehitur Perſius, qui literis male utuntur, ſive ii Poetæ ſint, ſive Oratores. Hos ſatyrico ſale perfricat, ut ipſa eruditionis venena..

Dividitur hæc ſatyra poſt exclamationem in tres partes. Prima colloquium habet Monitoris & Perſii. Secunda docet totam ſtudiorum rationem eſſe corruptam Romæ, ſeu recitatores ſeu auditores, ſeu poetas ſeu oratores, ſeu nobiles ſeu plebeios, ſeu divites ſeu inopes ſpectes; & ex his alios directe, alios ſtrictim & obiter quaſi taxat. Tertia habetur epilogus. Initium Satyræ abrupte fit ab exclamatione..

1 *O Curas hominum! ô quantum eſt in rebus inane!*
2 M. *Quis leget hæc?* P. *min' tu iſtud ais?* M. *nemo Hercule.* P. *nemo?*
M. 3 *Vel duo, vel nemo. turpe & miſerabile.* P. *quare?*
Ne mihi 4 *Polydamas, & Troïades* 5 *Labeonem*

1 *O curas hominum! O quantum eſt in rebus inane!* *Senſus.* O quàm vana ſunt ea omnia quæ mortales agimus! O quantæ vanitati hujus mundi res ſunt obnoxiæ! &, ut Solomon loquitur, *Vanitas vanitatum & omnia vanitas.* Atque hæc exclamatio generale quaſi argumentum eſt non modo hujus ſatyræ, ſed & reliquarum deinceps ſequentium, aut aliarum quarumlibet.

2 *Quis leget hæc? &c.* Argumentum. Jam colloquium habemus, de quo diximus, Monitoris & Perſii: quo quidem Monitor conatur poetam à ſcribendo deterrere. Huic regerit Perſius recte ſe animum ad ſcribendas ſatyras appellere ſpreto vulgi judicio, potentum gratia, ipſiuſque adeo Neronis: periculo etiam, quod ab illo & cæteris magnatibus oſtendebatur, neglecto, licet è Monitore audierit omnem ſibi veniæ ſpem præcidi. 3 *Vel duo vel nemo.* Id eſt, quam pauciſſimi. Imitatur hic Perſius familiaria Græcis dicendi genera, ἢ τις ἢ οὐδείς, & ἢ ὀλίγοι ἢ οὐδείς, quoties ſummam raritatem volunt indicare. 4 *Polydamas.* Nobilis Trojani nomen proprium eſt, qui Antenoris filius urbem Trojanam Græcis dicitur prodidiſſe, una cum patre & Ænea. Per Polydamanta autem hic Perſius intelligit Neronem: ut per Troadas vel Troïadas nobiles Romanos, at molles illos & effœminatos. Illa enim ætate, qui ab antiquo erant cives Romani Trojanam originem affectabant, ut à fæce novorum civium ſepararentur, qui à temporibus Julii Cæſaris civitatem & tribum fuerant adepti. 5 *Labeonem.* Fuit hic Labeo ineptiſſimus poeta. De ineptiſſima Iliados verſione ab illo edita, præter Perſii & vetuſti interpretis teſtimonia, nihil habemus compertum.

Præ-

Prætulerint. nugæ. non ſi quid turbida Roma
Elevet, accedas: examenve improbum in illa
Caſtiges trutina: nec te quæſiveris extra.
Nam 4 *Romæ quis non? ah, ſi fas dicere! ſed fas*
Tunc cum ad canitiem, & noſtrum iſtud vivere triſte
Aſpexi, & 1 *nucibus facimus quæcunque relictis:*
Cum ſapimus 2 *patruos, tunc, tunc, ignoſcite.* M. *nolo.*
P. *Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene* 3 *cachinno.*

1 *Nucibus relictis.* Inter puerorum oblectamenta fuerunt nuces: hinc apud Perſium nuces relinquere, pro vir fieri vel virilia negotia capeſcere.

2 *Patruos ſapimus.* Patruus patris frater, quod quaſi patris loco ſit. Et quia patrui rigidi cenſores plerunque ſunt, hinc patruus pro gravi cenſore aut objurgatore ſumitur ab Horatio & Perſio.

3 *Cachinno.* Cachinnus ſolutus riſus, à ſono riſus confictum vocabulum. Qui in cachinnos effuſus eſt, is cachinno dicitur. Quia vero intemperantia riſus à ſplenis magnitudine ſumitur, teſte Plinio, hinc iſtud Perſii —— *ſed ſum petulanti ſplene cachinno.*

Paraphraſis. In hoc colloquio duas perſonas Monitorem & Perſium duabus initialibus literis diſtinguemus in hunc modum. M. Quis quæſo, ô Perſi, hanc tuam Satyram lecturus eſt? P. Mene alloqueris, Monitor? M. Nemo ſane hanc tuam ſatyram leget, ac propterea ſcriptio tua ſupervacua eſt: nam ſcriptionis finis eſt lectio & utilitas lectoris; ſublato hoc ſcriptionis fine operam inanem collocas. P. Eone res rediit, ut nemo meam ſatyram lecturus ſit? M. Sane quam pauciſſimi, puta duo aut tres, aut potius quod prius dixi, nemo. Quod quidem turpe eſt & miſeratione dignum, non modo quia nemini profuturus eſt hic tuus labor, verum etiam quia nullam auctori gratiam aut gloriam ſit allaturus. P. Quid eſt cur turpe & miſerabile eſſe pronuncies, ſi nemo meas ſatyras lecturus ſit? nempe ita fortaſſe judicas, de exiſtimatione fortuniſque meis eſſe actum, ſi peſſimus audiam poetarum, & libellos meos vel poematis Labeonis, quæ nemo legit, Nero & alii proceres poſtponant. Nugas agis, ô Monitor. Erras enim ſi in æſtimatione bonorum aut malorum poetarum ſtandum putas Magnatum Romanorum judicio: non enim talium judices ſunt idonei. Etenim cum hodie Romanorum judicium non purum fontem referat, ſed turbulentum potius rivum, æqua lance, & prout par eſt, meas ſatyras neque poſſunt penſitare, neque volunt. Miror ergo, cur me velis ex corrupto Romanorum judicio pendere. Quod ſi me audias, eorum ſententiæ ne accede, neque id eleve, aut quaſi leve aliquod poema rejicias; quod ii rejiciendum putant; ſed teipſum potius conſule, & in examinandis ſcriptis à tuo ipſius potius judicio, quàm ab eorum cenſura pende. Eſt enim ſapientis, ut ſcriptis ſuis vel laudis vel culpæ nomen apponat, ad alium judicem non adire, ſed ad rectam rationem intra ſe habitantem, & ad ejus obruſſam dicta factaque exigere.

4 *Nam Romæ quis non?* Quod dixerat neutiquam eſſe Romanorum judicium ſedatum, ſed turbidum, pluribus deinceps id exequitur, in hunc modum,

dum. P. Etenim quis non Romæ eſt corrupti judicii, & indignus cujus rationem habeas? Quippe Romani noſtri critici delitiis & luxu perditi, omnis virtutis & omnium artium honeſtarum oſores ſunt, de quibus tunc merentur peſſime, cum illas contactu ſuo fœdant. Denique ſi à principe orſus ſingulos iſtorum conſideres, omnes imperiti, omnes aſini ſunt Ah ſi mihi liceret ex animi ſententia in probroſam Neronis & reliquorum vitam invehi! Sed indignationem meam æquiſſimam metus inhibet. Sedenim cur me contineo? fas mihi ſit: imo fas eſt in propoſito ſcribendi ſatyras perſeverare. Itaque quidquid iſti judicaturi ſint, ego ſatyras mihi ſcribendas eſſe judico, quoties ob oculos mihi pono quibus in ſtudiis iſti ſe occupent, jam inde ab eo tempore, cum ex ephebis exceſſerint ad ultimam uſque ſenectutem, cum tamen graves & ſeveri videri velint patrui aut tutores. Uſqueadeo poſt tranſitum à puerilibus nugis ad virilia ſtudia & negotia, tota vita à carceribus ad calcem male ab iſtis collocatur. Cum, inquam, ſenes hos intueor, quorum ætatem triſtis gravitas comitari ſolet & debet, tunc fas eſſe judico urbem Romam ſatyrica libertate perſtringere; quod cum facturus omnino ſim, facti veniam peto. M. Eam vero ego haudquaquam tibi concedo. P. Ain vero, Monitor, nolle te veniam hanc mihi indulgere? quid ergo faciam? factus ſum à natura cachinno: itaque velis nolis, ô Monitor, oblata re ridicula riſum mihi oboriri neceſſe eſt. Quid enim riſum magis meretur quam corruptiſſima eorum vita & corruptiſſima judicia? Cum ergo flagitioſe adeo Romæ vivatur, mirari nemo debet bonorum liberam indignationem.

1 Scribimus incluſi. Secunda hæc ſatyræ pars eſt, qua invehitur in ſui temporis poetas ac oratores,

[1] Scribimus [2] incluſi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod 3 pulmo animæ prælargus anhelet:

quod dicendi ſcribendique leges corrumperent, & literis ad inanem ambitionem abuterentur. Hujus ſecundæ partis ſex ſunt ſectiones pro ſextuplici affectatione; 1. laudis. 2. nimis exquiſitæ elegantiæ in numeris, quæ Cacozelia dicitur. 3. grandiloquentiæ. 4. antiquarum vocum 5. ineptiarum rhetoricarum, etiam in periculo capitis. 6. concentus rhythmici. Quæ omnia eo ſpectabant, ut poetarum & oratorum inanem laudem captantium ambitioni ſatisfieret. Prima ergo ſectione recitatorum ambitio damnatur, 1. in muſæis, 2. in auditoriis, 3. in conviviis. quin & alibi paſſim per totam ſatyram obiter & ſtrictim hæc laudis ridicula affectatio taxatur. Vanitas in receſſu & muſæis duobus primis verſibus proponitur.

Argumentum. His ergo duobus primis verſibus proponit dicturum ſe de poetis ac oratoribus, qui cum grandia & ſublimia ſcribere affectarent, tumida inflataque oratione veram eloquentiam corrumperent, docetque ab oratoribus & poetis promiſcue hoc fieri.

2 *Incluſi.* Quia ſecreto & libero ab arbitris loco ſcribentibus opus eſt, ideo ſecedebant ad ſtylum Romani, & intra cubicula ſua ſe continebant in lectulis lucubratoriis, ibique ſtudebant, ac verſus aut orationes ſcribebant. 3 *Pulmo.* Pulmo eſt ſpirationis aut reſpirationis inſtrumentum, quod cum difficulter facimus, dicimur anhelare. Id autem accidit cum ex aliis cauſis, tum ex oratione longis periodis contexta, quæ recitari non poſſit abſque vexatione ſpiritus & anhelitu, quo ſpectat hic Perſii locus.

Paraphraſis. Seu carmen ſcribamus, ſeu proſa oratione quid concinnemus, magniloquentiam (quæ apex eſt facultatis dicendi) affectamus. Hinc oratio noſtra adeo ampullata eſt, ut licet quis optimo pulmone ſit, verba tamen grandia & periodos longiores non ſine anhelitu pronunciare poſſit.

Scilic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

1 *Scilicet hoc* 2 *populo,* 3 *pexuſque* 4 *togaque recenti,*
Et 5 *natalitia tandem cum Sardonyche albus,*
6 *Sede leget celſa, liquido cum plaſmate* 7 *guttur*
Mobile colluerit, 8 *patranti fractus ocello.*
9 *Heic, neque more probo videas, neque voce ſerena*

1 *Scilicet hoc populo, &c. Argumentum.* Supra fuit affectatio in muſæis. Jam proditur in auditoria, ubi recitatorum vanitas primo proponitur, inde examinatur. Proponitur cum variis circumſtantiis, quarum aliæ ſpectant recitatorem, aliæ auditores, ut videre eſt in textu. Hæc autem perſtringens oſtendit Perſius finem cujus gratia plerique tum ſcribebant: ſimul mollitiem illorum commemorat. Finem docet fuiſſe non ut cuiquam prodeſſent: ſed ut recitatione ſuorum ſcriptorum ingenii famam conſequerentur. Ita malo fine rem per ſe laudabilem corrumpebant. Mollitiei duo argumenta commemorat, cultum nimium atque indecorum quoties ad recitandum prodibant: & in ipſa recitatione vocem fractam atque effœminatam & aſpectum arte depravatum ad blanditiem. Duo igitur reprehendit in ſuorum recitationibus: rem ipſam primo, deinde rei modum. 2 *Populo.* Duplex fuit recitatio, alia domi amicis convocatis ad emendationem: alia publice in auditorio ad oſtentationem, in quanta fieri poterat maxima corona, de qua hic Perſius. 3 *Pexuſque.* Recitaturi elegantiæ ſtudebant; moris itaque fuit ut loti prodirent & candidati, pexa coma atque barba. 4 *Togaque recenti.* Togam recentem & à fullone candentem Romani aſſumebant die quovis feſto, & publica aut privata ſolennitate, ut hic: at Græci pallium recens. 5 *Natalitia Sardonyche.* Mos ejus ætatis hominum, ut annulis manus ornarent: Aliquando etiam onerarent, in quibus pretioſiſſimæ gemmæ incluſæ, præcipue Sardonyches. Eſt autem Sardonix gemma ejuſdem coloris, cujus unguis humanus carni impoſitus. Natalitia autem Sardonyx vel quæ ſolis diebus natalibus aſſumi ſolita, vel quæ natali eſſet accepta, cum munera miſſitabant amici & clientes. 6 *Sede celſa.* Veteres dicebant ſtantes, recitabant ſedentes è cathedra aut pulpito. 7 *Guttur.* Magnam curam adhibebant recitatores, ut vox auditoribus placeret. Ideo Phonaſci opera & medicamentis utebantur, ut arte vocem corrigerent, & formarent in melius. Imo (qui fuerunt effœminatorum mores) medicamentis his non tam fingebant quam corrumpebant vocem: adeo ut vox in canticum diſſolveretur: quo fortaſſe reſpiciunt illa verba prologi, *Cantare credas pegaſeium melos.* 8 *Patranti ocello.* Patrare, proprie eſt liberis operam dare: & cum olim honeſtum eſſet verbum ſignificans aliquid inceptum ad finem perducere, ad obſcœnitatem poſtea tranſlatum fuit: hinc Boethius ait patrationem fractæ Veneris eſſe lachrymas. Ergo fractus patranti ocello, id eſt libidinanti & in laſciviam profuſo.

Paraphraſis. Nempe, ſi diis placet, hæc tua ſcripta tanta cura elaborata in frequentiſſimo auditorum concurſu leges è ſublimiore cathedra; utque gratiam tibi concilies pexus & candidatus. Tandem vero poſt alia omnia ornamenta aſſumpta natalitia Sardonyche digitum ornabis. Quin & recitaturus medicamenta adhibes ad vocem fingendam, ut canora magis & auditoribus gratior evadat, oculoſque in laſciviam reſolvis. Sic denique vox & oculi totuſque vultus & corporis habitus ſtudio ad mollitiem componuntur, ut cum oratione effœminata convenientiſſime congruant.

9 *Heic, neque more probo, &c. Argumentum.* Hactenus circumſtantiæ quæ recitatorem ſpectant, ſuccedunt eæ quæ auditorum mollitiem depingunt. Hi nempe poetas recitantes non minus turpiter audiebant quam ipſi & fœde recitabant ac pronunciabant.

Ingentes trepidare [1] *Titos, cum carmina* [2] *lumbum*
Intrant, & tremulo ſcalpuntur ubi intima verſu.
3 *Tun'* 4 *vetule auriculis alienis colligis* 5 *eſcas?*
Auriculis, quibus & dicas 6 *cute perditus: ohe!*
7 *Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quæ ſemel intus*

1 *Titos.* Inter Romanorum prænomina honeſtiſſima erant Marcus & Titus. Ideo per Titos ingentes intellige nobiles Romanos, qui cives Trojugenæ haberi volebant.

2 *Lumbum.* Lumbus ea pars corporis eſt quæ ſpinæ inferioris quinque vertebras complectitur. Hanc veteres libidinis ſedem agnoſcebant: aut per lumbum renes ſignifica domicilium quaſi libidinis.

Paraphraſis. In his recitationibus videas Romanos proceres incondita voce ut homines leviſſimos acclamare. Exiliunt enim cum indecora & geſtiente lætitia ad laudandum. Atque interea nihil probitatis aut verecundiæ in geſtu, nihil maſculum aut laudabile in voce. Tantus enim amor jam Romæ eſt teneræ & effœminatæ vocis, ut acclamationes inſtar molliſſimorum canticorum exeant, poſtquam obſcœnus recitator in animis audientium pruritus obſcœnos excitavit. unde in eorundem animis naſcitur voluptas quædam titillans contraria gravitati & conſtantiæ.

3 *Tun' vetule, &c. Argumentum.* Ad examen revocat hanc recitatorum vanitatem, quæ tanta eſt, ut in ſcholis etiam (quod obiter notat Perſius) putida laus & applauſus captetur. Examen hoc dialogiſmum habet, & duas perſonas, Perſii nempe & Patroni neſcio cujus, quem ſubinde inducit defendentem ea quæ taxat in recitatoribus iſtis, ut caſtigati ſi fieri poſſit, reſipiſcant. Ante omnia dictum eſt eos qui ſcriberent, non alio fine ſcripſiſſe, quàm ut laudarentur. Hoc ſtudium vanum eſſe oſtendit Perſius, cum ii quibus placere ſtudeas, indigni ſint quorum judicia tanti facias. 4 *Vetule.* Neronem hic maxime taxat. At dixeris, Nero vetulus nunquam fuit. Reſpondeo, Vetulum Perſius ſatyrice dixit pro eo qui vir ætate, mente puer. Sic Juvenal. Sat. 13. —— *dic ſenior bulla digniſſime.* Quin ne videatur Neronem adhuc adoleſcentem denotare, ad vitandum quod inde fortaſſe inſtaret periculum, Vocem hanc *Vetule* interſerit. 5 *Eſcas.* Dicta quæ placent auriculis, tanquam eſca ſunt. Plaut. in Euclione, *nimium libenter edi ſermonem tuum.* Et in Ciſtell. *Iſtuc mi cibus eſt quod fabulare.* 6 *Cute perditus.* Cute perditi ſunt ii qui aqua intercute laborant. Sed convitium corpori dictum ad animum transferri debet. Revera enim homines hydrope laborantibus ſimilia patiuntur. Sicut enim ab his quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ, ita illis vanæ gloriæ & laudis inſatiabilis eſt ſitis.

Paraphraſis. Tune, ô ſtulte, & eo quidem ſtultior quod in ſtultitia conſenuiſti, adeo amens es ut verſus faciendi laborem ſuſtineas, non propter amorem literarum, aut ullam adeo voluptatem quam ex ſtudiis capias; ſed ut tuorum ſcriptorum recitatione aliis voluptatem, tibi gloriolam parias? tantumne laboras, ut aliorum auribus placeas? at quibus quæſo auribus? nempe eorum qui adeo ſine judicio laudant quos laudant, ut cogaris vel invitus id agnoſcere: Quippe qui ſæpe ſis expertus illos tua ſcripta encomiis ita immodicis & quæ omnem fidem longe ſuperent extollere, ut te licet vaniſſimum & gloriæ ſitientiſſimum ſuppuderet adeo, ut ipſe pudor hanc vocem exprimere tibi debeat, ohe jam ſatis eſt laudis, imo plus ſatis. 7 *Quo didiciſſe, &c. Argumentum.* Verba patroni ſunt defendentis recitatorum vanitatem à fine ſtudiorum. Laus ſtudiorum noſtrorum finis; cur non ergo appetenda?

Innata.

Innata eſt, rupto jecore exierit [1] *caprificus?*
[2] *En pallor,* [3] *ſeniumque, ô mores! uſque adeone*
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
[4] *At pulchrum eſt,* [5] *digito monſtrari, & dicier, hic eſt.*
Ten' [6] *cirratorum centum* [7] *dictata fuiſſe*

1 *Caprificus.* Caprificus ficus eſt ex ſylveſtrium genere nunquam matureſcens: dicitur autem caprificus à carpendo, quod parietes & maceries atque adeo ſaxa ipſa ſibi obſtantia diſcerpat. Nota autem hic geminam ſimilitudinem: 1, ut fermentum in maſſa contineri nequit quin det ſignificationem ſui, & maſſam fervefaciat & attollat, tandemque erumpat; ita eruditio in animo levi & inanem gloriam ambiente habitare non poteſt, quin ut fermentum attollat illum atque inflet. 2, ut caprificus in ſaxorum commiſſuris enata impediri nequit, quo minus ſaxa diſcutiat, ita vani hominis eruditio non poteſt non erumpere, quippe quæ agnoſci laudarique ab omnibus cupiat.

Paraphraſis. Si gloria non ſit ſtudiorum finis, quis tandem erit? & quid ſcientia quam adeptus ſis, niſi proferatur in publicum? duplicis ſimilitudinis vim ſupra expreſſimus. Obiter nota non conſtare ſibi veteres in aſſignandis cuique affectui ſedibus. v. g. pudorem modo in oculis habitare dicunt, modo in fronte: ſic & amorem vanæ gloriæ modo in pulmone collocat Perſius; hinc illud —— *Pulmonem rumpere ventis*; modo in jecore, ut hic.

2 *En pallor ſeniumque, &c. Argumentum.* Hæc particula increpationem & indignationem Perſii continet, ob vanitatem prioris patrocinii. 3 *Seniumque.* Ut ſupra docuimus, licet cum Nerone hic agat Perſius, cum tamen ut ſenem hic etiam deſignat. Et quidem fortaſſe apud Romanos Perſii ſeculo non minus ſenes non pauci damnandi ob vanum hoc poetandi ſtudium, quam vel Nero ipſe, vel alii conſimilis ingenii & indolis juvenes. Hinc illud ſupra, *ſed fas tunc cum ad canitiem, &c.*

Paraphraſis. Ergone in ea tempora devenimus, ut non alium in finem literis inſudetur, quam ad oſtentationem ingenii? ideone genius fraudatur, & ex laboris aſſiduitate pallor contrahitur, & in ipſa juventute ex pallore vani hi conſeneſcunt? uſque adeone inexplebilis hæc laudis cupiditas animo tuo inſedit; ut in fama vulgi & hominum lingua omnium ſtudiorum tuorum finem ſtatuas? perinde ac ſi quemadmodum occultatæ Muſicæ nullus eſt reſpectus, ita nec ſcientiæ ac eruditionis, niſi famæ ſervias & in aliorum notitiam ſcripta tua perveniant.

4 *At pulchrum eſt, &c. Argumentum.* Urget argumentum ſuum Patronus, atque aliud affert patrocinium ejuſdem farinæ, cujus argumentum ſuperius.

5 *Digito monſtrari.* Reſpicit fortaſſe hic hiſtoriam de Demoſthene, qui cum tranſiret, & à mercenario tabernæ, vel (ut quidam referunt) à muliercula digito monſtraretur, fertur lætatus eſſe, quod ab ignobilibus ſciretur.

6 *Cirratorum.* Apud antiquos criniti erant adoleſcentes & pueri, qui ſcholas frequentabant, uſque ad certam ætatem. Hinc per cirratos, nobiliores diſcipulos intellige, qui ſub magiſtris operam navabant literis, & quibus magiſtri è libro aliquo ſcripta dictabant. 7 *Dictata.* Mos erat olim ludimagiſtrorum, ut diſcipulis ſuis non eorum tantum auctorum ſcripta prælegerent, quos vetuſtas commendaret, ſed etiam nobiliſſimi cujuſque æqualium ſuorum. Atque obiter hic perſtringitur Nero, cujus carmina, quia imperabat, per ſcholas celebrabantur.

Paraphraſis. At vero dulcis eſt fama & populi præconium. Numnam nugatorius tibi videtur & inanis ſtudiorum finis laudem ſequi? quam tum demum aſſequutus tibi videaris, ſi cum Demoſthene prætereuntium digitis indiceris, tanquam eximius aliquis orator aut poeta raris ingenii dotibus inſtructus. Quid quæſo ſuavius, quid optatius, quam ſi patritiorum liberi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

carmina tua dictata illis à ludimagiſtris manibus ſuis aſſidue terant atque perdiſcant? nonne hæc ad laudem nulla temporum injuria intermorituram via expeditiſſima eſt?

Pro nihilo pendas? [1] *ecce* [2] *inter pocula quærunt*
Romulidæ ſaturi, quid dia poemata narrent.
Heic aliquis cui circum humeros 3 *hyacinthina læna eſt,*
4 *Rancidulum quiddam* 5 *balba de nare locutus,*
6 *Phyllidas,* 7 *Hypſiphylas, vatum & plorabile ſi quid,*

1 *Ecce inter pocula &c. Argumentum.* Hactenus recitationes in auditoriis propoſitæ cum circumſtantiis ſuis. Succedunt recitationes in tricliniis inter convivandum: unà etiam cum circumſtantiis, quarum aliæ recitantem, aliæ auditores & applauſores ſpectant. Ubi lepide admodum ſatyricum cachinnum poeta exercet, ut iſtis qui laudari ſua poemata à Nerone & proceribus tanti æſtimabant, rei vanitatem dilucide oſtendat. Et ingenioſe Perſius rem ob oculos ſic ponit, ut horum hominum vanitas manifeſtiſſime appareat. 2 *Inter pocula.* Vetus hic mos & à Græcis acceptus: ſed hoc oblectandi ſui cauſa, non ut accuratius quicquam tractarent, verum ut convivis anſa fabulandi naſceretur, in miſſuum intervallis aut remotis menſis aliquis vel memoriter vel de ſcripto alicujus poetæ carmen recitabat. 3 *Hyacinthina læna.* Veſtis tricliniaris, mollior & coloris exquiſiti, argumentum eſt morum ſolutorum. Satiſque conſtat ætate Perſii qui elegantiores videri volebant cœnatoria & univerſam veſtem tricliniarem ſplendidiſſimam habuiſſe. In dibapha igitur purpura & coccinis aut hyacinthinis diſcumbebant. Eſt autem hyacinthus genus violæ vernæ colore obſcuræ purpuræ. hinc hyacinthinus, a, um, quod habet colorem hyacinthi. 4 *Rancidulum.* Rancor eſt certarum rerum diutius aſſervatarum corruptus odor. Sic olei rancor apud Latinos: ſed dicitur & de aliis. Inde transfertur ad res ingratas & inſuaves; hinc rancidus, a, um, pro eo quod eſt putidum aut putridum, quodque nimia vetuſtate corruptum fœtorem contraxit & ingratum ſaporem. Unde pro inſuavi nonnunquam ponitur: ſic venenum rancido aſpectu apud Plinium. Inde diminutivum rancidulus, a, um. 5 *Balba de nare.* Duriore tranſlatione uſus nari tribuit quod linguæ convenit. Balbuties enim vitium eſt linguæ peculiare. Sed poeta multa vitia congeſtim ponit, quod loquatur rancide, quod balbe, quod de nare: quibus ſignificari voluit naturalem vocis modum ab iſtis effœminari. De nare loqui dicuntur, quibus ſpiritus qui per nares exit, non libere fluit ob anguſtiam tramitis. 6 *Phyllidas.* Phyllis fuit Lycurgi Thracum Regis filia, quæ Demophoonta Theſei ex Phædra filium à Trojano bello redeuntem hoſpitio lectoque excepit: accepta prius ab eo fide, ſe domi rebus ab eo compoſitis uxorem ab eo ductum iri. Profectus itaque Demophoon, quum ultra ſtatutum tempus variis diſtrictus negotiis in patria detineretur, Phyllis & doloris impulſu & amoris impatientia, quod ſe ſpretam eſſe crederet, laqueo vitam finivit. Inde converſa in arborem amygdalum fertur ſine foliis. Poſtea reverſus Demophoon, cognita re, ejus amplexus eſt truncum: qui (velut ſponſi ſentiret adventum) folia emiſit: ita poſtea phylla ſunt à Phyllide. Vide Ovid. in epiſt. Heroidum. 7 *Hypſiphylas.* Hypſiphyle, Lemni regina, Thoantis filia, quæ quum reliquæ mulieres ejus inſulæ omnes viros communi conſenſu occidiſſent, ſola patrem ſervavit: ob quam pietatem Lemno ejecta, capta à Piratis dicitur, & Lycurgo Thraciæ regi vendita: à quo liberaliter habita & nutriendo ejus filio præpoſita eſt. Nam paulo ante fugam gemellos pepererat, quos conceperat ex Jaſone, quem in Colchos navigantem hoſpitio ſimul & lecto exceperat. Poſtea quum Argivis ad Thebanam expeditionem proficiſcentibus, Langiam

fontem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

ſontem oſtenſura Archemorum alumnum depoſuiſſet, ea abſente adrepens ſerpens puerum interemit: quo nomine quum à Lycurgo ad ſupplicium quæreretur, ab Adraſto cæteriſque Argivis ſervata eſt. Vide & hic Ovid. in epiſt. Heroidum.

1 Eliquat, & tenero 2 ſupplantat verba palato.
5 Aſſenſere viri. Nunc non cinis ille poetæ
Felix? 3 Nunc levior cippus non imprimit oſſa?
Laudant convivæ. 4 Nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunataque favilla
Naſcentur violæ? 6 rides (ait) & nimis 7 uncis

1 *Eliquat.* Eliquo, as, liquidum facio, ut cum aurum aut argentum igni diſſolvimus. Eſt etiam eliquare molliter canere, & cum lenocinio quodam vocis pronunciare, ut hic. 2 *Supplantat.* Supplanto, as, eſt pede ſuppoſito in terram dejicio. Hic vero ſupplantare verba, eſt verba non bene nec plane pronunciare, ſed molliter ea palato illidere, quo vox jucundior fiat. 3 *Nunc levior cippus.* Ridere libet veterum ſtultitiam, qui defunctorum amicorum urnis cippos & columnas marmoreas cum imponerent, optabant tamen iiſdem terram levem. Iidem contra inimicis quorum memoriæ non favebant, nullum ſaxum imponebant, & gravem tamen terram, atque ut pondere urgerentur, optabant. 4 *Nunc non è manibus illis.* Veteres Græci ac Latini quorum felicitatem pluſquam humanam volebant videri, dicebant de vivis ex eorum veſtigiis flores naſci: de mortuis ex eorum tumulis ſuave-olentes quaſi flores erumpere. Atque hinc eſt quod ver perpetuum optabant eorum tumulis, eoque frui perpetuo manes bonorum credebant. Inde vernare pro continua felicitate uti, apud multos ſcriptores.

Paraphraſis. Reſpondet hic Perſius colloquutori. Imo vero ego gloriolam illam pro nihilo pendo. Utque tu quam nihili pendenda ſit videas, rem ob oculos tibi ponam. Non inter res ſerias ſed inter oblectamenta literæ habentur à pleriſque Magnatum. Utque hoc clarius videas, ecce laudantur quidem ab iis poetæ, & encomiis maximis ornantur, ſed inter pocula & in vino: ut facile omnes intelligant quanti laudationes iſtæ fieri debeant à parum ſobriis & madidis profectæ. Ut enim inter pocula ad majorem hilaritatem ſe invitent, quærunt numquis adſit, qui divini alicujus poetæ generoſa carmina recitare poſſit & canere. His conviva aliquis, cui hyacinthina & accubitoria veſtis, fabulas amatorias è trivio petitas canit emiſſo per nares ſpiritu; ſic ſcilicet proceres poemata attingunt levia, & rancide, balbe, ac de nare loquentes naturalem vocis modum effœminant. Interea nullis maſculi alicujus poetæ carminibus ſe oblectant, ſed teneris quibuſdam elegiis de infelicibus amoribus Phyllidis aut Hypſiphylæ & ſimilibus aliis, quæ dum canuntur, vocem quam à natura virilem acceperant, delicatam reddunt ac fœmineam, atque arte frangunt ac corrumpunt.

5 *Aſſenſere viri. Senſus.* Qui elegiam recitabat, illud agebat ut mollia carmina molliter pronunciaret. Laudant reliqui utrumque & vocem & carmen: atque illi recitatori aſſentiuntur pulcherrimum eſſe carmen quod recitarit. Effunduntur igitur omnes paulatim in auctoris tam bonorum carminum laudationem in hunc modum. Annon juſtam hic poeta cauſam habet cur certam fiduciam concipiat de fama nominis ſui etiam ultra cineres ac poſt obitum manſura? Atque hic nota gradus laudationum. Convivæ primo aſſentiuntur laudanti, deinde ipſi laudant, ubi plus poti calidiores & alacriores fuerint facti. Atque ita effuſe laudant, ut ejus poetæ felicitatem velut pluſquam humanam deprædicent. 6 *Rides (ait) & nimis uncis, &c. Argumentum.* Supra fuerunt recitationes in tricliniis, una cum circumſtantiis; jam ſequitur diatriba ſatyrica, qua harum ineptiarum vanitatem examinat; non ſine dialogiſmo, ut ſupra. Aſſerit enim malorum poetarum patronus ſine cauſa Perſium cachinnari; cui deinceps reſpondet Perſius. 7 *Uncis naribus indulges.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

dulges. Alludit ad cachinnonum & ſalſe alios irridentium geſtum. Incurvantur enim nares, cum eas ſoluto riſu contrahimus. Horat. in 1 ſermonum —— *minus aptus acutis Naribus.* item alibi idem —— *naſo ſuſpendis adunco.*

Naribus indulges. an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe; & 1 cedro digna locutus,
Linquere; 2 nec ſcombros metuentia carmina, nec thus?
3 *Quiſquis es, ô modo, quem ex adverſo dicere feci,*
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
4 *(Quando hæc rara avis eſt) ſi quid tamen aptius exit,*
Laudari metuam: neque enim mihi cornea 5 fibra eſt,
Sed recti finemque, extremumque, eſſe recuſo

1 *Cedro.* Cedria vel cedrium liquor eſt, quem cedrus arbor exſudat. Res cedrio unctæ tineis & carie non eduntur. Itaque hoc liquore libros linebant. nec ſolum cedrio ungi ſoliti libri melioris notæ, ſed etiam in arculis materiæ cedrinæ ſervari, ac fortaſſe etiam tabulis cedrinis à bibliopegis amiciri propter æternitatem. 2 *Nec ſcombros.* Ut carmina æternitate digna cedri ſucco inungebantur, ita malorum carminum contrarium fuit fatum. Ejuſmodi enim chartæ aromatis & ſalſamentis involvendis deſtinabantur. Et quia garum ex ſcombri piſcis inteſtinis ſale maceratis primo fuit factum, ideo hoc liquamen ſcombros appellat. Per ſcombros ergo intellige ſalſamentarios, ut per thus thurarios, id eſt hos qui thus parant & vendunt.

Paraphraſis. Verba hæc patroni ſunt. *Senſus.* Nimis quidem tu, ô Perſi, gloriæ cupiditatem irrides. Cum communi quodam conſenſu os populi, id eſt famam & nominis celebritatem mereri optent. Cur igitur contemnis uſqueadeo honorem eum quem poetis Romanis Proceres deferunt? Præſertim cum poeta cui deferuntur hæ laudes, ea ſcripſerit carmina, quæ æternam poſterorum memoriam mereantur, ac proinde ſumma cum cura à poſteris vel cedro aſſervanda, non autem contemptim ad viliores uſus atque ad ſalſamentorum & thuris venditores rejicienda.

3 *Quiſquis es, O modo, &c. Argumentum.* Superiori objectioni accurate hic reſpondet Perſius adhibita diſtinctione. Docet enim aliud eſſe gloriam ſectari tanquam finem ſuarum actionum, & eandem amare ac probare tanquam gratam & amabilem virtutum omnium comitem. 4 *Quando hæc rara avis eſt.* Id eſt quando raro admodum contingit hoc. Phœnicem avem orientalem reſpicit hoc proverbium; qui unus tantum in toto orbe, nec magnopere viſus. Vivit annos 660. Hinc ſeneſcens caſia thuriſque ſurculis nidum ſibi conſtruit, repletque odoribus, & ſuper emoritur, & ex ejus oſſibus ac medullis renaſcitur pullus. 5 *Fibra.* Omnium rerum extremitates fibræ dicuntur: quin & minuta radicum herbarumque capillamenta hoc nomine appellantur: quanquam autem cordis, ut & reliquarum partium fibræ extremitates ſolummodo ſint, hic tamen ſynecdochice pro corde ſumuntur. Cornea autem fibra proverbialiter hic ſumitur pro animo ſeu corde ſtupido & communis ſenſus experte.

1 Euge tuum, & belle; 2 nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non heic eſt 3 Ilias Atti
Ebria 4 veratro, non, ſi qua e'egidia crudi
Dictarunt proceres, 7 non quicquid denique 5 lectis
Scribitur in 6 citreis. 8 calidum ſcis ponere 9 ſumen,

1 *Euge tuum & belle hoc.* Sunt hæ voces acclamantium & approbantium ea quæ recitarentur in auditoriis: Euge, belle, pulchre. Sic accipe Martialem multas cumulantem acclamationes. *Effate, graviter, cito, nequiter, euge, beate.*

Paraphraſis. Quiſquis es quem ego induxi mecum colloquentem, audi quid ingenue profiteor. Si forte opus aliquod ſtudio & labore ad finem perducam; quando (ut eſt in proverbio) hæc rara avis eſt; ſi, inquam, quid limatius à me exeat, non ego bonam famam prorſus negligo, ejuſque amorem uſque adeo exui, ut ea cura neutiquam me tangat. Neque enim animus hic meus adeo occalluit. Sedenim quanquam laudem omnem plane non reſpuam, pro fine tamen & ultimo nolo ego eam mihi proponere.

2 *Nam belle hoc excute, &c. Argumentum.* Quatuor rationes reddit, cur non tanti facienda ſint horum laudatorum judicia, ut eorum laudationes pro fine proponendæ ſint. Prima eſt ab operis recitati & laudati indignitate, ut & auctoribus crudis & tantum non ebriis cum carmina faciunt. 3 *Ilias Atti.* Attius Labeo Iliadem Homeri verſibus inconditis fœdiſſime compoſuit. Sic gloſſæ veteres ad Perſium. 4 *Veratro.* Cum alia excitando tardo ingenio valent, tum etiam interdum pharmaca: inque his veratrum ſeu elleborum. Clarum hoc vel exemplo Carneadis Philoſophi, qui ſolitus elleboro purgari, quoties cum Zenone Stoïco res illi erat futura. Eſt autem parum felicis genii & ingenii hujuſmodi pharmacis poetæ ingenium excitare, quia veri poetæ naturæ munere fiunt, carentque carmina gratia cum apparent coacta & labore multo expreſſa. 5 *In lectis citreis.* Veteres lectos habebant lucubratorios ubi ſtuderent ac verſus facerent. Fuit & ritus poetandi in lectulis tricliniaribus, & inter cœnam otioſe aliquando ita ludebant.

6 *Citreis.* Citrus arbor eſt ſylveſtri cupreſſo ſimilis, in Mauritania præcipue naſcens: unde in Italiam ad pretioſiſſimarum menſarum materiam advehebantur, quæ & cedria à Plinio appellantur.

Paraphraſis. Vide quæſo & ſerio quàm dignæ ſeu potius indignæ ſint laudationes ab iſtis profectæ, qui ſine judicio bonos maloſque poetas acclamationibus ſuis inſanis proſequuntur. Nonne enim dum hujuſmodi poematia laudant, ea laudant quæ Attii Labeonis ineptiſſimum poema referunt? nam illam Iliados Homeri tranſlationem expreſſit non copia ingenii ſed labor improbus & gloriolæ pruritus; & ſiqua alia ſint infelicium ingeniorum irritamenta, poſtquam pharmacis fuerint expurgata.

7 *Non quicquid denique. Senſus.* Nonne illa maxime ſolita laudari, quæ à divitibus ac potentibus ſcribuntur, licet ipſi magis ventri & luxui ſint dediti quam Muſarum ſtudiis? eorumque carmina elegidia ſint, hoc eſt non magna poemata & opera legitima: ſed minuta quædam opuſcula ut leves & breves elegiæ & ſimilia momenti non magni carmina, adeoque non modo horum carminum auctores crudi ſunt, ſed ipſa carmina cruda: vix bene adhuc inchoata, nedum perfecta. Nonne denique verſus ii ſunt quos inter cœnam proceres bene madidi funditant, aut in lectis ſuis lucubratoriis, ubi verſus faciebant, illos tamen parum elucubratos? 8 *Calidum ſcis ponere ſumen, &c. Argumentum.* 2 ratio ſumpta ab ingenio laudantium. Quot laudatores, tot aſſentatores. 9 *Sumen calidum.* Hic imitatus eſt Horat. ad Piſones: *Si vero eſt unctum recte qui ponere poſſit.* Addit autem calidum, quia cibos quam ferventiſſimos menſis inferre moris erat.

Scis comitem horridulum trita donare [1] lacerna;
Et [2] verum, inquis, amo: verum mihi dicite, de me.
Qui pote? Vis dicam? nugaris, cum tibi calve,
Pinguis 3 aqualiculus propenſo ſeſquipede exſtet.
4 O [5] Jane, à tergo quem nulla [6] ciconia pinſit.
7 Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
8 Nec linguæ, quantum ſitiat canis Appula, tantum.

1 *Lacerna.* Lacerna, æ, veſtis exterioris genus eſt, pluviæ frigoriſque injuriæ propulſandæ imprimis accommodatum; quo olim ſolitos milites uſos eſſe Cornutus ſcribit. Poſtea & ab aliis ſumebantur lacernæ, præſertim à viatoribus, qui expedite & ſine togæ impedimento iter facere volebant. Nobiliores vero illuſtrioreſque lacernis non utebantur, niſi pluvio tempore & in ſpectaculis.

Paraphraſis. Nec mirum, ô Poetaſter, hæc tua elegidia ab auditoribus tuis tantopere laudari, hi enim auditores à te & tui ſimilibus proceribus corrogantur, eorumque ſuffragia cœnarum impenſis redimis. Dives enim cum ſis, lautam illis cœnam apponere & potes & ſoles, ac comitem tuum frigore ſalutationis matutinæ horrentem pallio trito amicire. Tenuiores enim facile quibuſvis vel leviſſimis muneribus capiuntur.

2 *Et verum, inquis, amo, &c.* *Argumentum.* Tertia ratio à craſſo auctoris ingenio, de quo in paraphraſi. 3 *Aqualiculus.* Alvus eſt quo ſordes defluunt. Notatque hic Cornutus aqualiculum proprie eſſe ventrem porci, & improprie ac per tranſlationem de humano ventre dici. Nota quibus craſſa & obeſa corpora homines plerumque eſſe craſſæ Minervæ. Craſſities enim corporis ingenio eſt oneri.

Paraphraſis. Iſti poſtquam aliquid recitarunt, Auditores, quid illis viſum fuerit, rogant: ac quaſi proficere non laudari cuperent, verum ſibi dici orant. Atqui ego Perſius qui illecebris & munuſculis tuis non ſum corruptus, poſſum tibi verum dicere, modo æquo animo veritatem poſſis excipere. Accipe igitur quid de te ſentiam. Ego te hominem ineptum & ridiculum eſſe pronuncio, qui vitam omnem ad canitiem uſque traducas in nugis & inutili poetandi ſtudio: cum ſint alia potiora quæ ei ſtudio præverti debeant: cumque ingenii tui craſſitiem diſtentus venter & abdomen præpingue indicet: cui uſqueadeo ſervis, dum in curanda cute plus æquo operaris, ut propenſo ſeu protento ſeſquipede extet. Ita quale abdomen, tale ingenium, & ſimiles habent labra lactucas, & dignum patella operculum.

4 *O Jane, à tergo, &c.* *Argumentum.* Quarta ratio ab aliorum judicio & ſannis, ut intelligant iſti non ſuam unius ſententiam hanc eſſe, verum publicam omnium atque adeo illorum ipſorum, qui fœda aſſentatione ſoliti laudare.

5 *O Jane.* Janus antiquiſſimus Italiæ Rex, quem geminam faciem prætuliſſe aiunt, quod ad Regis prudentiam ſolertiamque referendum eſt, qui & præterita noſceret, atque proſpiceret futura: unde etiam bifrons appellatur.

6 *Ciconia.* Avis eſt. Hic ſannæ & irriſionis ſpecies eſt. Irriſores enim digitis colligatis & ad inferiorem manus partem inclinatis ciconiæ roſtrum formabant. 7 *Nec manus.* Alter hic ſannæ modus eſt. Quos enim eſſe aſinos ſignificare volebant, oppoſito temporibus pollice & manu commota ſannam eis faciebant. Ratio autem eſt, quia ſolus fere ex animalibus homo aures à natura accepit immobiles: aſinus contra maxime mobiles.

8 *Nec linguæ.* Tertius ſannæ modus linguam exertare ad contumeliam alicujus. Nemo autem ignorat canes feſſos, cum per æſtum diei currunt, ſolitos linguam ex ore patulo projicere. Quod autem canis Appulæ hic meminit, inde eſt, quia Appulia fervida eſt Italiæ regio, &, ut vocat Horat., ſiticuloſa.

Paraphraſis. Aſſentatores quidem iſti palam & in os divites hos poetas laudant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

dant. At vero abſentes non continent ſe quin quod ſentiant vel voce vel geſtu exprimant: ipſi vero ſtupidi vehementer ſunt, qui eorum irriſiones non intelligant. Itaque te beatum prædico, ô Jane bifrons, cui utrinque & à tergo & à fronte cernenti facile ſitâ fuco eorum cavere, qui coram laudarent, à tergo vero ſubſannarent, quibus modis ſupra docuimus.

1 Vos, ô 2 patricius ſanguis, quos vivere fas eſt
Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ:
3 Quis populi ſermo eſt? quis enim, niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere; ut per læve ſeveros
Effundat 4 junctura ungues? ſcit tendere verſum
Non ſecus, ac ſi oculo 5 rubricam dirigit uno:

1 *Vos, O patritius ſanguis, &c. Argumentum.* Quatuor rationibus ſupra allatis ſubjicit ſalutare conſilium, ubi id agit poeta, ut ſi nequeat vulgus populi Romani abducere à vanitate illa & vitiis quæ hactenus deſcripſit: at Patritios ſaltem ab iis inſtitutis deterreat, quæ adeo fœda & nobilioribus ingeniis indigna.

2 *Patritius ſanguis.* Dividebantur Romani in Patritios & plebem. Patritii nobiliores erant Romani, Senatorum progenies, hoc eſt, qui à primis ſenatoribus à Romulo inſtitutis oriuudi erant. Alii plebeii & novitii erant. Hinc adjectivum patritius, a, um, ut patritia familia, honor patritius, ſic hic ſanguis patritius.

Paraphraſis. Sed ut rupicones & ignobiles mittam, ad vos me converto patritios, quos natales & avitæ opes ad rempublicam capeſſendam vocant. Captare enim famam feras utcunque in illo qui aliam rationem nullam inire poteſt, qua rei familiari proſpiciat: at in iis jure hoc rideas, quos natalium humilitas non cogit ſpe alicujus commodi ſcribere ac recitare: quibuſque licet famam iis artibus quæſitam contemnere: quales vos eſtis, ô Patritii, qui nihil admittere cogimini; cujus gratia optare debeatis Jani oculos. Ergo ſi ſapitis, eximite vos eorum cachinnis, qui miſeros recitatores palam laudant: clam tamen & à tergo ſubſannant.

3 *Quis populi ſermo, &c. Argumentum.* Secundæ partis ſecunda hæc ſectio eſt, ut ſupra diviſimus. Atque hic damnat Perſius ſecundam affectationis ſpeciem, cacozeliam nempe. Eſt autem cacozelia immodicum nimii nitoris & concinnitatis ſtudium. At videtur Perſius hujuſmodi nitorem ita depingere, ac ſi eum laudet populus Romanus. Reſpondeo. Non ex ſua perſona dicit hæc Perſius; verum ineptis & imperitis hominibus convenientem attribuit ſermonem. De hujuſmodi maſculæ orationis depravatione Quint. lib. 5. cap. 12. *Dum levia ſint ac nitida, quantum valeant, nihil intereſſe arbitramur.* Hactenus Quintilianus. Hic ergo Perſius ut nimium affectatæ concinnitatis ſtudium damnat, ita populi & auditorum judicia hic carpit, qui eam ſolam orationem laudabant ſive poeticam ſive oratoriam, *quæ tenera quadam elocutionis cute eſſet operta*, ut Quintilianus ibidem loquitur. Quo ſpectat illud Horatii in Arte: *Sectantem levia nervi Deficiunt animique*, hujuſmodi ſunt eorum carmina, quæ nihil habent præter elegantiam verborum & mollem numerum, & ſunt (ut alibi loquitut Horat.) *Verſus inopes rerum nugæque canoræ.*

4 *Junctura.* Cum perfectum eſt opus, junctura ungues effundere dicitur, loquutione ab arte fabrili tranſlata. Nam qui marmora poliunt aut ligna, operis lævitatem ungue explorant, cum ultima reſtat manus operi admovenda.

5 *Rubricam.* Cur uno oculo res videamus melius, cauſa hæc eſt, quod vis optica quæ ab uno principio dividitur in geminos oculos, cum alterius operatio impeditur, ad alterum tota ſe confert, fitque hoc modo ſeipſa validior; non enim ceſſat otioſa facultas videndi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Sive opus [1] *in mores, in luxum, & prandia Regum,*
Dicere res grandes noſtro dat Muſa Poetæ.
2 *Ecce modo* 3 *heroos ſenſus adferre videmus*
4 *Nugari ſolitos Græce, nec ponere lucum*
Artifices, nec rus ſaturum laudare ubi corbes,
Et focus, & porci, & fumoſa 5 *Palilia fœno:*
Unde Rhemus, ſulcoque terens dentalia, 7 *Quinti,*
Cum trepida ante boves 6 *Dictatorem induit uxor,*

1 *In mores, in luxum, in prandia.* Duo priora interpretanda ſunt de ſcripto ſatyrico. Satyræ enim objectum non unum aut alterum vitium, ſed in univerſum corrupta publicorum morum diſciplina. Satyricum autem ſcriptum multi videntur Neronis ætate tentaſſe, partim carmine Heroïco, ut Perſius, partim per ſatyram mixta oratione & verſu, ut Petronius. Tertium vero (*in prandia Regum*) de Tragœdia accipiendum eſt. Etenim à poetis Neroni æqualibus ſæpe ejuſmodi argumenta tractata ſunt. Hinc illa Sat. 5. *Si quibus aut Prognes aut ſi quibus olla Thyeſtæ Fervebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.*

Paraphraſis. Pergit adhuc recitator, & famelicos ſuos Gnathones ita alloquitur. Jam intelligo quid vos auditores de meis carminibus ſentiatis: at uſqueadeo proficere cupio, ut nihil mihi antiquius, nihil optatius, quam hoc etiam noſſe quis populi Romani de me meiſque ſcriptis ſermo ſit. Sic habe. Urbs tota hujus poetæ (id eſt tui) admiratione adeo percita eſt, ut nihil aliud loquatur niſi ejus laudes. Nempe hæc populi encomia ſunt. Nunc demum noſtro ævo & ſoluta & poeticis numeris ligata oratio uſqueadeo concinne fluit, ut nihil in ea vitii ne rigidiſſimus quidem licet decumati judicii cenſor poſſit deprehendere. Poeta enim ille eſt optimus verſuum faber, quin & ſingularis ejus facultas eſt cujuſvis argumenti quoquo modo tractandi.

2 *Ecce modò heroos &c. Argumentum.* Tertia ſectio eſt de affectatione grandiloquentiæ ſupra vires & ætatem. 3 *Heroos ſenſus.* Sic potius quam Heroas, niſi malis enallagen hic eſſe ſubſtantivi pro adjectivo. Dicti autem fuerunt veteribus Heroës viri nobiles & illuſtres, qui mortales cum eſſent, rerum tamen geſtarum magnitudine, quam proxime ad deos immortales accedebant, eamque apud vulgus opinionem meruerunt, ut poſt mortem credantur in deorum numerum relati, quales Hercules, Romulus, Theſeus &c. Hinc adjectiva heroïcus, a, um, vel herous, a, um. Carmen ergo heroïcum ita dicitur, quod heroum res geſtæ heroïco carmine tractari ſolitæ. 4 *Nugari ſolitos Græce.* Duo de puerorum educatione hic nota. 1. Neronis ætate Romani puerorum ſtudia à Græcis literis auſpicabantur. 2. pueri cum è grammatico ludo egreſſi Rhetorum ſcholam ſalutaverant, ſtilum exercebant in deſcriptionibus ac narrationibus hiſtoricis. Similia ſunt argumenta quæ hic proponuntur, deſcriptio luci, ruris luculenti, rei vel vitæ ruſticæ. 5 *Palilia.* Pales paſtorum vel pabuli Dea. Palis autem deæ feſta dicuntur Palilia vel Parilia (l in r mutata) quæ à paſtoribus in agris fiebant ad lupos arcendos, morboſque à pecore pellendos, ſeu pro partu pecoris, undecimo Cal. Maii, quo die Romulus urbem fundavit. Palilia autem tam privata quam publica cum fierent, congeſtis cum fœno ſtipulis ignem magnum tranſiliebant ruſtici, his palilibus expiare ſe credentes.

6 *Dictatorem.* Dictator apud Romanos ſummus erat Magiſtratus, qui periculoſiſſimis Reipublicæ temporibus à conſule dici, id eſt nominari ſolebat; alias Magiſter populi dicebatur, quia cæteris Magiſtratibus præter Tribunos ceſſantibus ſumma erat ejus poteſtas in populum, habebatque jus animadvertendi in cujuſque civis Romani caput, nec ab eo provocandi jus erat. Dictatura autem non prius ſe abdicabat, quam reſpublica eſſet compoſita.

7 *Quinti.* L. Quintium Cincinnatum intellige, qui ab aratro ad dictatu-

ram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

ram vocatus, Æquos victos ſub jugum miſit, & decimo ſexto die ex quo magiſtratum acceperat, dictaturam depoſuit. Hic uxorem habuit Ranciliam.

Et tua aratra domum 1 *lictor tulit. euge Poeta:*
2 *Eſt nunc* 3 *Briſëi quem venoſus liber* 4 *Acci,*
Sunt quos, 6 *Pacuviuſque, & verrucoſa moretur*
5 *Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta,*

1 *Lictor.* Apparitor hic magiſtratus erat. Duodecim Lictores Conſulis erant. Aliorum magiſtratuum ſeni tantum.

Hi magiſtratus præibant, ac quoties juſſi erant faſciculos ſolventes primo virgis cædebant damnatum, mox ſecuri feriebant. Hi eorum magiſtratuum miniſtri erant, qui cum imperio fuere, ut Conſulum, Proconſulum, Prætorum, Præſidum. At tribunorum miniſtri dicebantur Viatores, qui non cædebant, ſed juſſu Tribunorum vocabant aut impediebant.

Paraphraſis. Ecce hac ætate puerculos, vix adhuc primas literas doctos, ad magna & ſublimia prius aſpirare docemus, quam in planis & humilibus ſtilum exerceant: qualia ſunt iſta, deſcriptio luci aut ruris luculenti, ubi ruris copiæ ſe offerunt, unde ruris aut vitæ ruſticæ encomia duci, & late diffundi poterant. Loca autem encomiaſtica huc ſpectantia ſunt hiſtoriæ rerum memorabilium, quæ ruri ſunt factæ. His deſcribendis aut ſimilibus nondum pares diſcipulos, patres aut patrum impulſu Præceptores præpoſtera omnino dicendi ratione ad ſublimia & heroicis carminibus digna argumenta propellunt.

Nota. Obiter hic notat Perſius cauſam corruptæ elocutionis eſſe pravam inſtitutionem. Nam cum ſtylus ſublimis ſit conſummata quædam perfectio artis Rhetoricæ, nihil poterat aut ineptius aut abſurdius fieri, quam cum in ſcholis rudes diſcipuli inſtituerentur loqui grandia. Sed culpa ejus rei penes parentes potius erat quam penes Rhetores. Voluntatem enim patrum non judicium ſequuti ſuum in his exercitationibus doctores peccabant. Vide Petronium initio ſatyrici ſuper eodem argumento.

2 *Eſt nunc Briſei, &c. Argumentum.* Quarta hæc ſectio qua taxatur inepta affectatio exoletarum vocum, quod vitium eorum plerumque eſt qui Antiquarii haberi volunt, atque hæc reprehenſio poetis & oratoribus æque communis eſt. 3 *Briſeis.* Lyrneſſia puella fuit, à patre Briſe ita appellata, quum vero nomine Hippodamia eſſet. Hæc, capta Lyrneſſo Troadis urbe, Achilli victori in prædam ceſſit: Et poſtea ab Agamemnone erepta implacabilis diſſidii cauſa fuit inter Agamemnonem & Achillem. Detrectabat enim Achilles Agamemnonis imperium, neque unquam adduci potuit, ut arma ſumeret, donec Patrocli mors nunciata eum ad vindictam extimulavit. Vide epiſt. Ovidii. 4 *Acci.* Quidam Acti vel Atti. Intelligit autem L. Accium veterem poetam tragicum, qui Pacuvii ætate vixit: non autem Labeonem, de quo ſupra. Briſeidos caſus Accio argumentum tragœdiæ præbuit, ut Pacuvio Antiopa, de qua jam dicemus. 5 *Antiopa.* Nyctei filia fuit & uxor Lyci Thebanorum Regis. Hanc cum Jupiter in Satyrum commutatus compreſſiſſet, Lycus repudiavit, uxoremque Dircen ſuperinduxit, quæ Antiopam in carcerem conjecit, verum inſtante partus tempore, illa ruptis vinculis in Cithæronem montem ſe recepit, ubi Amphionem & Zethum peperit, qui à paſtoribus inventi & educati, maternæ injuriæ ultores extiterunt, Lyco cum Dirce uxore interfecto. 6 *Pacuviuſque.* Brunduſinus hic poeta fuit, & Tragicus illuſtris, Ennii ex ſorore nepos. Romæ poeticam exercuit, & fabulas recitavit: deinde Tarentum tranſgreſſus prope nonaginta annos natus diem obiit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

2 Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quæriſ-ne, unde hæc ſartago loquendi
Venerit in linguas? unde iſtud dedecus, in quo
1 Troſſulus exultat tibi per ſubſellia lævis?
3 Nil-ne pudet, capiti non poſſe pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire? Decenter!
7 Fur es, (ait 4 Pedio) Pedius quid? crimina raſis
Librat in 5 antithetis: doctas poſuiſſe figuras
Laudatur. bellum hoc. hoc bellum? 8 án, 6 Romule, ceves?

1 *Troſſulus.* Troſſulum oppidum fuit Thuſciæ, quod quum Equites Romani cepiſſent ſine peditum auxilio, in memoriam hujus victoriæ dicti ſunt Troſſuli.

Paraphraſis. Non deeſt hac noſtra ætate qui in jactationem reconditæ neſcio cujus eruditionis voces exoletas ex antiquis auctoribus erutas in uſum revocare conatur. Quique duriores poetarum tranſlationes, & ea quæ vix antiquioribus poetis permiſſa ſunt, putat ſibi licere uſurpare ac imitari. Exemplo ſint iſta. Tragœdiam de Briſeide ab Accio ſcriptam Perſius ad poetarum quos carpit exemplum appellat *Librum venoſum*, id eſt deformem, ut ſunt homines macri & ſenes vieti. quibus dedit longa ætas venas extantes & deformem pro cute pellem; iſtis enim venæ extant carne ſenio abſumpta. Sic Antiopam Pacuvii eodem ſenſu *verrucoſam* appellat. Ut enim verrucarum multitudo deformat cutem, ſic dura & exoleta vocabula orationem prorſus deformant. His adde & illa Pacuvii, (*ærumnis cor luctificabile fulta*) in quibus notari vult & rideri poeta primo metaphoram impropriam & duram; *fulcire* enim proprie eſt ſuſtentare; cum autem transfertur, *auxilii* ſignificationem ſemper habet. Pacuvius vero *ærumnis fulciri* pro *cingi undique & opprimi* poſuit, ſane quam improprie. Deinde in voce *luctificabile* eſt manifeſta affectatio vocabuli rarioris & ſoni grandioris, ſententiæ neutiquam quadrans. Sed pergo in paraphraſi.

2 *Hos pueris monitus.* A doctoribus eloquentiæ in patres culpam omnem transfert. *Senſus.* Cum videas parentes jam ſenes & lippos liberis ſuis in primo puerilis educationis limine hæc præcepta (quæ ſupremum pene eloquentiæ gradum ſpectant) indere, quæriſne unde miſturæ probatarum & damnatarum dictionum in oratione locus ſit? Adde quod ea ſit audientium inter recitandum immodeſtia, ut non ſolum inverecunde acclament; ſed etiam ſubſiliant atque exultent; nec mirum, Troſſuli enim hi, à quibus audiuntur recitatores, læves ſunt & molles, ut ex cultu & toto vitæ genere apparet: itaque nihil probant, niſi quod tali genio & ingenio quadret.

Nota hic miſturam eam de qua diximus *ſartaginem* appellari à Perſio alludente ad panes eos qui confiebant è variarum rerum miſcella, farinæ, adipis, mellis & ſimilium.

3 *Nilne pudet &c. Argumentum.* Quinta ſectio ubi quintum vitium, importuna nempe Rhetoricarum ineptiarum affectatio, cum res capitis agitur. Ad oratores ergo proprie pertinet hæc ſectio, eoſque qui tenerum dicendi genus transferebant in forum, & veras cauſas ſic agebant tanquam fictas declamationes, idque ſub exemplo ponit. 4 *Pedio.* Ut apud Latinos Mævius & Titius & apud Græcos Dio & Plato nomina ſunt exempli cauſa uſurpari ſolita: ſic Pedius hic pro mali oratoris exemplo ſumi poteſt. Fuit & Pedius Blæſus quidam, qui Nerone imperante repetundarum damnatus poſtulatuſque eſt à Cyrenenſibus, eo quod fanum Æſculapii expilarat. Ad eum fortaſſe hic ſit alluſio. 5 *Antithetis.* Antitheton figura eſt cum contraria opponuntur contrariis, ut apud Ovid. 1 Metam. *Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis; Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.* Hic vero intelli-

telligit poeta non ſolum antitheta, ſed & alias ejuſmodi figuras identidem & importune collocatas, adeo ut naturale orationis robur enervaretur, vera pulchritudine in fucum & nugas degenerante: cujuſmodi ſunt Pariſa & Iſocola, Iſoptota, Homœoteleuta & ſimiles Gorgiæ oratoris inventiunculæ.

6 *Romule.* Romulus primus Romanorum Rex, hic ſumitur pro eo qui cum ortu Romanus ſit, factis & dictis adeoque oratione maſcula Romanus eſſe debet Contra quam fit cum cevet, id eſt verboſo & inepto Cauſidico adulatur. Cevere autem proprie eſt clunes movere, quod fit adulando, ut in canibus videmus.

Paraphraſis. Nilne pudet cum de vita in foro coram judice agitur illud dicendi genus adhibere, quod ne in ſcholis quidem aut auditorum umbra eſſet ferendum? Repertum nempe non ad utilitatem litigatorum, ſed ad Patronorum jactationem, uti loquitur Fabius. Nonne pudet cum de capite agitur gloriæ tuæ ſervire, & id præcipue agere, ut plauſum feras? ſique pleno ore non lauderis, id ſaltem omni ſtudio conaris efficere, ut vel tepide lauderis & modicam ſaltem laudationem aſſequaris. Utque doceam quam ludicra & ad oſtentationem comparata ornamenta orationis Patroni adhibeant; ſub exemplo rem ponam.

7 *Fur es, ait Pedio. Senſus.* Accuſator reum Pedium repetundarum poſtulat. Quid reponit Perſius aut Pedii Patronus de more aſſumens ſibi rei ſui perſonam? nempe in fucum & nugas degenerat ejus oratio. Quanquam enim res ſeria agatur & vera dimicatio, præcipuam tamen orationis ſuæ virtutem in ſententiolarum argutiis ponit: in antithetis & affectato ſimilium figurarum apparatu. Nec enim ſolum periodos accurate poliunt, ſed & ſingulas etiam dictiones in fine periodorum maxime expendunt & appendunt. Maximæque laudi id ducitur, ſi figuras nimia arte politas ſic adhibeant, ut exeant paſſim Pariſa, Iſocola & id genus aliæ figuræ, quæ plus artis & oſtentationis quam ſolidi roboris habent. 8 *An, Romule, ceves.* Hæc verba Perſii judicium habent de hujuſmodi oratoribus. *Senſus.* An, Romane, adhuc vir es? cum mollia tua dicta & facta nec Romano nec maſculi ſpiritus viro conveniant. Odi ſane reum verba aucupantem & in ancipiti ſorte de fama nimis anxium.

[1] *Men' moveat, quippe, &, cantet ſi [2] naufragus, aſſem*
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incurvaſſe querela.

1 *Men' moveat &c. Argumentum.* Alio exemplo rem illuſtrat, naufragi nempe, quo oſtendit in re ſeria non eſſe affectandas ineptias.

2 *Naufragus.* Qui è naufragio evaſerant picturam adhibebant naufragii ſui ad movendam miſericordiam, quia magis afficiunt quæ oculis quam quæ auribus percipiuntur; nec naufragi ſolum, ſed & patroni quidam in foro idem factitabant, imo & quicunque inſigni aliquo periculo fuerant liberati.

Paraphraſis. Si quis naufragus naufragii ſui imaginem in tabula pictam & ex humero ſuſpenſam circumferat ad movendam miſericordiam & emendicandam ſtipem, ſi (inquam) is naufragus cantet, an cantu ſuo animum meum ad miſericordiam inflectet; numnam ego in talem naufragum eleemoſynam conferam? minime vero. Quicunque enim querela ſua cupiet animum meum ad miſericordiam & commiſerationem inflectere, vere is dolebit, & flebit, & à vero dolore ejus lachrymæ proficiſcentur, non ficto aut affectato: ſic orationem nimia arte & nocturnis lucubrationibus plus ſatis elaboratam non probo: quippe quod nec oratori nec ipſi cauſæ quid conferat apud æquum & ſagacem judicem.

[1] *Sed*

1 Sed numeris decor eſt , & junctura addita crudis.
10 Claudere ſic verſum didicit 2 Berecynthius 3 Atys.
Et qui cæruleum dirimebat Nerea 4 delphin.
Sic coſtam longo ſubduximus 5 Apennino.
11 Arma virum. nonne hoc ſpumoſum , & cortice pingui,
12 Ut ramale vetus prægrandi ſubere coctum ?
13 Quidnam igitur tenerum , & laxa cervice legendum ?
Torva 6 Mimalloneis implerunt cornua bombis :
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris , & 7 Lyncem Mænas flexura corymbis ,
8 Evion ingeminat : reparabilis adſonat Echo.
14 Hæc fierent , ſi teſticuli vena ulla paterni
Viveret in nobis ? ſumma delumbe ſaliva
Hoc natat in labris ; & in udo eſt Mænas , & Atys.
9 Nec pluteum cædit , nec demerſos ſapit ungues.

1 *Sed numeris decor eſt, &c. Argumentum.* Sexta ſectio eſt, in qua à figurarum affectatione in proſa tranſit ed verſuum rhythmos ; in iis intolerabiles qui granda ſcribere agreſſi majeſtatem heroici carminis puerilibus his ineptis infringerent.

2 *Berecynthus.* Berecynthus nomeu eſt montis Phrygiæ , in quo Cybele deorum mater , priſcorum ritu colebatur : unde Berecynthia dicta eſt.

3 *Atys.* Atys apud poetas pueri formoſiſſimi nomen eſt, quem Cybele caſto amore adamavit , eumque ſacris præfecit, ea lege ut perpetuo caſtitatem conſervaret. Sed cum poſtea voti ſui parum memor Sangaritidem Nympham compreſſiſſet, ab irata dea in furorem actus teſtes ſibi exemit, quumque etiam manus ſibi afferre conaretur, miſeratione Cybeles in pinum arborem mutatus eſt : id cum à Cybele factum ſit, hinc Atys Berecynthius dicitur.

4 *Delphin.* Reſpicit hic fabulam de Arione : Arion cytharœdus nobilis fuit & poeta Lyricus, ex Methymna Lesbi civitate ortus. Hic cum ex Italia rediret , ubi ingentem pecuniæ vim arte ſua meruerat, & Corinthum trajiceret, videretque inſidias ſtrui ſibi à nautis , qui opibus Arionis inhiabant , nonnihil ſpatii ab illis concedi ſibi poſtulavit , quo veluti cygnus moriturus , ſuas ſibi exequias caneret. Quod cum impetraſſet , ſtans celſa in puppi carmen altiſſima voce cecinit : quo peracto præcipitem ſe in mare dedit , ſtatimque à Delphine exceptus ad Tænarum Laconiæ promontorium eſt pervectus ſalvus & incolumis.

5 *Apennino.* Apenninus mons eſt , qui Italiam mediam dividit.

6 *Mimalloneis.* Mimallones Bacchæ mulieres à *μιμηλάζω* imitor , quod Liberum patrem imitarentur , & ad ejus imitationem cornua ferrent. Hinc Mimalloneus, a , um. Mimallones autem Baſſarides dicuntur , quia Baſſarei, hoc eſt Bacchi erant ſacrificulæ. Dicuntur & Mænades.

7 *Lyncem.* Fingunt poetæ Bacchi currum à lyncibus trahi. Nero autem in Bacchis ſuis (quas ad exemplum Euripidis ſcripſit) fecerat Lyncibus ſuis Bacchas vehi , tantaque facilitate animal ferum ab illis regi , ut pro frænis eſſent ipſis hederæ , quarum uvæ , quibus coronabatur Bacchus , corymbi dicuntur

8 *Evion.* Inter cætera Bacchi nomina, & hoc Evius vel Evios, ab interjectione Evœ, quam vocem in Liberi patris Orgiis identidem inculcabant Bacchæ.

9 *Nec pluteum.* Pluteus hic tabula ea eſt qua utuntur ii qui aliquid meditantur. Qui autem moram ſtilo judiciumve adhibent , in

ipſo

ipſo limæ labore, irati interdum aut ſollicite cogitabundi vel pluteum cædunt, vel ungues arrodunt, vel caput ſcabunt.

Paraphraſis. Hunc verſum *Sed muneris decor eſt & junctura addita crudis* profert is qui tota hac ſatyra vulgarium poetarum cauſam agit. *Senſus.* Priorum temporum oratores & poetæ artem non tenuerunt orationis concinne componendæ: at novo quodam commento recentiorum hominum (quos damnabat Perſius) ad perfectionem perducta eſt dicendi ſcribendique facultas. Cum enim numeri crudi eſſent, &, ut loquitur Plautus, *nondum probe cocti*, orationi huic nondum ſatis expolitæ addita eſt nova pulchritudo.

10 *Claudere ſic verſum.* Reſpondet Perſius. Bene mones. Sane enim præclare iſti de Muſis Romanis ſunt meriti, qui non contenti ſolutam orationem corrupiſſe, etiam poetices ſacra corruperunt invento novo quodam genere verſuum Rhythmicorum, cujuſmodi ſunt iſti Neronis —— *Berecynthius Atys &c.* ubi ſoni ſimilitudo occurrit vel in conjunctorum verſuum ultimis ſyllabis, vel in ejuſdem verſus medio & fine. Sicut ex allatis à Perſio exemplis conſtat. 11 *Arma virum &c.* Nero & ſimiles poetæ in quos Perſius invehitur, grandiloquentiam & majeſtatem Neroniani carminis aſſequutos ſe ſperabant. Itaque hic malorum poetarum patronus eorum cauſam Virgilii ſcilicet auctoritate defendere conatur. *Senſus.* Nonne Virgilius grande opus aggrediens grandi illo exordio uſus eſt? *Arma virumque cano.* Nonne hic character tumidus & cum arbore grandis ac pinguis corticis (cujuſmodi ſuber eſt) comparandus? 12 *Ut ramale vetus, &c.* Reſponſio Perſii allegorica: metaphoram enim continuat, qua uſus fuerat Patronus, qui dixerat Virgilii poemata eſſe cortice pingui. concedit craſſum corticem hoc eſt ſublimitatem habere Maronis carmina: ſed tumorem vanum negat illis ineſſe. Eſt enim Maroniana ſublimitas caſtigata & vera, non inanis ſolummodo ſublimitatis ſpecies. Itaque non comparanda cum quavis arbore grandis corticis, ſed cum illa arbore ſive ramo, qui natura quidem magni ſit corticis, ſed quem longa dies & ſolis radii ſiccaverint, multumque imminuerint. Ramorum enim exciſorum ſoli expoſiti cortices humore omni exhauriuntur, quo antea tumebant. 13 *Quidnam igitur tenerum, &c.* Colloquentis cum Perſio verba ſunt. *Senſus.* Cum igitur de ſcripto recitanda ſunt carmina, quod carmen pulchrum habendum & more ac geſtu delicatorum pronunciandum? ſubjicitur ironica Perſii reſponſio. Quæris quinam verſus pulchri ſint judicandi? qui demum niſi iſti & iſtis ſimiles *Torva Mimalloneis, &c.* ubi in his vocibus notabis rhythmicum concentum, *Mimalloneis, bombis; vitulo, ſuperbo;* deinde in fine primi & tertii *bombis, corymbis;* & rurſus in fine ſecundi & quarti *ſuperbo* & *echo* quæ ſoni vel vocis repercuſſio eſt 14 *Hæc fierent, &c.* Cenſura Perſii. *Senſus.* Si quid paterni & virilis roboris in nobis maneret, an rhythmica hujuſmodi carmina aut faceremus aut probaremus? At Nero eorum auctor adeo vir non eſt, ut mollitie certet cum fœminis. Itaque nihil mirum, ſi ejus poemata elumbia ſint & enervata. Nam vox ipſa illius loquentis non virum notat ſed fœminam. Et quemadmodum coria vel alia multa aquæ immerſa & madefacta robur ſuum prius amittunt, fiuntque languida & mollia: ſic hujuſmodi carmina mollia ſunt fœminea & enervata, neque ullo labore parta. Nec enim redolent oleum & lucubrationem ſolicitudinemque vere doctorum, ſed levium ſunt hominum, qui animi ſolum cauſa, & ut videantur docti literas tractant.

Obſervationes nonnullæ. Priuſquam progrediamur ad epilogum, obſervationes ſubjiciemus, ut præcedentia ad uſum transferamus. 1 In ſtudiis vitanda eſt vanitas & putida laudis tanquam præcipui finis affectatio. 2 vitandi Gnathones, qui lucri ſtudio ad fœdam aſſentationem eruditi ſunt. 3 vitanda hæc vitia in carmine; tenera nimis mollities ſine nervis, præpoſtera grandiloquentia ſupra ætatem, ſupra vires: rancida exoletarum vocum affectatio, perinde ac ſi cum Evandri matre loqueremur. Quin & caveant prudentiores in re ſeria aut ubi de capite agitur ineptis figuris & vibrantibus ſententiolis importune laſcivire: ridiculum etiam habeatur cum Nerone rhythmico concentu carmen enervare.

[1] Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis, ne majorum tibi forte
[2] Limina frigeſcant; ſonat heic de nare 3 *canina*
Litera. 5 *Per me equidem ſint omnia protinus alba,*
Nil moror, Euge, omnes, omnes bene miræ eritis res.
Hoc juvat, [6] *heic, inquis, veto quiſquam faxit oletum.*
Pinge duos 4 *angues: pueri, ſacer eſt locus; extra*
Meite. diſcedo. 7 *ſecuit* [8] *Lucilius urbem,*
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis:
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum præcordia, ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.

1 *Sed quid opus, &c.* Diviſimus hanc ſatyram in tres partes, quarum duæ jam fuerunt; ſuccedit tertia, nempe Epilogus, cujus duæ rurſus ſunt partes. 1 habetur dialogiſmus Perſii & Monitoris; 2 agitur de Lectore quem exigit Perſius. Dialogiſmi argumentum hujuſmodi eſt. Hactenus rationibus conatus eſt Monitor Perſium à propoſito dimovere: quibus cum intelligeret ſe nihil proficere, palam ſub finem ſatyræ minas intentat & certiſſima ni ſibi caveat, pericula denunciat. 2 *Limina.* Refer hoc ad quotidianarum ſalutationum formulam: nam qui parum grati erant durius tractabantur ab admiſſionum Magiſtris & Oſtiariis, & ſportula fraudabantur; quæ mane ſalutantibus dabatur. 3 *Canina littera.* R literam deſignat, qua ſonare quis dicitur cum irritatus minas funditat. Proprie in canibus hirrientibus hoc locum habet.

4 *Angues.* Summæ impietati tribuebant veteres in loco ſacro veſicam vel alvum exonerare. Itaque apponebatur indicium loci conſecrati deorum vel Heroum honori: ejus rei ſymbolum apud veteres fuere duo angues.

Paraphraſis. Sed quid opus offendere teneras procerum aures veritate quæ illis amara & mordax eſt; ac proinde odium parit. Cave igitur ne incipias potentibus ac Neroni inprimis odioſus eſſe, & ne mane eos ſalutaturus durius ab oſtiariis tracteris, ne admiſſionum Magiſtri ac Janitores te prohibeant liminibus Neronis & Procerum non ſine minaci vultu & irritato, canis hirrientis in morem.

5 *Per me equidem.* Reſpondet Perſius Ironice. *Senſus.* Per me equidem ſint omnia laude & approbatione digna. Omnem jam pono curam publicos mores carpendi ac proinde ſatyræ ſcribendæ. Adeo Cenſoris triſtem perſonam exui, ut contra laudare ex æquo omnes bene aut ſecus vitam inſtituentes ſim paratus. Numnam hoc vobis placet? ſane equidem. Etenim hoc vultis & hoc exigitis à clientibus amicisque veſtris minoribus, ut veſtra omnia aſſidue mirentur. Hoc ſcilicet unum vos delectat. 6 *Heic, inquis, veto.* Hanc Procerum Romanorum mentem pluribus verbis explicat. *Senſus.* Nempe hoc ais pro ſacroſanctis haberi velle Neronem & illi ſimiles proceres: atque ut grande nefas exiſtimatur, ſi quis in loco ſacro alvum exonerarit aut minxerit: ſic poſtulare ipſos, ut pari religione caveant omnes vel joco vel ſerio eos carpere. 7 *Secuit Lucilius, &c. Argumentum.* Poſita Ironia conſilium prius ſuum exemplo Lucilii atque Horatii confirmat. 8 *Lucilius.* Poetæ vetuſtiſſimi nomen, qui primus Latinorum Satyram ſcribere aggreſſus eſt. Ubi mores Romanæ urbis, nominatim autem Rutilium Lupum & Mutium Albutium atque alios nobiles Romanos carpſit.

[2] *Men' mutire nefas, [1] nec clam, nec cum ſcrobe, nuſquam?*
3 *Heic tamen infodiam. 4 Vidi, vidi ipſe, libelle:*
Auriculas aſini quis non habet? Hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo

1 *Nec clam, nec cum ſcrobe.* Midas Rex Phrygum quum inter Apollinem & Marſyam decertantes judex conſtitutus eſſet, ac ipſe ſecundum Marſyam judicium tuliſſet, auriculis aſininis à Phœbo fuit donatus. Quas tam occulte celavit, ut nemo ſciret præter ſolum tonſorem: qui quum rem inauditam tacere non poſſet, foſſam ingreſſus proclamavit, Aures aſininas habet Rex Midas. Deinde foſſam terra adoperuit, ſucceſſuque temporis creverunt illic arundines, quæ commotæ vocem quam tonſor infoderat, reddiderunt. Vid. Ovid. 11 Metam.

Paraphraſis. Non ego minas tuas, ô Monitor, vel flocci facio, neque à propoſito deſiſtam. Quid? nonne idem mihi liceat quod aliis ſatyrographis, Lucilio nempe & Horatio? Lucilius irriſit & populi Romani publicos mores & nominatim proceres, idque ſumma cum acerbitate, more canum qui inter mordendum tanta vehementia dentes infringunt, ut ipſos maxillares frangant. Horatius vero qua eſt ingenii calliditate dum ſatyris ſuis aliorum vitia perſtringit, eas ita condiebat lepore, ut vera promens Lectori riſum eliceret, ipſe interea ridens: & ubi penitius in eorum quos irridet animos penetrarit, tum vero callide & aſtute ludendo circum præcordia admittitur: dumque eos ſubſannat, illos imitatur, qui aliquid elevantes ſurſum verſus caput quatiunt.

2 *Men' mutire.* Plena modeſtiæ oratio. Sic enim loquitur, quaſi futurum ſit ipſi ſatis inter amicos familiares de corrupta à Nerone & Neronianis poeſi intra privatos parietes conqueri: quod minus eſt eo quod Lucilius & Horatius voluerunt ſibi licere. *Senſus.* Cum alii tam aperte taxarint procerum & populi vitia, an capitale mihi fuerit clanculum ſaltem & in ſcrobe mutire?

3 *Hic tamen infodiam.* Quamvis tu, ô Monitor, diſſuadeas, ego tamen judicii mei teſtem ſatyram ſcribam: non ut eam temere in lucem edam, ſed quia amor rectæ eruditionis præ indignatione æquiſſima me cogit; ac primo quidem hanc ſatyram huic chartæ credam: deinde eam occultabo, & quaſi aggeſta humo obruam.

Nota. Vox (*infodiam*) duas actiones hic denotat, quarum utramque exponit Ovidii illa fabula de Mida 11 Metam. de qua ſupra.

4 *Vidi, vidi ipſe.* His paucis verbis ſumma ac præcipuus ſcopus hujus ſatyræ primæ continetur. Breviſſima enim hac cenſura ſuum oſtendit judicium de Neronis poeſi, & omnium qui ejus exemplum ſequuntur: ſed animi ſui mentem allegoria pulcherrima extulit. Verba tonſori regis Midæ conveniunt. —— *ſecedit, humumque Effodit: & domini quales aſpexerit aures Voce refert parva: terræque immurmurat hauſtæ.* Sed tum dicendum fuerat, *O ſcrobs:* pro quo dixit, *O libelle.* Cæterum ſenſus & poetæ mens ſic poſtulant verba accipi, quaſi eſſet ſcriptum: etſi palam quod ſentio dicere non licet: ego tamen profiteor, atque hujus mei judicii teſtem te, mi libelle, apud poſteros eſſe cupio: profiteor, inquam, de Nerone & Neronianis, qui ſacra Muſarum turpiter inquinant, ita judicare me, ut meros eſſe aſinos pronunciem. Quod vero attinet ad hanc meam ſatyram occultam illam & ad movendum riſum appoſitam, cum nulla Attii Labeonis Iliade ut commutem nullo pretio induci poſſum, id eſt montes auri non mercam, ut mutato ingenio Labeo fierem, vel quilibet alius ex ineptis iſtis poetis, qui aſſentando & miſere verſificando Neronis amicitiam nacti vulgo ceu beati prædicantur.

Nimirum pluris facit hic Perſiam generoſam, qua utitur in hoc libro in vitiis carpendis, libertatem: quam cujuſquam gratiam aut ſpem ullorum commodorum. Nota itidem Labeonem hic nominatum eſſe in exemplum eorum poetarum, qui tunc florebant & gloria & gratia. Adeo ut hæc verba referen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

da ſint ad illa præcedentia *Ne mihi Polydamas & Troiades Labeonem Prætulerint.* Ibi dicebat damnari conſilium ſuum de ſatyra ſcribenda ab illo ſuo Monitore, quia Proceres Romani vel Labeonis Iliadem ipſius ſatyris eſſent ante poſituri: nunc poſtquam cauſas conſilii ſui fuſe explicavit, ad ea verba contemptim reſpondet.

Iliade. [1] Audaci quicunque afflate [2] Cratino,
Iratum [3] Eupolidem [4] prægrandi cum ſene palles,
Aſpice & hæc, ſi forte aliquid decoctius audis;
Inde vaporata lector mihi ferveat aure.
[5] Non hic, qui in [6] crepidas Graiorum ludere geſtit,

1 *Audaci quicunque afflate Cratino. Argumentum.* Secunda eſt epilogi pars qua reſpondet illis Monitoris verbis, *Quis leget hæc?* atque hic docet quem Lectorem deſideret: non Neronem, non Patritios, non aſſentatores, de quibus ſupra; nec philoſophiæ aut philoſophorum irriſores, de quibus ſatis prolixius; verum eos qui veterum poetarum ſcriptis fuerint innutriti; quippe quod ii ſumma cum libertate aliorum vitia taxarint.

2 *Cratino.* Cratinus poeta fuit Comicus maledicentiſſimus, unde audax dicitur, clarus apud Athenienſes; apud quos primus ſatyricam fabulam induxit. 3 *Eupolidem.* Eupolis poeta fuit item Comicus, ac priſcæ comœdiæ ſcriptor in reprehendendis hominum vitiis liberrimus. Periit in prælio navali inter Athenienſes & Lacedæmonios commiſſo juxta Helleſpontum: cujus mors quantum civitati luctum attulerit, vel illud unum abunde magno eſſe poteſt documento, quod publico edicto cautum ſit, ne poetæ in poſterum militare liceret. Sed cur iratum Eupolidem dixit, cum jocis & ſalibus abundarit, qui non conveniunt iratis? an iratum dixit pro triſti & ſevero: quod epitheton eſt omnium qui vitia reprehendunt? An ad peculiarem aliquam illius fabulam reſpicit, cujus ſcriptionem ſuſceperit iratus? 4 *Prægrandi cum ſene.* Ariſtophanem hic intellige, qui Comicus mordaciſſimus, ob quam libertatem *ſenem* eum appellat. Quo nomine Horatius *ſenem* appellat Lucilium, cum tamen annum ætatis quadrageſimum ſextum non exceſſerit.

Paraphraſis. Unum jam reſtat ut qualem Lectorem deſiderem doceam, ut ad verba illa *Quis leget hæc?* ſerio tandem reſpondeam. Quod ut pateat ſic accipe. Tu, ô qui audacis Cratini fabularum lectione aſſidua fueris affectus, & amorem virtutis inde conceperis, qui inde veritatis aura vel odore fueris afflatus, quique Eupolidis irati, & prægrandis illius ſenis Ariſtophanis ſcripta ita verſaris, ut pallorem inde contraxeris, has meas etiam ſatyras lege, ac vide, ſi forte in his aliquid tua lectione non indignum, ſi quid limatius aut caſtigatius, vitioſis & ſupervacuis verſibus aut verbis detractis. Opto mihi contingat ſtudioſus & frequens Lector ex eorum numero, qui aures purgatas habeant lectione diligenti veteris Græcorum comœdiæ.

5 *Non hic qui in crepidas, &c. Argumentum.* Dixit à quibus ſua velit legi: nunc monet à quibus nolit. Horum duo genera facit. Priore loco eos ponit, qui odio Græcorum omnem tranſmarinam ſapientiam oderant ac ludibrio habebant: deinde illos qui omne Philoſophiæ ſtudium in univerſum damnabant, & illius magiſtros ac ſectatores irriſui habebant. Iſtos à libelli hujus lectione ſubmovet Perſius, & ſua jubet curare. Cujuſmodi autem eſſent ſtudia quibus erant dediti philoſophiæ vituperatores, ex poſtremo verſu cognoſcemus.

6 *Crepidas.* Crepidæ Græcorum erant propriæ, ut calcei Romanorum. Hic vero per crepidas intellige totum Græcorum ſtudium, quo uſos eſſe illos elegantiores vel ex eo conſtat, quod Proceres Romani cum vellent animum remittere atque hilarius vivere, Neapoli præſertim vel Athenis, vel alibi inter Græcos pallium & crepidas aſſumebant.

Sordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Sordidus, [1] *& luſco qui poſſit dicere, luſce;*
7 *Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus,*
Fregerit Heminas [2] *Areti Ædilis iniquas.*
8 *Nec qui* 3 *abaco numeros, & ſecto in pulvere metas*
Scit riſiſſe vafer, multum gaudere paratus,
Si 4 *Cynico barbam petulans* 5 *Nonaria vellat.*
His mane [6] *edictum, poſt prandia Callirhoën do.*

1 *Et luſco qui.* Perverſiſſimi moris eſt debiles vel aliqua corporis labe inſignes irridere & exprobrare debilibus debilitatem ſuam & corporis vitia iis, quibus fingendis natura peccaſſet.

2 *Areti.* Aretum civitas Tuſciæ, cujus incolæ dicti Aretini: ſic vaſa fictilia quæ in ea fiebant Aretina appellabantur. Per Aretum autem hic intellige quodlibet obſcurum municipium Italicum. Municipia autem multa ac coloniæ ſuos habuere Ædiles, ad quorum curam rei frumentariæ diſciplina & coercitio pertinebat. De menſuris igitur iniquis cognoſcebant; &, ut ait Juven. Sat. 10, vaſa minora frangebant. Iidem ne quis malas merces venderet impediebant. 3 *Abaco, pulvere.* Ut Arithmetici numeri in Abacis diſcuntur, ita Geometricæ figuræ in pulvere deſcribi ſolent.

4 *Cynico.* Cynici philoſophi quidam fuerunt ſectatores Antiſthenis, ita dicti à canina mordacitate: quia in hominum vitas nullo diſcrimine invehebantur. Ex hac ſecta fuit Diogenes ille Cynicus. His placebat finem eſſe ſecundum naturam vivere: nobilitatem & divitias abjiciebant: magnæque ſibi laudi ducebant mirabilem patientiam oſtentare. Itaque iis vulgo omnes illudebant, variiſque contumeliis vexabant. Quin & ſolitæ à petulantibus mulieribus meretrices cum illis committi, unde neceſſe erat eorum omnium irriſum ſequi, qui certaminis illius eſſent ſpectatores. 5 *Nonaria.* Impura meretrix, ideo ſic dicta, ut annotat Cornutus, quod nonniſi à nona hora talibus liceret proſtare, ne conſuetæ exercitationes mane à juventute intermitterentur. 6 *Edictum.* Edicta ſunt Conſulum, Prætorum & Ædilium literæ, in quibus aliquid imperatum. Nam edicere proprie eſt denunciare ut quid fiat aut non fiat, & eſt proprie magiſtratuum. Edictis his mane fuit locus, quia Ædiles & alii magiſtratus mane judicia exercebant & ſicci. Hinc illud Mart. *Exercet raucos tertia Cauſidicos.*

Paraphraſis. *Non hic qui in crepidas.* Quatuor verſibus duas affert notas primi illius hominum generis, id eſt eorum qui tranſmarinam ſapientiam ludibrio habebant. *Senſus.* Non hic mihi Lector ſit, qui Græcis ſuam in cultu elegantiam criminis loco objiciunt: cum ipſi vel multo magis ſint reprehendendi propter ſordes & avaritiam, vel irridendi propter affectationem ineptam illuviei & neglecti cultus: quaſi id eſſet certiſſimum militaris animi argumentum: nec ille mihi placet qui Græcos homines luſcos, id eſt græcanicis vitiis laborantes ridere amat, luſcus ipſe & iiſdem vitiis obnoxius.

7 *Seſe aliquem credens.* Hæc altera eſt nota, & prioris vitii fons: nam iſti Græcos, vel, ut loquebantur, Græculos ideo aſpernabantur, quia erant ipſi arrogantes ac ſuperbi; primum quidem ut Romani cives, vel Itali: deinde ut dignitate aliqua ornati aut Romæ, aut in municipiis Italiæ.

Senſus. Ideo arrogans & animi vitium ipſo geſtu corporis palam faciens, quod Ædilitate fungeretur non in urbe ſed in Italico aliquo municipio, puta Areti. Quæ dignitas, per ſe non magnæ rei, levibus tamen hominibus inflandis ſufficiat.

8 *Nec qui abaco.* Hic alterum genus hominum declaratur; quos lectio-

ne ſuarum ſatyrarum prohibet Perſius Nempe ii, qui Geometriæ ac Arithmeticæ profeſſores irridebant, imo univerſam Philoſophiam, quod fecerunt fere ſemper Romanorum plerique.

Senſus. Hujuſmodi Lectorem nolo, qui quod irriſui habeat Philoſophiam omnem & Philoſophos, ideo ſi in publico Cynicum aliquem conſpiciat, in more habet, aut ſanna eum excipere, aut convitium ei dicere, aut barbam vellere, aut alio quovis modo moleſtiam ei exhibere, vel per ſe vel per meretricem aliquam perfrictæ frontis & deploratæ impudentiæ. Hujuſmodi ſannionibus ſua ſtudia relinquo. Duo enim ſolummodo curant; forum propter avaritiam, & lupanaria amore meretriculæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

A. PERSII FLACCI

SATYRA SECUNDA.

Argumentum.

Hac ſatyra ſecunda agitur de corrupto & incorrupto Deorum cultu. Satyræ tres ſunt partes. 1. aditum ſibi facit ad doctrinam ſequentem. 2. agitur de cultu corrupto. 3. de cultu incorrupto.

HUnc, 1 Macrine, 2 diem numera meliore 3 lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
5 Funde merum 4 Genio. non tu prece poſcis emaci,

1 *Hunc, Macrine, diem, &c. Argumentum.* Macrinum familiarem ſuum laudat, quod ſcientiam bene orandi ac vota faciendi teneret: neque vulgi erroribus hac in re implicaretur. Ii cujuſmodi ſint deinceps explicatur. 2 *Hunc diem.* Moris erat dies amicorum natales miſſitatione donorum cohoneſtare: unde ſoliti ſunt viri docti, opuſcula ſua ad amicos eruditos natalitii titulo mittere. Ac quoniam magna religione natali die vota concipiebantur in annum proximum aut plures ſequentes: inde occaſionem ſumit Perſius de votis cum Macrino diſſerendi. Videtur autem hic Macrinus condiſcipulus fuiſſe Perſii, quem (erat enim Macrinus aliquanto quam Perſius grandior) Perſius coluit ut patrem, ut ait auctor vitæ Perſii.

3 *Meliore lapillo.* Numerare vel ſignare lapillo albo aut calculo, proverbialis eſt loquutio, ad exprimendam cujuſque gaudii ſignificationem. Videtur tamen hic Perſius Thraciæ gentis ritum ſpectare, quæ candidis & atris lapillis ſolita numerare ac diſtinguere dies lætos à triſtibus. Candidus itaque lapillus paſſim apud ſcriptores nota eſt rei aut temporis læti. 4 *Genio.* Genius naturæ Deus eſt, ita dictus à gignendo, quia ut gignamur curat: ſive quod una nobiſcum gignatur, vel quod nos genitos ſuſcipiat ac tueatur; eſt etiam hoſpitalitatis ac voluptatis Deus; hinc loquutiones illæ, curare genium, indulgere genio, fraudare vel defraudare genium. 5 *Funde merum.* Quotidie fieri ſolitæ ſunt libationes in menſis antequam tollerentur, quia menſas Geniis ſacras fuiſſe liquet Sed propriiſſima hujus loci eſt ridicula illa meri fuſio in caput Genii Dei. Nota autem nullum vinum idoneum fuiſſe ſacris niſi purum: non autem vinum aqua miſtum. Quotannis autem natali die ſacra hæc ſolennia fiebant Genio, ut totum illum annum fortunaret. Præter hanc libationem alia ſacra die natali locum non habebant, nec enim legimus ullam victimam eo die mactatam in honorem Genii.

Paraphraſis. O Macrine, hunc diem tuum natalem genialiter age: & in dierum auſpicatorum numerum refer, apprime ſane mihi laudandus videris, quod vulgi erroribus in negotio religionis non ſis implicitus; quippe tu is es qui nec in votorum materia nec forma cum aliis peccas. Non in materia, quia nihil à diis petis parum honeſtum, ac cujus te pudere debeat: non in forma vel modo, quia nullam cum diis nundinationem exerces: ac ne precibus quidem nimis cupidis ac anxiis deos ſollicitas, quod ſuperſtitioſi ſolent: ac propterea nulla vota facis quæ palam non poſſis nuncupare, & voce elatiore: non eos imitaris qui cum ſecreto cum aliquo loqui vellent, eum à turba ſeducunt, ne aliquis Corycæus exaudiat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Quæ niſi ſeductis nequeas committere divis.
1 *At bona pars procerum tacita libabit* 2 *acerra,*
Haud cuivis promptum eſt, murmurque humileſque ſuſurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto,
6 *Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat hoſpes.*
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat: ô ſi
Ebullet patrui præclarum funus! & ô ſi
Sub raſtro crepat argenti mihi ſeria, dextro
3 *Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres*
Impello, 4 *expungam: namque eſt ſcabioſus, & acri*
Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor.
Hæc 7 *ſancte ut poſcas,* 5 *Tyberino in flumine mergis*
Mane caput bis, ter-ve, & noctem flumine purgas.

1 *At bona pars procerum, &c. Argumentum.* 2 ſatyræ pars qua errores in deorum cultu reprehenduntur. Variis autem modis deos ſibi propitiare conabantur ignari veritatis Ethnici. 1. precibus. 2. ſuperſtitioſis ritibus. 3. ſacrificiis. 4. donariis. Pro quadruplici hoc cultu ſecundæ hujus partis quatuor ſunt ſectiones. Prima ergo dãmnantur flagitioſæ preces & vota. Ac quidem etſi & præcedenti & iſto & ſequenti verſu videatur Poeta tacitas preces & templorum ſuſurros reprehendere: non tamen illud eſt, quo præcipue ſpectat, ſed ad graviſſimum peccatum quod murmurandi conſuetudine tectum latebat. 2 *Acerra.* Arcula fuit in quam thus reponi ſolebat, quo diis ſacrificabatur: alii putant aram eſſe, quæ ante mortuum poni ſolebat, in qua odores incendebant. Cornutus putat eſſe pateram in qua libatur. Virg. —— *& plena ſupplex veneratur acerra.* 3 *Hercule.* Non Mercurius ſolum, ſed & Hercules à ſtudioſis rei faciendæ colebatur. Itaque non minus Herculi quam Mercurio ſolitum polluceri à repente ditatis. 4 *Expungat.* Eſt hæc vox petita è numeris militum vel è libris rationum. In illis militum nomina poſt miſſionem aut mortem delebantur: in his, ut quodque nomen vel debitum erat ſolutum, inducebatur. 5 *Tyberino.* Mos omnium veterum, ut priuſquam ad deos adirent aut ſacra facerent, ſeſe purificarent. Hic vero pro locorum aut ſacrorum diverſitate multiplex fuit obſervatio. Nam alii maris aqua ſe lavabant, alii lavabantur flumine, alii aqua fontana. Præterea alii totum lavabant corpus: alii tantum caput: atque alii bis caput mergebant, alii ter. Sic aquam è fonte hauſtam in caput invergebant, alii bis, alii ter. Paraphraſin per partes & hic & alibi pro re nata diffundo, præſertim cum argumenti prolixitas id exigat.

Paraphraſis. At plerique fere omnes proceres hodie tacite & clam ſua vota faciunt. Non eſt facile cuivis ita affectus ſuos recta ratione gubernare, ut nihil optet; nihil à ſuperis petat, niſi quod ratio præſcripſerit: adeo ut non neceſſe habeat clauſis inter precandum labris ſuſurrare, aut ullum votum facere quod nolit eſſe apertum.

6 *Mens bona.* Mimeſis venuſta: ipſas enim voces ponit optantium: ubi nota ſingularem vota facientium hypocriſin. *Senſus.* Quæ legitima ſunt vota, (qualia hic habes) ea aperte adeo concipiuntur, ut incorruptæ pietatis ſuæ cultor iſte quiſquis eſt, cupiat hoſpitem ſuum teſtem & conſcium habere.

Alia

Alia vero optantur clanculum, ne quis alius exaudiat; nempe hæc quatuor aut quid his ſimile. 1. O ſi patruus meus moriatur, ut me hæredem teſtamento ſuo inſtituat, utque eam hæreditatem extincto eo adeam: quod ſi contingat, ſane præclarum funeris atque exequiarum apparatum illi polliceor. 2. O ſi repente & præter ſpem theſaurum inveniam aliquem, Hercule mihi amico. 3. Utinam efferatur pupillus ille, cui ego ſum proximus; ut illi in hæreditatem ſuccedam, eoque extincto & de medio ſublato in vacuum ipſe veniam. Namque videtur illi mors imminere, ſiquidem ſcabioſus eſt & ex acris choleræ redundantia tumet illi corpus morbidum & cachexiæ plenum. 4. O ſi novis dotibus diteſcam exemplo Nerii, qui poſt duas uxores elatas jam tertiam ducit, unde tertia dos illi obvenit. 7 *Hæc ſancte. Senſus.* Et ut religioſe ſcilicet hæc à diis poſcas, purificationibus matutinis de more uteris. Sic purificatus non videris tibi improba vota numini offerre, quanquam tam impia ſint & exoſa diis, quam quæ maxime. Qui impia hæc vota faciebant ſoliti ſemper ſunt aliqua ratione pudori ſuo conſulere & nefandam cupiditatem velare. Eo pertinent iſta, *præclarum funus*; & quod paulo poſt, *Namque eſt ſcabioſus & acri bile tumet*. quaſi cupiditas alienæ mortis ex commiſeratione oriatur, non ex malo animo. Sic honeſte quartum votum licet improbiſſimum exprimitur. Neque enim avarus ille directe uxori ſuæ mortem optat: quæ tamen voti hujus ſumma erat: ſed alium prædicans beatum cui hæc fortuna ſæpius contigerit, figurate quid ipſe capiat oſtendit.

1 Heus, age reſponde, minimum eſt quod ſcire laboro:
De Jove quid ſentis? Eſt-ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? Vis 2 Staio? an ſcilicet hæres?
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio; pro Jupiter ô bone, clamet,
Jupiter! at ſeſe non clamat Jupiter ipſe?
5 Ignoviſſe putas, quia, cum tonat, ocius ilex
6 Sulfure diſcutitur ſacro, quam tuque, domuſque?
An quia non fibris ovium, 4 Ergennaque jubente,
Triſte jaces lucis, evitandumque 3 bidental,

1 *Heus age reſponde, &c. Argumentum.* Quam improba & iniqua ſint ſuperiora vota venuſtiſſimo dialogiſmo oſtendit Perſius. Sic autem diſputat; Nemo quantumvis ſceleratiſſimus pro tribunali ſedens judex vocem illius ferat, qui talia à ſe petat, nummam ergo Jupiter ea ferat? unde colligere eſt, horum votorum auctores, Jovem & deos alios ſibi fingere longe iniquiores & ſceleſtiores, quam ullus hominum poſſit reperiri. 2 *Staio.* Ex hiſtoria famoſiſſimi illius Judicii Juniani; quam narrat Cicero in Verrem, mutuatus eſt Perſius Staii nomen. Nullus enim unquam illo turpior aut inquinatior judicum conſeſſus. In ea cauſa judex fuit Staius aut Staienus, & cum cæteris fœdam nundinationem exercuit. 3 *Bidental.* Moris erat ut icti fulmine quo loco erant extincti, ibi relinquerentur, neque inſtar aliorum cremarentur. Locus ipſe ſacer habebatur ac certis ceremoniis ſacra eo loci fiebant. Neque id ſemel ſolummodo ſed in poſterum etiam locus religioſe colebatur, aris etiam ibi poſitis & reliquo ſacrificiorum apparatu: ex hoc itaque ritu fulguritum deſcribit Perſius: atque nota locum pro re locata hic ſumi. Nam *bidental* proprie locus eſt in quo fulguritus fulmine fuit ictus, hic pro ipſo fulgurito ſumitur. Locus autem *bidental* dicebatur, quod in eo bidenti-

bentibus, id eſt ovium fibris ſacrificabatur. Nota præterea *evitandum* dici, quia locus erat conſecratus & circumſeptus altari etiam adjecto. Ideo, ut Marcellinus ait, hoc modo contacta loca nec calcari debere fulgurales libri pronunciant: ac proinde locus ille luco erat ſimilis; quicquid enim in luco naſcitur intactum manet. 4 *Ergennaque jubente.* Nomen eſt Etruſcum, ut Porſenna, Siſenna, Perpenna, & ſimilia. Fuit autem Ergenna fulgurator & interpres oſtentorum, qui conſultis mactatarum ovium fibris quid opus eſſet docebat.

Paraphraſis. In paraphraſi hac Perſii & Impii verba duabus his initialibus literis P. & I. ſic diſtinguemus. P. Heus age tu qui ſcelerata vota, cujuſmodi ſuperiora ſunt, diis offers, reſponde mihi aliquid quærenti. Minimum fortaſſe tu putas quod propoſiturus ſum. Quæ tandem tua eſt de Jove ſententia? anne putas Jovem hunc mortalium ullo meliorem aut juſtiorem eſſe? I. Quonam? P. Quæriſne quonam judice humano putem Jovem juſtiorem? poſſem quidem dicere ex univerſo genere humano nullum eſſe hominem cum Jove comparandum. Sed hoc non dico. Neque enim ſummo jure tecum agere volo. Illud dico quod negare non potes, Jovem Staio ſaltem præſtare. Hæc igitur vota quæ tu Jovi inſuſurras, age coram Staio profundito. Enimvero quamvis omnium bipedum nequiſſimus ſit Staius, adeo tamen vota ejuſmodi deteſtatur, ut ilico in has voces erupturus ſit, pro Jupiter! ô bone Jupiter! quod ſi vel Staio adeo diſplicitura hæc vota, nonne multo magis Jovi ipſi diſplicebunt, & ipſe indignabundus clamabit in hunc modum, pro Jupiter! tantamne ergo impietatem impune feret iſte, qui his votis te ſollicitat?

5 *Ignoviſſe putas.* Reſpondebis fortaſſis, Impie: At ſi Jovi hæc vota diſplicerent, proculdubio hanc impietatem ulciſceretur; at non ulciſcitur, ergo non eſt veriſimile ea vota Jovi diſplicere: quin potius ignoſcere, ſi quid vitii ſubſit. Hæccine tua ſententia? numnam ideo putas ignoviſſe, quia cum tonat fulmine ilico non iceris & jaces in luco aliquo fulguritus, & ex Ergennæ præſcripto conſultis prius mactatarum ovium fibris, ſis omnibus triſte ac evitandum ſpectaculum? an idcirco ludibrio Jovem habes? ac, perinde ac ſi petulantiæ tuæ ludibrium deberet, barbam inſtar fatui & abjectiſſimi hominis vellendam tibi præbet? aut ſi negas ludibrio à te Jovem haberi, an non metuis ne malum te male perdat? niſi forte dicturus es, te iram ejus placaturum ſacrificiis tuis ac donis. Sed quod tandem munus à te offerendum putas, ut hac mercede illudere ejus auribus poſſis, ac nefaria hoc genus vota illi proponere? an dices donis ac ſacrificiis poſſe te deos demereri? ſcilicet auro aut argento flectuntur divi? qui illa non pluris faciunt quam pulmonem & lactes, id eſt, ovium inteſtina.

Nota, his appellationibus Perſium complecti quæcunque diis offerri ſolent, libationes, hoſtias, victimas, hecatombas & quantumvis pretioſa donaria.

6 *Sulfure.* Id eſt fulmine ſulfuris odorem habente; *Sacro,* quia à Jove provenit, vel ſacro, id eſt execrabili, ut Auri ſacra fames.

Idcirco ſtolidam præbet tibi vellere barbam
Jupiter? aut quidnam eſt, qua tu mercede Deorum
Emeris auriculas? pulmone & lactibus unctis?
1 Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis

1 *Ecce avia, &c. Argumentum.* 2. Sectio qua muliercularum ſuperſtitio taxatur, quæ cum alias, tum vero maxime locum habuit, cum infantium dies luſtricus eſſet obeundus. 2 *Cunis exemit.* Diem luſtricum deſcribit hic Perſius, eaque quæ die illo fieri ſolita. Olim non ſtatim ut erat natus infans aliquis & tolli juſſus pro vitali partu habebatur, ſed aliquam multi exſpectabantur dies, qui fidem facerent vitalis partus: plena fides apud Græcos ſeptima vel decima die parta credebatur. Sed prius luſtrabatur, infans.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

infans, quod quinto die Græci factitabant. Romani de partu, vitalis eſſet nec ne, Pilumni lectum conſulebant: hinc illud Servii, *Varro Pilumnum & Picumnum infantium deos eſſe ait, eiſque pro puerpera lectum in atrio ſterni, dum exploraretur an vitalis ſit, qui natus eſt.* Hactenus Servius. Et non dubium ſpectaſſe eodem Junonis menſam, quæ per totam hebdomadem proponebatur: poſtea luſtricum infantium diem celebrabant: qui fuit apud Romanos octavus puellarum, nonus puerorum. Ille dies & luſtricus nominatur, quia luſtrabatur infans: item nominalis, quia nomen illi tum indebatur, & vota pro eo fiebant. Ad nominalia hæc conveniebat omnis cognatio Luſtrandi autem partes proprie erant piatricum muliercularum, quæ erant anus recoctæ, circumferendi & omnium rituum illorum ſuperſtitioſorum peritæ.

1 Exemit puerum, 2 frontemque atque uda labella
Infami digito, & luſtralibus ante 3 ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
4 Tunc manibus quatit, & 5 ſpem macram ſupplice voto,
Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in ædes.
Hunc optent generum Rex & Regina; Puellæ
Hunc rapiant: Quicquid calcaverit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando vota, negato
Jupiter hæc illi, quamvis te 6 albata rogarit.

1 *Exemit.* Eximebatur cunis puer, ut præſens ſiſteretur ad ſacra, quæ pro ipſius ſalute tum aliis diis deabuſque fiebant, tum etiam deæ Cuninæ.

2 *Frontemque.* Luſtrationes veterum peragebantur circumlatione in orbem & affricatione. Egregius vero hic locus Perſii de ritibus quibus recens nati luſtrabantur, de quibus in paraphraſi. 3 *Salivis.* In luſtrationibus & expiationibus credebant ſuperſtitioſi vim quandam mirificam ineſſe ſalivæ. Hinc aniculæ faſcinum pueris ſuis timentes, ſalivam eo valere credebant. Eam ob cauſam & Cuninæ vota faciebant. Amuleta etiam & res turpiculas pueris appendebant.

4 *Tunc manibus quatit.* Cum pro infantibus vota faciebant, manibus quatere eos ſolebant, quaſi præſentibus diis illos oſtenderent. 5 *Spem macram.* Spes latinis familiare eſt pro pueritia & juventute, item pro puero & juvene. Seneca apud Tacitum: Quartus decimus annus eſt Cæſar ex quo ſpei tuæ ſum admotus. 6 *Albata.* Albati (hoc eſt in candida & pura veſte) ad deos olim adibant oraturi.

Paraphraſis. Deinceps inter alia tranſeamus ad ea quæ die luſtrico fiunt. Ecce anus & mulierculæ piatrices cum ad Nominalia conveniunt, ſuperſtitionis plenum miniſterium obeunt die luſtrico. Primo enim ut Cuninæ deæ ſacra pro ſalute infantis fiant, cunis puerum eximunt: deinde ſalivam ad infantis labra & frontem admovent, idque digito infami ſeu medio, cujus porrectione probroſæ res indicari ſolent. Ideo autem ſalivam admovent, quia à faſcinantium oculis faſcinum pueris timent, quod ſaliva ſubmovere creditur. Tunc vero manibus puerum quatiunt vota pro eo facturæ, quaſi præſentibus diis eum oſtenderent: ac votum pro divitiis facturæ infantem tenellum ac ferme adhuc à partu recentem in ditiſſimi civis Licinii Stolonis campos ac M. Craſſi ædes transferunt, & eorum latifundia illis optant, perinde ac ſi in eorum poſſeſſionem puerum votis ſuis ſuperſtitioſa mulier mitteret. Item pro forma ac potentia & abſoluta omnibus numeris felicitate anus ſuperſtitioſa has fundit preces Utinam infans hic oris pulchritudine aliis ita placeat, ut rex & regina eum raptum in deliciis habeant: adeo felix ſit & fortunatus, ut quocunque ſe verterit, quicquid calcaverit, inde violæ ac roſæ naſcantur. Aſt ego (inquit Perſius) ſtultis his nutriculis maleſana hæc vota non permitto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

quippe indigna ſunt quæ dii exaudiant. Tuque adeo Jupiter reſpue has preces nutriculæ, quamvis, ut extrinſecus pietatis ſpeciem præ ſe ferat, in candida & pura veſte ad te adeat.

1 *Poſcis opem nervis, &c.* *Argumentum.* Tertia ſecundæ partis ſectio qua cultores perſtringit, & irridet, quorum vita contrariatur votis. Quod quid aliud eſt quam numen irridere? Ejuſmodi hominum duo proferuntur exempla. Prius eſt illorum qui valetudinem

1 Poſcis opem 2 nervis, corpuſque fidele ſenectæ:
Eſto, age; ſed grandes patinæ 3 tucetaque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Jovemque morantur.
8 Rem ſtruere exoptas cæſo bove, 4 Mercuriumque
Arceſſis fibra: Da fortunare penates,
Da pecus & gregibus fœtum. quo, peſſime, pacto,
Tot tibi cum in flammis 6 junicum 5 omenta liqueſcant?
Attamen hic extis & opimo vincere 7 farto
Intendit. jam creſcit Ager, jam creſcit Ovile,
Jam dabitur, jam jam, donec deceptus, & exſpes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.

proſperam petunt à ſuperis, & bacchanalia interim vivunt, ac ingluvie ſua mortem ſibi accerſunt. Alterum genus eſt eorum qui opes deos poſcunt, cum ipſi quæſitis non parcant: ſed ſua incaſſum dilapident & victimarum immolatione exhauriant. Tertia ergo hac ſectione notatur in cultoribus his quos irridet vitæ & votorum antitheſis. 2 *Nervis.* Nervi prima ſunt in corpore animalis ſenſus & motus inſtrumenta, inde in nervis omne robur conſiſtit. Itaque opem nervis poſcere eſt robur aut robuſtum corpus à diis petere, quod ſenectuti ſit fidele, id eſt, ſenectutem ſuſtentet. 3 *Tucetaque craſſa.* Apud Gallos ciſalpinos bubula caro tucetum dicitur condimentis quibuſdam craſſis oblita ac macerata: ponitur etiam pro ipſis condimentis, quibus caro bubula conditur, quæ Perſius valetudini inimica eſſe notavit hac ſatyra.

4 *Mercuriumque.* Lucra, quæ Mercurius lucri deus conciliat, obveniunt vel ex mercimoniis, vel ex ſtudiis & opera forenſi, vel ex ruris proventu, vel ex inopinato. 5 *Omenta.* Etſi in honorem deorum majores victimæ maxime mactari ſolitæ, utplurimum tamen minuta diis adolebant, cætera convivantes abſumebant: inter illa minuta, fuit omentum, quod membrana eſt tenuis, qua teguntur ventris inferioris partes. 6 *Junicum.* Junix, icis. Hinc junices teneræ ætatis ſunt boves fœminæ, quæ jam ceſſarunt vitulæ eſſe, necdum tamen ad ſummam magnitudinem pervenerunt: mares autem in eadem ætate juvenci appellabantur. 7 *Farto.* Fartum genus cibi eſt, à farciendo ſic dictum, quod multis variis rebus farciretur. Veteres enim (ut Cato de re ruſtica ſcribit) ſtruem farris, tritici, hordei, fabæ, thure & vino additis, in porcæ præcidaneæ immolatione Jano, Jovi & Junoni ſacrificabant. Quæ diverſarum rerum congeries *fartum* appellabatur. Hic ſimpliciter pro re diis oblata accipitur.

Paraphraſis. Poſcis opem. Senſus prioris exempli. Poſcis opem robori corporis quod maxime poſitum eſt in nervorum integritate & vigore. corpus etiam poſcis cui ſuæ vires permaneant ad ſenectam uſque: ſed votum hoc irritum & inane prorſus facit inſatiabilis tua ingluvies, & patinarum (ut Plautus loquitur) ſtruices.

8 *Rem ſtruere.* Alterum exemplum. Hæc duo contraria ſunt, rem optare ſtruere, & armenta ſua ire minutum: quod ſine rei familiaris inſigni jactura fieri non poteſt. *Senſus.* Opes à diis exoptas & ut largitione tua deos tibi obſtringas, jugibus ſacrificiis litare tentas Mercurio, ut ex inopinato multus tibi

quæſtus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

quæſtus obveniat. Hinc illa vota. Fortunetur domus & fœtura proſpera greges & armenta mihi quotidie augeat. At vero tu qui peſſimam de diis opinionem foves, dum fœdam cum diis nundinationem exerces, ut paria ſcilicet tecum faciant, quo quæſo pacto his tuis votis annuent? cum ſtulta opinione inductus, opes jam partas, ſtudio novas parandi uſque adeo profundas, cum tot majores victimas cædas, ut ſunt boves, tauri, juvenci & junices. Et tamen hic perſuaſus maxima quæque ſacrificia plurimum apud deos poſſe, nullis parcit ſumptibus, quo poſſit eos ſibi demereri, & ridicula hac opinione ſibi ſic adblanditur; Jam felici ruris proventu, jam pecoris fœtura numeroſa diteſcam: ſine mora enim opes mihi accumulabunt dii: quin tantiſper errorem hunc errat, donec avitas opes conſumpſerit, & ad ultimum fere arcæ vel loculorum nummum pervenerit: nimirum de diis non aliter illi ſentiunt quam de hominibus, humanoſque illis affectus ac vitia tribuunt.

[1] Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, & pectore lævo
Excutias guttas, lætari prætrepidum cor.
Hinc illud ſubiit, [2] auro ſacras quod ovato
Perducis facies. nam [3] fratres inter ahenos,
Somnia pituitâ qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitque illis [4] aurea barba.

1 *Si tibi crateras argenti, &c. Argumentum.* Quarta hæc ſectio eſt, qua de donariis agitur quæ offeruntur ſubinde ſacerdotibus & pontificibus, quorum tanta avaritia, ut errorem illum de nundinatione foverent potius quam ex cultorũ animis exemptum irent.

2 *Auro ovato.* Romanis moris fuit ut ex manubiali pecunia, id eſt, pecunia ab hoſtibus capta viri triumphales dona diis pretioſiſſima conſecrarent. Ideo autem exemplum maximæ impenſæ hic ponit poeta, ut rem in majus extollat.

3 *Fratres ahenos.* In ſomnis curationes indicare varios deos aut Heroas credidit vetuſtas: etſi præcipuæ Æſculapii aut Apollinis partes illic credebantur eſſe à Græcis & Romanis. Poſtea vero gliſcente ſuperſtitione, Ægyptiaca Iſis, Oſiris & Serapis eandem vim habere exiſtimati ſunt: nec ſolum iſti ſed etiam Ægypti filii quinquaginta, ſi Acroni credimus. Ægyptus autem Beli Priſci filius fuit, qui quum quinquaginta haberet filios, totidem eos fratris ſui Danai filiabus matrimonio conjunxit: quæ à Danao patre inſtructæ prima à nuptiis nocte ſuum quæque maritum interfecerunt, præter unam Hypermneſtram, quæ Lynceo marito ſuo pepercit, qui poſtea pulſo Danao Argivorum regnum invaſit. 4 *Aurea barba.* Videntur ſuperſtitioſi diis bene meritis aureas barbas appoſuiſſe: quare iis potiſſimum diis à quibus plurima ſperabant, aut quorum poteſtatem maximam putabant, auream barbam tribuebant, ut Jovi; huic Dionyſius tyrannus barbam vulſiſſe ac detraxiſſe legitur.

Paraphraſis. Si argentea pocula & vaſa tibi, ô pontifex avare, afferam, quæ ſignis aureis ſint impreſſa, ſudabis, & lachrymas præ repentino gaudio effundes. & præ immodica lætitia cor palpitabit, tanta ſcilicet eſt ſtultitia tua.

5 *Hinc illud ſubiit. Senſus.* Quia vero deos æſtimamus vitiis noſtris, hinc eſt quod argento, auro ac gemmis deos colimus, & ex manubiali pecunia dona diis pretioſiſſima conſecramus, dum totas facies ex auro illinis, totaſque adeo ſtatuas ex auro ducis. Exempli gratia. Sunt in Apollinis Palatini porticu quinquaginta Ægypti filiorum effigies conſecratæ omnes ex auro & honore pari, verum ſi perſuaſum alicui fuerit ſe veriorem per inſomnia divinationem eſſe adeptum, cum his vota potius faceret quam illis: is hos quos ſibi propitios credit, inſtituet ſingulari honore præ cæteris afficere, atque auro colere. Barbam igitur auream illis curabit apponi, & donaria pretioſa appendi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

[1] Aurum vaſa [2] Numæ, 3 Saturniaque impulit æra,
Veſtaleſque urnas, & Tuſcum fictile mutat.
O 4 curvæ in terras animæ, & cœleſtium inanes!
5 Quid juvat, hos templis noſtros immittere mores!
Et bona Diis ex hac ſcelerata ducere [6] pulpa?
7 Hæc ſibi [8] corrupto caſiam diſſolvit olivo;

1 *Aurum vaſa Numæ, &c. Argumentum.* Cum profuſione iſta de qua diximus comparat frugalitatem veterum in cultu deorum.

2 *Numæ.* Numæ ſecundi Romanorum Regis ætate, magna fuit veterum in cultu deorum frugalitas, ut ex eo colligas, quod Numa primus apud Romanos ceremoniarum auctor inſtituerit, ut vaſis fictilibus & urnis fictilibus aquam neceſſariam ad ſacra Veſtales geſtarent: ut de Tarpeii filia notum, quæ arcem Sabinis prodidit. Cum autem vas fictile Tuſcum appellat Perſius, indicat pleraque ad religionem ſpectantia habuiſſe Romanos ab Etruſcis. 3 *Saturniaque æra.* Æra in quibus populi Romani opes etiam publicæ erant poſitæ. Atque hic alludit Perſius ad ærarium quod in æde Saturni erat; nam ab ære dictum fuit ærarium. Alioquin omnia antiqua dicuntur Saturnia.

Paraphraſis. Numæ Pompilii ſeculo ſumma fuit in deorum cultu frugalitas: ſacra enim vaſa tum teſtea erant, aut ſi ex metallo conflata, ænea ſolummodo. At huic frugalitati nullus jam locus: cum ex perverſorum hominum opinione illud jam ſequutum ſit, ut contra in templis omnia auro & argento niteant, rejectis omnibus vilioris materiæ vaſis quibuſcunque: ſic excluſa eſt è templis priſca ſimplicitas.

4 *O curvæ in terras, &c. Argumentum.* Epiphonema præcedentibus verſibus ſubjectum, quo Perſius appoſite his, qui propria vitia in deum transferebant, ignorantiam dei & rerum divinarum exprobrat.

Paraphraſis. O cæcam hominum ignorantiam, quorum animæ ita defixæ ſunt in res terrenas, ut ne minimum quidem ſupra humum ſe attollant: quippe quod inanes ſint ejus cognitionis ac ſcientiæ, quæ docet quid ſit Deus & quomodo colendus, quæque ab eo petenda ſint. Et quidem recte hoc: ſupra enim docuit nihil aliud in votis eſſe vulgo, proceribus, viris, fœminis, imo ipſis ſacerdotibus ac pontificibus; nihil, inquam, his aliud in votis eſſe præter opes & fortunæ ac corporis bona: quod ſi cæleſtia illis cordi eſſent, longe aliter deum colerent, ut ex tribus ultimis hujus ſatyræ verſibus patebit.

5 *Quid juvat, &c. Argumentum.* Epiphonemati increpationem ſubjicit, ſtultos eos eſſe probans, qui fruſtra diis pretioſa dona offerant, qui divitiis nec capiantur, nec utantur. 6 *Pulpa.* Pulpa eſt caro ſine oſſibus, à palpitando dicta: mollis enim eſt ac tremula: hic pro carne accipitur & toto corpore, quod mollitie ac luxu diffluit. Plane ſicut in ſacris literis *caro* poni ſolet. *Sceleratam* autem vocat *pulpam*, id eſt carnem, quia per flagitia ac ſcelera voluptuarii ſolent ei gratificari.

Paraphraſis. In quem finem hoc facimus quod corruptelam morum noſtrorum inferimus in res religionis? nam quia luxuria & avaritia animos noſtros occupant, ideo ſic erga deos nos gerimus, quaſi & illi luxurioſi eſſent & avari. Et cur carnis judicium adeo ſequimur, ut ea ducamus & exiſtimemus diis eſſe grata quæ pulpæ id eſt carni & corruptæ hominis naturæ grata ſint, cum caro prorſus ſcelerata ſit, & in peſſima quæque cæco quodam corruptæ naturæ ductu propendeat?

7 *Hæc ſibi corrupto, &c. Argumentum.* Quod modo dixit fruſtra ad deos luxuriæ inſtrumenta referri, id ſeptem ſequentibus verſibus tractat uberius, comparans luxuriam, quæ ab hominibus in habitu & luxu uſurpatur, cum illa quæ in cultu deorum. Utramque pronunciat eſſe vitioſam

8 *Corrupto olivo.* Omnia unguenta fiunt mixto olivo. Nam oleum eſt materia apta ſuſcipiendis odoribus ſervandiſque. Itaque in oleum transferuntur ab

unguen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

unguentariis. Unguentum autem quod conficitur è caſia ſuaviſſimi odoris herba, præſertim nigra, pretioſiſſimum eſt. Rectè autem *corrupto*; quidquid enim deſinit eſſe id quod fuit, corrumpi dicitur. Hinc illud Virgilii, *Nec caſia liquidi corrumpitur uſus olivi*. Sic ſequente verſu, *vitiato murice*. Eſt autem murex piſcis marinus, ex cujus humore fit color purpureus.

Hæc [1] *Calabrum coxit vitiato murice vellus:*
Hæc Baccam conchæ raſiſſe, & [2] *ſtringere venas,*
Ferventis maſſæ crudo de pulvere juſſit.
Peccat & hæc, peccat; vitio tamen utitur; at vos
Dicite pontifices, in ſacris quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ à virgine 3 *pupæ.*
4 *Quin damus id ſuperis, de magna quod dare* 5 *lance*
Non poſſit magni [6] *Meſſalæ lippa propago?*

1 *Calabrum.* Calabria regio eſt Italiæ, cujus præcipua urbs Tarentum, unde lana optima.

2 *Stringere venas.* Stringere eſt malleo tundere ita ut eliciantur ſtricta, id eſt ſpintheres. Proprie in ſolo ferro locum habet. Hinc *ſtrictura ferri* apud Virgilium. Verum hic videtur Perſius voce *ſtringere* eſſe abuſus: nec enim dubitari poteſt, quin de auro & argento hic ſentiat Perſius. 3 *Pupæ.* Pupæ à virginibus conſequutis pubertatem aut nupturis Veneri ſolitæ dicari, ut ab ephebis *bullæ*, quia in omni mutatione inſignia vel inſtrumenta vitæ anteactæ diis conſecrare moris erat. Sic zonam virginalem nupturæ ſuſpendebant. Has icunculas *pupas* coroplathi è gypſo conficiebant in gratiam puerorum.

Paraphraſis. Hæc ſcelerata caro unguentum curat conficiendum è caſia admixto oleo, in quod caſia ab unguentariis transfertur. Hæc lanam Tarentinam coquendo infecit liquore è conchylio muricis. Hæc juſſit margaritas ſibi quæri, & crudum pulverem è venis terræ ſive auri vel argentifodinis in unam maſſam conflari. Et quanquam luxuria ea qua homines in cultu ſuo utuntur, vitium ſit & peccatum, peccatum tamen eo minus eſt, quia eſt aliquis ſaltem uſus hominibus earum rerum, nec in uſum ſolummodo ea vertunt, ſed & voluptatem magnam inde capiunt. At vos Pontifices dicite amabo, ecquis in rebus ſacris auri & gemmarum uſus? equidem nullus. Nam aurum non magis rebus deo conſecratis ſanctimoniam adjicit, quam icunculæ illæ quæ à virginibus nupturis Veneri donari ſolitæ.

4 *Quin damus id ſuperis, &c. Argumentum.* Tertia ſatyræ pars eſt, qua paucis verbis expedit, quid ſuper quæſtione propoſita ſentiendum ſit, & quæ ſit vera & ſincera ratio colendi deum. 5 *Lance.* Alludit hic ad morem libationum in patellam, quæ fiebant in menſa de iis quæ erant appoſita. Simul innuit hic poeta, raro & vix, ac ne vix quidem fieri, ut mens recta & pia in magnis opibus ſervetur. 6 *Meſſalæ lippa propago, &c.* M. Valerius Corvinus Meſſala olim inter cæteros proſcriptus, poſtea ſingulari fato Auguſti amicitia floruit. Ejus filius Lippus videtur hic tangi, qui proverbio fidem fecerat, *Heroum filii noxæ.* Fortaſſe vero Meſſalæ propago lippa dicitur eo ſenſu quo alibi, *O cæcas hominum mentes!* quod nempe in perſpiciendis rebus ad cultum divinum ſpectantibus filius Meſſalæ lippiat & tantum non cæcus ſit. Fortaſſe etiam lippa propago ſignificat hic vilem & degenerem filium, quo ſenſu alibi etiam ſumitur hæc vox —— *hic dama eſt non treſsis agaſo Vappa & lippus & in tenui farragine mendax.* Quin & Meſſala pro quovis divite & nobili poni ſolet à poetis. Martialis: *Marmora Meſſalæ findit caprificus.*

Com-

Compoſitum [1] *jus faſque animi, ſanctoſque receſſus*
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.
Hoc cedo ut admoveam templis, & [3] *farre* [2] *litabo.*

1 *Jus faſque.* Notiſſimum eſt *jus* ad officia inter homines referri: *fas* vero ad pietatem erga deum.

2 *Litabo.* Inter litare & ſacrificare hoc intereſt, ſacrificare eſt ſacris faciendis veniam petere: at litare eſt ſacrificio facto propitiare, & veniam impetrare. 3 *Farre.* Inter vulgatiſſima frumenti genera *far* fuit: veteres *adoreum* appellavére: idque in ſacrificiis adhibebant, unde *far pium* dicitur. Hinc *nefarium* dicitur quod ſacra polluit ſolita pio farre celebrari: quo ſenſu *nefaria ſacrilegia* dicimus.

Paraphraſis. Quin id ſuperis damus, quod nullis opibus parabile eſt: nempe virtutem omnibus ſuis numeris abſolutam & animum bene comparatum ad omnia divina humanaque jura, ac mentem in cujus penitiſſimo receſſu pietas vera radices altas egerit: pectuſque non leviter virtutis colore tinctum, ſed penitus imbutum generoſa & bonæ ſpei plena honeſtate, quæ nihil aliud eſt quam conſtans & immutabilis virtus & ſuperſtitioni contraria. Quippe quod ſuperſtitio meticuloſa ſemper ſilet in humum dejecta. Cedo hujuſmodi animum qui juſtus ſanctuſque ſit, hunc deo offer, ſic gratum erit quod offeretur, quicquid illud tandem ſit, licet minimum aut minimo minus. Si enim hunc animum afferam & offeram, vel exiguo farre deum mihi propitiabo.

Ex his diſcere licet quam Stoicorum philoſophia (cui addictiſſimus Perſius) Chriſtianorum de prece doctrinæ proximet: docet enim Perſius bona animi petenda eſſe: alia vero bona corporis & fortunæ quam præpoſtere petantur inibi docet. Chriſtiani docent illa abſolute petenda eſſe, hæc nonniſi hypothetice, addita ſcilicet hac lege & conditione, ſi dei voluntati conveniant & quatenus cenſet Deus ea nobis convenire.

A. PER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

A. PERSII FLACCI

SATYRA TERTIA.

Argumentum & diviſio Satyræ.

In pulcherrima hac diatriba Perſius Stoici Philoſophi perſonam ſuſtinet, docetque quam utilis ſeu potius quam neceſſaria ſit Philoſophia ad vitam bene inſtituendam, eamque beate ac tranquille agendam.

Satyræ tres ſunt partes. Prima, mucronem ſtili ſui ſtringit in adoleſcentes divites, Stoicæ Philoſophiæ ſtudia profeſſos, ſed ignavia torpentes profuſoſque luxu & divitiis. Secunda, Philoſophiæ ſummam & præcipua documenta proponit. Tertia, adverſus Miſophiloſophos, id eſt Philoſophiæ oſores & contemptores agit.

Prima ergo parte juvenes Romanos nobilitate atque opibus florentes, qua objurgat, qua hortatur, confirmatque in ſuſcepto Philoſophiæ ſtudio, eorumque mollitiem arguit & deſidiam, quod non niſi ægre & alto jam ſole è ſtratis ſurgerent ac de libris cogitare inciperent: deinde quod illibenter ac ſegniter in ſtudiis verſarentur, eorum incogitantiam caſtigat. Ac quoniam quo quiſque juvenum erat nobilior aut majoribus opibus innutritus, eo difficilius ad græcanicas diſciplinas animum appellebat, ideo cum iſtis præcipue agit poeta; fruſtra illos aut divitiis aut gloriæ majorum ſuorum incumbere, ſi interea more viliſſimi cujuſque ex plebe viverent: quin horum conditionem longe meliorem eſſe contendit, quod liberali inſtitutione deſtituti, ſic in ſordibus vitiorum volutarentur, ut infelicitatis ſuæ nullum ſenſum haberent: illos vero ad magna natos & inſtitutos honeſte cura parentum ac diligentia Philoſophorum quibus eſſent traditi, niſi hac ætate proficerent, ſeram pœnitentiam cum magno animi cruciatu olim acturos, eo quod poſt agnitam ſapientiæ præſtantiam ſegnes in ejus ſtudio atque amore ſe præberent.

1 *NEmpe* 2 *hoc aſſidue?* 3 *jam clarum mane feneſtras*
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas.

1 *Nempe hoc aſsidue, &c.* *Argumentum.* Familiare eſt ſatyricis poetis ut ex abrupto ordiantur; & molles aditus ad ſuſceptum argumentum ſpernant. Hic ergo abrupte inducitur philoſophus, juvenes ſibi in diſciplinam

datos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

datos excitans, & poſt longam patientiam iraſcens illis, quod ſerius pro ſuo more ſurgerent. 2 *Nempe hoc.* Romæ magnates ſoliti ſunt Philoſophos domi alere, quorum privata cura liberi ipſorum inſtituebantur. Si quo alio (ut Athenas aut Rhodum) ſtudiorum cauſa mittebantur, apud Philoſophos fere divertebant. 3 *Jam clarùm mane.* Apud Romanos ludi literarum aperiebantur prima luce.

1 *Deſpumare.* Tranſmittitur è ventriculo vinum, ubi deſpumarit ſpatio temporis tandem concoctum. Deſpumo proprie eſt ſpumam aufero: hic vero per tranſlationem ſumitur pro decoquere.

Stertimus, indomitum quod [1] *deſpumare* [2] *Falernum*
Sufficiat, 3 *quinta dum linea tangitur umbra.*
En quid agis? ſiccas 4 *inſana canicula meſſes*
Jamdudum coquit, & 5 *patula pecus omne ſub ulmo eſt,*
6 *Unus ait* 7 *comitum. verum-ne? ita-ne? ocius adſit*
Huc aliquis, nemon'? turgeſcit [8] *vitrea bilis:*
Finditur, Arcadiæ pecuaria rudere dicas.

2 *Falernum.* Falernus ager, Campaniæ tractus eſt, vitiferos colles habens vino generoſiſſimo nobiles, quod à regionis nomine falernum appellatum eſt. Addit *indomitum*, quia fortaſſe puer hic pridie plus ſatis biberat, adeo ut vix ac ne vix quidem vinum ingurgitatum ſomno concoqui poſſit. Obiter itaque notat diſcipuli intemperantiam. 3 *Quinta linea.* Ab ortu ſolis horas diurnas numerabant Románi: ergo quinta diei hora reſpondebat fere noſtræ undecimæ, quo tempore inſtat meridies. Ad quintam autem horam negotia ſua curabant Romani: quin & quinta prandere multis conſuetum. Alii cum à prima ad quintam tempus omne ſtudiis impendiſſent, ea hora curare corpus in cryptoporticibus aut xyſtis incipiebant. 4 *Inſana canicula.* Cum ſol cancri ſignum peragit, canicula oritur ſeu Sirius, tum vero ſol coquit meſſes & æſtu omnia adurit ac rabiem canibus immittit. Hoc vero canis ſideri tribuit poeta, vulgi errorem ſequutus. 5 *Et patula.* Ruſtica hic meridiei deſcriptio eſt. Virgilius: *Nunc etiam pecudes umbras & frigora captant.*

Paraphraſis. Scilicet quotidie à nobis ita peccatur. Jam fugit optima diei pars & jam lumen extenditur; ſole radios ſuos per feneſtræ rimas tranſmittente. En vos Juvenes ſtertitis ac ſobrii facitis quod ebrios deceat, quibus edormienda eſt crapula pridiana convivii tempeſtivi. Vel adeo longum tempus ſomno impendiſtis, ut vino licet duro & indomito coquendo poſſit ſufficere. Jam enim quinta in ſolario linea tangitur umbra gnomonis, adeoque quinta diei hora eſt, & pene meridies. En quid agitis? Sol jam meſſes coquit & omnia paſſim adurit æſtu eo qui rabiem canibus immittere ſolet, & pro more ſuo jam ſub arborum umbraculis conquieſcunt greges & armenta.

6 *Unus ait comitum, &c. Argumentum* Philoſopho excitanti reſpondet comitum, id eſt diſcipulorum unus, atque ſtupet quod audit de alto jam ſole, quaſi tum primum nec unquam ante id ipſi contigiſſet, cum tamen aſſidue id fieret. 7 *Unus ait comitum.* Hæc verba non ad præcedentia referenda ſunt, ſed ad ſequentia; q. d. unus condiſcipulorum qui Philoſophum excitantem comitari ſolent cum in ſcholam itur aut reditur inde. 8 *Vitrea bilis turgeſcit.* Stoici definiunt iracundiam iram turgeſcentem, provenit enim à bile intumeſcente. Bilis autem revera ſplendet inſtar vitri, hinc bilis vitrea.

Paraphraſis. Magiſtro notanti deſidiam in ſurgendo & mollitiem, condiſcipulorum unus ita reſpondet. Itane vero? tantamne temporis jacturam fecimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

fecimus in meridianum uſque tempus ſtertendo? Famulorum aliquis huc ocius adveniat. Iraſcor & quidem ira uſque adeo ſupra modum ſum percitus, ut ea pene diffindar. Cui reſpondet magiſter; verum quidem eſt quod ais findi te, & ira ſupra modum eſſe concitum: ſic enim clamas ut aſino rudenti ſis ſimilis: tanquam in Arcadia natus fuiſſes, quæ proceriſſimos habet aſinos.

Jam 1 liber, & bicolor poſitis 2 membrana 3 capillis,
Inque manus chartæ, nodoſaque venit arundo.
Tunc queritur, craſſus 4 calamo quod pendeat humor.
Nigra quod infuſa vaneſcat 5 ſepia lympha:
Dilutas queritur geminet quod fiſtula 6 guttas.
O 7 miſer, inque dies ultra miſer! huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque 8 palumbo
Et ſimilis regum pueris 9 pappare minutum
Poſcis? & iratus mammæ 10 lallare recuſas?

1 *Jam liber, &c. Argumentum.* Deſidiam in ſurgendo & mollitiem notavit, nunc lentitudinem in ſtudendo carpit. 2 *Membrana.* Membrana utebantur pueri in ludis, non ceris & ſtilo; quæ tamen expeditior erat ſcribendi ratio, ut notat Quintilianus. Erat autem membrana in qua ſcribebant bicolor, alba ab interiore parte: ab altera, in qua fuerant pili, crocea. 3 *Capillis.* Pumice poliebant non ſolum opercula librorum, ſed etiam membranas in quibus ſcribebant. Itaque qui membrana aut charta utebantur cum atramento, calamo & cultello, pumicem ad manum ſemper habebant. Cave confundas hanc membranam cum ea qua libros operiebant. 4 *Calamo.* Cum atramentum nihil notat calamo per membranam ducto, id accidit vel atramenti vel calami vitio: hoc, ſi parum fiſſus fuerit calamus; illud, ſi atramentum fuerit craſſius. 5 *Sepia.* Quia ſepiæ ſuccus græcis μέλαν, latinis atramentum dicitur, per metalepſin ſepiam poſuit pro atramento librario. Adde quod Afri è ſepia atramentum ſibi ſoliti ſint parare. 6 *Guttas.* Atramenti vitium duplex, ſi vel pinguius ſit juſto, vel nimis dilutum. Utrumque vitium hic tangit.

Paraphraſis. Hinc quaſi parati ſint diligentia temporis jacturam ſarcire accingunt ſe ad opus, & libros in manus ſumunt, verum mox ea prætexunt quæ ad velandam ignaviam afferri ſolent. Verbi gratia: Quod expedite ſcribere non liceat vitio calami parum fiſſi: & atramenti primo quidem plus ſatis craſſi, inde infuſa aqua nimis diluti. Atqui hæc nihili facienda, quia nugatoria omnia.

7 *O miſer inque dies, &c. Argumentum* Animi à ſtudiis averſi reprehenſio & exprobratio acris. 8 *Palumbo.* Palumbos olim ſtudioſe viri fœminæque alebant. Nota autem hanc avem Veneri ſacram fuiſſe habitam: Quare inter blanditias amantium fuit 9 *Pappare.* Πάππα Græcorum infantibus idem quod noſtris hodie, & παππάζειν apud Homerum vox infantis pro *patrem vocare.* Apud Romanos aliter. Varro de liberis educandis, cum cibum ac potionem *buas* ac *papas* dicunt, & matrem *mammam*, ac patrem *tatam*, inde *pappare* pro cibum poſcere, vel etiam pro edere. Ita hic accipit Perſius.

10 *Lallare.* Proprie lallare nutrix dicitur, quæ næniam canens puerum demulcet, ut ſomnum ei conciliet. Ergo hic lallare pro lallatione ſumitur per enallagen verbi pro nomine.

Paraphraſis. O miſerum puerum ac adoleſcentem futurum indies miſeriorem! eone deliciarum perveniſti & eone recidit ſpes, quam de te parentes ac præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

præceptores conceperant? at ſi es animo ita averſo à ſtudiis, ut nugarum prætextu ea deſeras, cur animi ſenſum diſſimulas? cur amorem virtutis profeſſus es, cum philoſophiæ operam dare cœpiſti? cur non potius voluptatibus, quando tanti illas facis, te immergis, & virtuti palam renuncias? tum tu non in ſchola apud Philoſophum dure & aſpere educaberis: ſed domi in ſummis deliciis, more columborum, quos puellæ magna cura educant, & more etiam puerorum regum qui ad omnem mollitiem à tenera ætate inſtituuntur; ac cur non poſcis ut cibus probe manſus à nutrice in os inſeratur tibi? aut cur non anniculos infantes imitaris, qui nimia indulgentia corrupti matri iraſcuntur ac dormire nolunt, cum eos ſive mater ſive nutrix in cunis collocatos provocat ad ſomnum cantillando? cur, inquam, næniam illam & lallationem recuſas aut nænia illa ſopiri?

An [1] *tali ſtudeam calamo? Cui verba? quid iſtas*
Succinis ambages? tibi luditur: Effluis amens.
Contemnere. ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non cocta fidelia limo.
Udum & molle lutum es, nunc nunc properandus, & acri
Fingendus ſine fine rota. [2] *ſed rure paterno*
Eſt tibi [3] *far modicum, purum & ſine labe ſalinum.*
Quid metuas? [5] *cultrixque foci ſecura* [4] *patella eſt.*

1 *An tali ſtudeam calamo, &c. Argumentum.* Alia nugatoria excuſatio, aut potius eadem quæ præceſſit repetita: cui prudenter reſpondet allegoria ſumpta à vaſis fictilibus, quorum vitia deſcribendo depingit poeta juvenem corruptum. His autem verbis notat pertinaciam deſidioſæ juventutis, quæ objurgata reſponſat, & culpam excuſare mavult, quam mores mutare. Inde autem reſpondet ſic.

Cui verba? Paraphraſis. Putas te mihi verba dare poſſe? ipſe tibi injuriam facis, non mihi. Quorſum iſtas ambages ſuccinis, vel quorſum eadem & quidem à re aliena ſæpe reſpondes? Teipſum illudis, ſiquidem ad te non ad me aleæ hujus damnum ſpectat. Adeo voluptatibus diffluis, ut moribus admodum ſis depravatis: quod ſi ita pergas inſanire, contemptui eris bonis omnibus ob mollitiem qua fluis & liqueſcis. Contemnere, inquam, ut fidelia quæ ſono ſive tinnitu ipſo vitioſa deprehenditur. Eſt tibi quidem indoles melioris cultus capax, ſed nondum exculta. Et quemadmodum argilla niſi accedat figuli manus lutum manet: ſic adoleſcentes quantumvis bonæ indolis, niſi magiſtris dent operam, horridis & incultis ſunt moribus, ac proinde ne diſciplinarum prorſus ſis expers, ad eas propere fingendus es. Ætas enim provectior dura eſt & intractabilis. Tenera itaque ætas ſine intermiſſione & continuata opera fingenda eſt, atque hoc eſt acri rota fingi.

2 *Sed rure paterno, &c. Argumentum.* Deſidioſos & in ſtudiis ſegnes hactenus carpſit: nunc aliud ulcus tangit, faſtum ac fiduciam quam concipiunt liberi ex opibus & nobilitate parentum ac majorum ſuorum. 3 *Far modicum.* Enumerandis pauculis neceſſariis deſignatur cenſus quo ſe jactat arroganter adoleſcens, quicum diſputat Magiſter aut Stoicus aliquis Doctor.

4 *Patella.* Nempe religionis ergo: quia quæ in menſa apponebantur, eorum partes aliquæ in patella diis penatibus ante cœnam libabant veteres Romani, quippe quod agnoſcerent deorum beneficio opes ſuas bonis artibus eſſe quæſitas. 5 *Cultrixque foci.* Quia delibatæ dapes in patina poſitæ, ad forum ferebantur, atque ibi adoleri ſolitæ.

Paraphraſis. At reſpondebis præterea, adoleſcens, eſſe tibi opes partas virtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

te majorum tuorum, ac proinde nihil neceſſe eſſe in literarum ſtudia incumbere, ſed pauperibus potius ea relinquenda, ut inde victum & amictum ſibi comparent: Opes autem relictæ hæ ſunt. Agros habes unde tibi annui redditus farris, quod tibi in victum ſufficiat, ac ſalinum ſplendens & exterſum refertum puro ſale: quin & mundo huic victui juncta eſt patella religionis ergo, atque hæc patella & foci cultrix eſt, quia in foco aſſervatur & ſecura eſt, nec enim ullus eſt metus ne vel propter inopiam vel irreligioſitatem deficiat, quod in eam conjiciatur.

1 *Hoc ſatis? an deceat* 2 *pulmonem rumpere ventis,*
3 *Stemmate quod* 4 *Thuſco* 5 *ramum milleſime ducis,*
7 *Cenſorem-ne tuum vel quod* 6 *trabeate ſalutas?*
8 *Ad populum* 9 *phaleras, ego te intus & in cute novi.*

1 *Hoc ſatis?* *Argumentum.* Ad ſuperiora reſpondet jam Perſius, doceatque faſtum hunc inanem eſſe, nec ob generis nobilitatem deſerenda eſſe ſtudia. 2 *Pulmonem.* Pulmo eſt ſpirationis & reſpirationis inſtrumentum, & ſpiritus illius quem anhelando ducimus receptaculum. Pulmonem autem rumpere ventis eſt eum ventis ſupra modum implere, hoc eſt inani & flatuoſa arrogantia intumeſcere. *Ventos* autem hic appellat quos uſitatius dicunt *ſpiritus*. 3 *Stemmate.* Stemmata dicebantur majorum imagines quæ in atriis magnatum ad nobilitatis oſtentationem ſolent collocari: hinc accipiuntur nonnunquam pro ipſa ſtirpe ſeu generis nobilitate. 4 *Thuſco.* Antiquiſſimarum Romæ familiarum pars maxima ex Hetruria venit: ſic Mecænas Hetruriæ Regibus oriundus. 5 *Ramum.* Ramus hic eſt familiæ ſoboles ex ſtirpe deducta: vel ſucceſſor in recta linea. 6 *Trabeate.* Ut ſupra milleſime, antiptoſis vocativi pro nominativo. Trabeatus autem eſt qui trabea indutus. Trabea veſtis fuit togata purpura circumducta ſub tegmine puniceo, quam aureæ fibulæ annectebant. 7 *Cenſoremne.* Non Cenſoremve Quorſum enim duplex disjunctiva? duplex Romæ fuit Equitum luſtratio, cenſio, & tranſvectio; illa quinquennalis fuit; hæc, annua. In Cenſione reſpondebant Equites Cenſori: in tranſvectione Cenſorem ſalutabant Equites trabeati. Cenſor interea præſidebat in ſella curuli in foro ante Caſtorum ædem. Tranſibant autem Equites ab æde Martis extramurana per forum & ante Caſtorum ædem, atque inde recta in Capitolium, & in tranſitu Cenſores ſalutabant, ut jam diximus.

Paraphraſis. Quid ais? an neſcis bonorum tria eſſe genera; animi, corporis, fortunæ: è quibus animi bona ita excellunt, ut ſola vere bona dici mereantur? tune igitur adeo amens es, ut fortunæ munera ad bene beateque vivendum ſatis eſſe putes, cum tamen an in bonis cenſenda ſint non ſatis inter ſapientes conveniat? an ſapienter facis quod propter nobilitatem generis attollis ſpiritus, & quidem eo uſque ut ventoſa arrogantia tantum non rumparis? Et quæſo in quo tandem hæc tua nobilitas poſita eſt? num in eo quod genere ortus adeo vetuſtæ nobilitatis ſis, ut milleſimus ſis à primo illo parente qui in ſtemmate tuo collocatur? vel eone tibi places quod equeſtri genere natus ſis, & in recognitione Equitum Cenſorem tuum trabea indutus ſalutes?

8 *Ad populum phaleras, &c.* *Argumentum.* A fortunæ aut corporis bonis revocat Juvenem ad vera bona, animi ſcilicet quæ intus latent, quamque iis deſtitutus ſit evidentiſſime probat. 9 *Phaleras.* Equorum ornamenta ſunt phaleræ, nonnunquam etiam equitum & virorum nobilium Ergo inter ornamenta virorum fortium cum eſſent phaleræ, hæc qui erant conſequuti cum inſolentius ſe jactarent, proverbio locum fecerunt, quo res inanes & faſtuoſæ appellantur phaleræ.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Non pudet ad morem 2 *diſcincti vivere* 1 *Nattæ?*
3 *Sed* 4 *ſtupet hic vitio, & fibris increvit opimum*
5 *Pingue; caret culpa; neſcit quid perdat & alto*
Demerſus, ſumma rurſus non bullit in unda.
6 *Magne pater divum, ſævos punire tyrannos*
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium, ferventi tincta veneno;
Virtutem videant, intabeſcantque relicta.
7 *An-ne magis Siculi gemuerunt æra juvenci?*

1 *Natta.* Nattæ proprie dicuntur qui ſordidas artes exercent, ut fullones ac alii id genus homines. Poſtea tranſlata hæc vox ad animum & diſſolutæ atquæ inhoneſtæ vitæ homines.

2 *Diſcincti.* Zonæ uſus apud veteres indicium faciebat vitæ emendatæ & ſobriæ. Hinc moribus diſſoluti diſcincti dicuntur.

Paraphraſis. Si nihil aliud habes quo glorieris præter bona externa & phaleras, abi & populo bona illa tua jactato. Ille applaudet tibi, & te mirabitur: ego miſerebor potius & infelicem putabo. Cur autem? quia vera felicitas in animi bonis eſt poſita. Quo genere bonorum parum te eſſe inſtructum liquido conſtat mihi. Novi enim quam ſis introrſum turpis, nequicquam pelle decorus. Sed enim interea mirari ſatis nequeo quomodo te tui non pudeat & vitæ tam diſſolutæ, ut pro viliſſimo merito habendus ſis.

3 *Sed ſtupet hic vitio, &c. Argumentum.* Juvenem ferocientem ob ſplendorem generis & divitias Nattæ alicui ſimilem dixit propter animi vitia ſuperiore verſu: nunc probat in paritate vitiorum non parem eſſe utriuſq; conditionem: ſed longe hunc quam illum eſſe infeliciorem. 4 *Stupet.* Stupere eſt ſenſu carere: quod iis accidit quibus ipſe morbus morbi ſenſum adimit, unde inſanabilis evadit. 5 *Pingue opimum.* Id eſt pinguedo pinguis vel craſſa, quæ ſenſum adimit. Hoc autem morbo laborat intemperans, qui ita à vitiis poſſidetur, ut de virtute ne cogitet quidem: contrarium fit in eo quem incontinentem vocamus. Is enim ut aberrat à virtutis via, ita novit ſe aberrare, & fortaſſe vices ſuas ſubinde dolet, at nihil ultra.

Paraphraſis. Quin Juvenis iſte Nattâ aliquo longe infelicior eſt. Ratio hæc, quia Natta nullum habet miſeriæ ſuæ ſenſum, & quod callum ejus animo obduxerit diuturna conſuetudo, videtur ſibi culpa omni carere. Juvenis vero iſte ſentit ſe malo loco eſſe, & ubi tandem vitiis penitus ſuccubuerit, ſeræ pœnitentiæ cruciatum non effugiet intolerabilem. Vel ſic; ſed ſtupor Nattæ animum occupavit, & opima quaſi pinguedine victus obmutuit, & ſic in eo extincta eſt ratio, ut de virtute ne unquam quidem cogitet, neque ſciat ſe male agere. Hinc fit ut ſine ullo ſufflamine ad voluptatum ſuarum fruitionem ruat, & cum ita vitiis fuerit immerſus, non rurſus emergit.

6 *Magne pater divum, &c. Argumentum.* Huic ſtupori Nattæ intemperantis verbis ſequentibus opponit acerrimos cruciatus quos tolerant incontinentes, qui virtutem cognitam habent, nec tamen utuntur. Deumque rogat, ut non alia pœna afficiat malos qui virtutem & honeſtas artes ſecuro animo contemnunt: quam ut virtutis pulchritudinem in aliis videant, atque illam à ſe ſuis vitiis relictam cognoſcentes, animi cruciatu & mœrore contabeſcant.

7 *Anne magis Siculi.* Phalaris Agrigentinorum in Sicilia Rex fuit crudeliſſimus, qui præter cætera novorum ſuppliciorum inſtrumenta taurum habuit æreum, Perilli fabri Athenienſis arte fabricatum, in quem immiſſi damnati, igneque ſubjecto, bovis mugitum edebant: cujus muneris nomine cum artifex non leve munus ſperaret, juſſu tyranni in taurum conjectus primus artis ſuæ ſpecimen præbuit.

Aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Aut magis auratis pendens laquearibus enſis
1 Purpureas 1 ſubter cervices terruit, Imus,
Imus præcipites, quam ſi tibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
2 Sæpe oculos memini tangebam parvus olivo
Grandia ſi nollem morituri verba 3 Catonis
Diſcere, ab 4 inſano multum laudanda magiſtro,
5 Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.

1 *Purpureas ſubter.* Damoclem hic reſpicit, qui fuit unus ex aſſentatoribus & aulicis Dionyſii regis. Illum, cum Dionyſii tyranni opes & felicitatem miraretur, invitavit rex ad cœnam, appoſitoque apparatu omni eum exquiſitiſſimis epulis frui juſſit, ita tamen ut ſupra ejus cervicem gladius ſeta ligatus ex laquearibus penderet. Quanto interea in metu fuerit Damocles facile fuerit cuivis conjicere.

1 *Purpureas cervices.* Damoclis ſcilicet, qui tricliniari veſte amictus accumbebat. Principum autem veſtis cœnatoria præſtantiſſimi erat coloris, nempe purpurea, aut hyacinthina, aut talis alicujus è nobilioribus. Inſtar ergo regis Damocles cum accumberet muricis tyrii conchyliato indutu fuit ditatus.

Paraphraſis. Qui virtutem cognitam habent, nec tamen ea utuntur, ii tantos tolerant cruciatus, ut immaniſſimorum ſcelerum reis nullum poſſit majus tormentum optari pro pœna quam ſint cruciatus illi. *Senſus* ergo eſt: O Jupiter qui Deorum pater optimus maximus es, ſi quando immaniſſimos tyrannos exquiſitiſſimis ſuppliciis afficere velis, haud alia ratione eos punias quam flagello conſcientiæ & metu, qui neceſſario inde ſequitur, idque cum alias ſemper, tum vero maxime, cum dira libido præfervidæ crudelitatis veneno tincta eorum ingenium ad inſigne aliquod flagitium aut ſcelus impulerit. Si cum his conſcientiæ cruciatibus compares tormenta illa quos memorant de Perillo, Phalaride & Damocle hiſtoriæ, nihil plane ſunt. Quid enim miſerius quam cum quis virtutem à ſe relictam non ſine ſuſpiriis animique tortura aſſidua viderit? tum enim inſomnia ex animi inquietudine collecta emaciatur, adeo ut ſubinde in hæc verba gemebundus cogatur prorumpere: per præcipitia ſine ulla remora in vitia ruimus, quæ certiſſima tandem noſtra pernicies inſequetur: hanc deſperationem comitatur interea pallor, cujus abditæ adeo erunt cauſæ, ut eas nunquam vel uxori ſuæ detegere ſuſtineat, licet ea dies noctesque proxima ſit.

2 *Sæpe oculos memini. Argumentum.* Argumento ab ætate ſumpto excitat juvenem hunc, quem hic monet, ad ſtudium ſapientiæ. Ego cum puer eſſem ætati meæ, licet in inutili propoſito, convenienter vivebam: tu cum jam grandior ſis, quin ad philoſophiam animum jam tandem ſerio appellis? prior argumenti pars de Perſii pueritia præcedit. 3 *Catones.* Genus exercitationis fuit veterum Rhetorum, ut juberent diſcipulos ſtilo complecti verba quæ probabile eſt dixiſſe aliquem ex hiſtoria notum virum, vel cum moreretur, vel alia aliqua occaſione, quæ ſit item ex hiſtoria nota. Dicere ergo verba Catonis morituri, eſt Chriam componere hoc titulo, *Quæ fuerint verba Catonis morituri.* 4 *Inſano multum laudanda magiſtro.* Et Grammatici & Rhetores cogebantur, vel ſi natura modeſti eſſent, diſcipulorum compoſitiones laudare apud Parentes; ut præpoſteræ eorum cupiditati ſatisfacerent, & ne ſine prædæ ſpe moriantur in ſcopulo, ut loquitur Petronius. Quia ergo Magiſter præter meritum coram patre ejuſque amicis laudabat diſcipulum, ideo non ſanum fuiſſe dictitat Perſius, idque ex Stoicorum mente, quibus omnes inſani præter unum ſapientem, cui nulla poteſt tanta neceſſitas imponi, quæ à recti tramite deflectere eum cogat. 5 *Quæ pater.* Tangit Perſius ambitionem patrum, qui filios ſuos ſæpe declamare cogebant, & ad eos audiendos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

diendos cum amicis corrogatis in ludum veniebant. Ubi pater inter audiendum variis affectibus, metu, lætitia, pudore jactatus in agone quaſi ſudabat nonnunquam.

Jure etenim id ſummum, [1] quid dexter ſenio ferret
Scire, erat in votis, damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtæ collo non fallier [2] orcæ;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
3 Haud tibi inexpertum 4 curvos deprendere mores,
Quæque docet ſapiens braccatis illita Medis
5 Porticus, 6 inſomnis quibus indetonſa juventus

1 *Quid dexter ſenio.* Puerilem laſciviam deſcribit ab aliquot luſionibus quæ illi ætati erant familiares. Tres autem hic enumerantur luſionum ſpecies. Prima fuit talorum uſus, quo ſpectat ſenionis & caniculæ mentio: nam ut quiſque talis jactatis ſenionem miſerat, vincebat: ſin canem, vincebatur: ideo ſenionem dextrum ferre dicit Perſius, hoc eſt utilem eſſe & lucrum conciliare: at canem radere, id eſt damno illato rem minuere. 2 *Orcæ.* Secunda luſio puerilis, cum nempe vel talos vel nuces vel id genus alia in anguſtum foramen conjiciebant. Hinc ſcribit Cornutus *orcam* vaſis eſſe genus collo anguſto, in quod nuces conjiciebantur diſtanti ex loco, & qui certo jactu mittebat, victor habebatur. Hinc ſubjicitur tertia luſio, trochus ſcilicet.

Paraphraſis. Memini cum olim puer adhuc eſſem me neglectis ſtudiis totum in eo fuiſſe, ut luſu tempus fallerem. Nec mirum; nec enim capit tenera ætas quantum damnum literarum & virtutis contemptus afferat: ac proinde jure quodammodo id faciebam. Itaque cum recitanda fuit mihi Chria vel oratiuncula aliqua juſſu Præceptoris, coram patre ſudante præ cura inter audiendum, & amicis qui eo confluxerant, ut declamationem meam audirent, quam Præceptor impenſe laudabat apud Patrem ſpe proculdubio amplioris mercedis, gravate tamen hoc oneris ſubibam. Ideoque me qua poteram ſubducebam, & lippitudinem arte accerſebam oculis oleo tactis, unde oculi perturbantur ad tempus. Hinc divertebam alacriter ad luſiones pueriles, quibus unice, cum id ætatis eſſem, capiebar, meque vel talorum jactu, vel trocho oblectabam. Unde videre eſt puerorum ingenium à labore ad otium proclive. At huic ſocordiæ & negligentiæ in ſtudiis paratum fuit ab ætate patrocinium. At tu, ô Juvenis jam adultæ ætatis; qui quæſo excuſari potes? hinc ſequitur ſecunda argumenti pars de juvene quicum Perſio jam res eſt.

3 *Haud tibi inexpertum eſt, &c. Argumentum.* Ex antitheſi deſcribitur hic Juvenis ætas, quæ nullam prorſus admittit excuſationem. Cum enim nunc Philoſophiam Stoicam deguſtarit, (cujus primum & præcipuum caput eſt de fine) alia hæc ætas alios mores poſtulat. 4 *Curvos mores.* Id eſt, corruptos & qui ad rectæ rationis amuſſim non ſint exacti. ſic apud Senecam curva corrigere pro Cenſorem agere. 5 *Porticus.* In porticu Athenienſi docebant Stoici, quæ ποικίλη dicebatur. Hanc proconſul quidam Achaiæ (ut ait Syneſius) deturbavit, ut Stoicorum ſupercilium retunderet. Hic in tabulis depicta erat pugna Athenienſium in campis Marathoniis adverſus Xerxem Perſarum & Medorum regem, qui ad debellandam Græciam venerant: Medos autem appellat braccatos, quia braccis erant induti: braccæ vero veſtes ſunt fluxæ, quibus utebantur frigidioris plagæ gentes. 6 *Inſomnis quibus, &c.* Stoicos varie hic deſcribit, primo à Stoa ſeu porticu in qua docebant. 2. A diligentia in ſtudiis quibus inſomnes invigilabant. 3. A cultu. Stoici non alebant comam, ſed ſtrictim eam tondebant; quod ſoliti facere frugi homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

homines & elegantiarum incurioſi. Hinc illud *juventus detonſa*. 4. A tenuitate victus.

Invigilat, ſiliquis, & [1] grandi paſta polenta.
Et [2] tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
Surgentem dextro monſtravit limite callem.
Stertis adhuc? 3 laxumque caput compage ſoluta
Oſcitat heſternum, diſſutis undique malis?
Eſt 4 aliquid quo tendis, & in quo dirigis arcum?
An paſſim ſequeris corvos, teſtaque lutoque
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?

1 *Et grandi paſta polenta.* Polenta eſt hordeum madefactum & ſiccatum, quam qui eſitant, quia ſolus panis iis cibus eſt, grandi ſeu multo pane veſcuntur, quod bonæ valetudinis ſignum eſt. 2 *Et tibi quæ Samios.* Samos inſula eſt maris Ægæi quæ Ioniæ adjacet è regione Epheſi. In ea Pythagoras Philoſophus ortum habuit. De Y litera Pythagoræ lege epigramma illud Virgilii, *Litteræ Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni, &c.* 3 *Laxumque caput.* Ex omnibus vitiis nullum eſt, quod corpus æque corrumpat ac voluptatum uſus immodicus: puta Veneris aut cibi potuſque nimietas. Quare Perſius diſſolutum iis notis deſcribit, quæ proprie homini temulento conveniunt: laxum caput, compago ſoluta, oſcitare heſternum, malæ undique diffutæ, ſic paulo poſt, laxa labra. Nervis, quibus maxime continetur humanum corpus, inimiciſſimum eſt vinum. Itaque temulentis ſunt morbi nervorum, paralyſes, arthritides, aliique.

Paraphraſis. Ego puer in malo propoſito convenienter vivebam propoſito: Tu cur nunc idem facis? namque jam non puer es, ac propterea officii ignorationem cum pueris prætexere non potes. Noſti enim virtutis pulchritudinem admirabilem, neque excuſari ullo modo potes, ſi illam non deperieris Et philoſophiæ, quam didiciſti, beneficio noſti quid in vita inſtituenda rectum, quid minus. frequentaſti ſcilicet Stoicorum porticum, & operam jam multam poſuiſti in philoſophiæ ſtudio ſub Stoico magiſtro ejuſque diſciplina imbutus. Enimvero ſi quam à Stoicorum diſcipulis vivendi conſuetudinem diſcere potueras, ſi, inquam, eam in exemplum traxiſſes in ſtudiis perdius & pernox fuiſſes non ſine tonſu & victu Stoico, qui ſane tenuiſſimus eſt, nempe polenta aut ſecundus panis & ſiliquæ leguminum. Notum etiam tibi eſt bivium virtutis, quod literæ Y figura Pythagoras exprimere ſolitus eſt, non alio ſpectans, quam ut juventus bona malaque noſſet. Etenim in duos veluti ramos diviſa eſt ea litera, quorum dextro ardua virtutis via, ſiniſtro vero vitiorum via deſignatur. Et quanquam nec Stoicam nec Pythagoricam philoſophiam ignores, nihil minus tamen quam philoſophice vivis, ſiquidem ſomno indulges & depravatis adeo es moribus, ut toto vitæ genere diſſolutus ſis. Dumque heſternam crapulam exhalas extenſis maxillarum juncturis, vix ac ne vix quidem caput ſuſtines, adeo ut nec animo nec corpore valeas ad præſtanda quæ uſui ſunt officia.

4 *Eſt aliquid quo tendis, &c. Argumentum.* Boni doctoris munus præſtat hic Stoicus. Diſcipulum ignaviæ primum accuſavit & objurgavit: nunc fontem culpæ aperit & aptam morbo facit medicinam. Ex Stoicorum doctrina radix omnium officiorum totius vitæ eſt cognitio finis, ut & contra, peccata à finis ignoratione aut parum firma conſtitutione proveniunt. Hinc illud Senecæ epiſtola 71, *Ideo peccamus quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de tota nemo.* Cauſam cur peccemus aſſignat ignorationem ultimi finis. Idem nunc & Perſius docet. Finem hunc ſcopo aſſimulat; arcus & ſagittæ ſunt ſingula dicta & facta.

Paraphraſis. Atque quid mirum ſi diſſolute vivis? quod ante omnia faciendum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

dum tibi fuerat, ut de ſummo bono decerneres & finem certum tibi proponeres, de eo necdum cogitaſti. Quod ſi feciſſes, periti ſagittarii tibi imitandi fuerant, qui certum ſibi ſcopum proponunt ad quem collineent. Ut qui ſagittam vult mittere, ſcire debet ille quid petat, & tunc dirigere & moderari manu telum; ita ut recte vitam inſtituas, ſcire debes, quis ſit humanæ vitæ finis, eoque ſingulæ vitæ actiones dirigendæ ſunt. At nihil minus facis. Non enim peritos ſagittarios imitaris, verum eos potius qui non certo aliquo conſilio ad capiendas aves prodeunt: ſed temere ac per laſciviam aves obvias petunt eo arrepto quod primum in manus venerit, teſta videlicet aut luto. Aut eorum more vivis qui ſine propoſito vagantur, eo nempe ut tempus & otium fallant. aut ea agunt, non quæ deſtinaverunt, ſed in quæ forte incurrerunt. Quod qui faciunt, ſine propoſito & ultimo fine, atque ut loquitur Seneca, *aliud agendo vivunt.* Atque hoc Perſio eſt *ex tempore vivere.*

1 Elleborum 2 fruſtra, cum jam cutis ægra 3 tumebit
Poſcentes videas? Venienti occurrite morbo.
Et quid opus 4 Cratero magnos promittere montes?
5 Diſciteque 6 ô miſeri, & cauſas cognoſcite 7 rerum,

1 Helleborum fruſtra, &c. Argumentum. Bono ordine procedit oratio: primo vitium oſtendit; poſtea illius ſcaturiginem; tunc accedit ad curationem. Sed prius hortatiunculam præmittit, ut ſine mora morbo medicina fiat. Allegorice autem tractatur hæc exhortatio; nam loquitur ut de corporis medicina, ſentit autem de animorum curatione. 2 *Helleborum.* Helleborus vel helleborum herba eſt inſignem purgandi vim habens, quam Latini veratrum appellant. 3 *Tumebit.* Potes hic vel morbum intercutem intelligere, vel alium longo uſu jam confirmatum. Commune enim eſt omnibus morbis qui foras prodeunt, ut noxio aliquo humore cutem intendant ac tumorem excitent. 4 *Cratero.* Medico. Montes auri hic intellige. Ubi obiter Satyricus ſtultitiam irridet eorum, qui neglecta cura valetudinis per omnem vitam, ægri poſtea, ubi mortis periculum admotum eſſet propius, nihil non medicis promittebant, quaſi eſſet in eorum manu morari fata. Fuit autem Craterus medicus Auguſti temporibus nobiliſſimus.

Paraphraſis. Sine mora vero huic morbo medicinam facito, ne temporis tractu morbus fiat incurabilis. Fruſtra enim tum medicina petetur: fruſtra morbo non contracto modo, ſed jam inveterato medicorum genua tanges, ut loquitur Seneca.

5 *Diſciteque, O miſeri, &c. Argumentum.* Sequitur ſecunda ſatyræ pars, qua Philoſophiæ ſummam & præcipua documenta proponit. Ex quibus patebit unde petenda ſint adverſus animi morbos remedia, ex philoſophia nempe, quæ magiſtra vitæ, morum formatrix & ad beatam vitam via tuta ac certa. Utque ad philoſophiæ amorem cordatos juvenes accendat; præcipua quædam moralis Philoſophiæ capita in medium affert. 6 *O miſeri.* Ob ignorantiam ſcilicet eorum quæ ad vitam bene agendam ſpectant. Quod quidem vel maximum malum eſt. Stoicum autem eſt ſcitum præter unum ſapientem reliquos omnes miſeros eſſe atque infelices.

Paraphraſis. Ergo, ô miſeri, mature diſcite Philoſophiæ cum contemplativæ tum practicæ dogmata. Quia vero potiſſimum hic ſpectat moralem Philoſophiam, ideo pluribus ejus præcipua capita attingit, quæ ſigillatim hic explicamus.

7 *Rerum cognoſcite cauſas.* Veriſimile eſt Perſium reſpicere hic illos Virgilii verſus vere divinos, *Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas, Atque*

metus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

metus omnes & inexorabile lethum Subjecit pedibus, ſtrepitumque Acherontis avari. Ubi primus verſus phyſicam & contemplativam philoſophiam ſpectat: reliqui duo fructum philoſophiæ moralis habent. Ad depellendam ergo miſeriam, cui obnoxii juvenes quos hic monet & inſtruit Poeta, eos hortatur ut ex philoſophia rerum naturalium cauſas habeant perſpectas. Hæc enim cognitio plurimum facit ad depellendum metum & tollendam anxiam admirationem. Sequentia monita practicam philoſophiam ſpectant, ſuntque decem.

1 *Quid ſumus,* 2 *aut quidnam victuri gignimur,* 3 *ordo*
Quis datus, 4 *aut meta quam mollis flexus,* 5 *& unde;*
6 *Quis modus argento,* 7 *quid fas optare,* 8 *quid aſper*

1 I. *Quid ſumus.* Tò eſſe hominis atque adeo omne per quod homo cenſetur, in animo & recta ratione ſitum eſt: hæc illius eſſentia & illius τὸ πᾶν: corpus vero & cætera omnia, pro inſtrumento vitæ iſtius habenda ſunt. Eſtque hæc pars hominis divinæ auræ particula, ac propterea non debet homo ſuæ nobilitatis obliviſci. Sibi ergo peſſime conſulunt, qui impuris cogitationibus & actionibus ſordidis partem hanc polluunt. Rurſus quid eſt homo? reſpondet Seneca, imbecillum corpus & fragile, nudum, ſuapte natura inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum. De corporis ac naturæ fragilitate recte iſta; quid dicemus ſi animi depravationem ſpectemus? hanc ſi intueamur, fieri non poteſt ut ſuperbia ac arrogantia quis tumeat. Nunquam ſuperbiet cui curæ hoc ſerio fuerit, *quid ſumus?* idem jubet oraculum illud, *Noſce teipſum.* 2. II. *Aut quidnam victuri gignimur.* Id eſt quid in vita acturi gignimur? quia vivere agere eſt apud Plinium. Hic ergo quæritur de fine vitæ humanæ quo omnia (ut jam antea diximus) referenda ſunt. Et ſane ex Stoicorum ſententia ad contemplanda & enarranda Dei opera in hunc mundum productus eſt homo: item ad mutuam opem. 3 III. *Ordo quis datus?* Non male interpreteris de ordine illo admirabili quo majoris minoriſque mundi opifex ſuam illam multifariam ſapientiam, potentiam, providentiam, & quid non? in rebus condendis ſpectandam nobis exhibuit. Vel de fato hæc capere potes, ut hic ſenſus ſit. Diſce fatorum lege omnia fieri: cui volens lubenſque acquieſcit ſapiens ſpectando & approbando Dei ordinem in adminiſtratione omnium rerum.

4 IV. *Aut meta quam mollis flexus.* Id eſt aut quam brevis & fluxa ſit hæc vita, quamque in propinquo mors illi immineat, & quidem ex cauſis ſexcentis. Atque hoc argumento non tam ad voluptates nos hortari debemus cum Horatio, quam ad præclara facta & vitam ex virtute agendam aut ad diligentiam in ſtudiis honeſtarum diſciplinarum. Ad hunc ſenſum pertinet & illud, *memento mortis & non peccabis.* De ſpatiis vitæ ſolet hoc loquendi genus uſurpari: unde *flexus ætatis* apud Ciceronem, & apud Plinium *maturitas indeflexa:* Flexus autem hic mollis dicitur, quia cito & rapide peragitur.

5 V. *Et unde.* Obſcuriuſcule hoc dictum, neque uno modo eſt interpretari. Unde mors? nempe à natura. Quia lex naturæ eſt, ut quidquid naſcitur, & denaſcatur. Rurſus, unde mors? perſæpe vel tenuiſſima ex cauſa. Quo argumento Seneca utitur, ut adverſus majora nos pericula confirmet. Natural. lib. 6 cap 2. Unguiculi (ait) nos & ne totius dolor, ſed aliqua à latere ejus ſciſſura conficit: & ego timeam terras trementes quem craſſior ſaliva ſuffocat? &c. 6 VI. *Quis modus argento?* Nempe quærendo. Modus autem optimus ille qui naturæ conveniat. Natura autem facilis eſt & paucis contenta: hominum vero cupiditas fine caret. 7 VII. *Quid fas optare.* Vide ſatyram ſecundam; 8. VIII. *Quid aſper Utile nummus habet?*

Hoc eſt, quæ utilitas ſit opum. Earum autem omnis utilitas eſt in uſu. Quare is finis legitimus eſt eas parandi, non ut in arcam obruantur, ſed ut partis utaris. *Aſper* quia ſigni impreſſio aurum vel argentum exaſperat.

Utile nummus habet, [1] patriæ, chariſque propinquis
Quantum elargiri deceat, [2] quem te Deus eſſe
Juſſit, 3 & humana qua parte 4 locatus es in re,
5 Diſce, neque invideas, quod multa 7 fidelia putet
In locuplete penu, defenſis pinguibus 6 Umbris,
Et piper, & 8 pernæ 9 Marſi monumenta clientis,

1 IX. *Patriæ cariſque.* Reſpicit illud Ciceronis, Non nobis ſolum nati ſumus, ſed & patriæ, parentibus ac amicis. Quantum elargiri deceat, ſcilicet ex officio. 2 X. *Quem te Deus.* Id eſt quam perſonam in hoc vitæ theatro tibi impoſuerit Deus. Ergo & privatum & publicum munus (ſi quod tibi ſit) ſpecta & conditionem eam ad quam te vocavit Deus. Officia autem inveſtiganda ex ipſis nominibus, puta ex eo quod *Pater* dicaris, ex eo autem quod *maritus*, quod *filius*, quod *civis*, & ita de cæteris nominibus. Hinc illud Epicteti in Enchiridio. Officia ut plurimum pro relationibus & qualitatibus perſonarum definiuntur. Pater eſt? tacite monetur filius ut curam ejus habeat, cedat ei in omnibus, toleret convitiantem, ferientem, &c. Huic loco non abſimilis ille Horatii in arte: *Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis: Quo ſit amore pare[illegible] quo frater amandus & hoſpes: Quod ſit conſcripti, quod Judicis officium: quæ Partes in bellum miſſi ducis: ille profecto Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.* 3 *Et humana.* Exegeſis eſt ejus quod præceſſit, Stoici ſoliti ſunt ſuos non tantum ad univerſæ humanæ rei, ut hic Perſius, contemplationem hortari: ſed etiam ad totius rerum univerſitatis. Quippe omne hoc unum eſſe, cujus pars, imo membrum homines ſunt: ſingulas autem civitates eſſe quaſi totidem univerſi domos. Quicquid ergo inſtituunt homines, oculi erigendi ſunt ad univerſi conſiderationem, ex qua cogitatione illum fructum perciperent, ut nihil agerent quod cuiquam mortalium noceat: nihil iniquo animo ferrent, quod magnus ille mundi rector decreviſſet: certi, omnia ab eo ſic adminiſtrari, quomodo ad univerſitatis ſalutem expediat. Nihil porro univerſo mundo expedire, quod privatim ſingulis non ſit conducibilo. Fructus hujus perſuaſionis, quod pars ſimus univerſi, duplex eſt. Prior, animus æquus adverſus omnes caſus: poſterior, amor proximi & omnes juvandi ſtudium.

4 *Locatus.* Velut in ſtatione poſitus, quam curare debemus, nec deſerere niſi juſſu imperatoris Dei. Prolixius his immorati ſumus, quia hic compendium quaſi habemus Philoſophiæ Stoicæ. 5 *Diſce nec invideas, &c. Argumentum.* Philoſophica illa monita, de quibus ſupra diximus, claudit hortatiuncula, quaſi diceret, multo ſatius eſt ſalutaria hæc præcepta diſcere, quam eorum exemplum ſequi, qui toti ſunt in congerendis opibus, quales cauſidici. 6 *Umbris.* Umbria regio Italiæ eſt inter Apenninum montem & mare Adriaticum. Umber, a, um, poſſeſſivum inde. *Pingues* autem *Umbri* dicuntur vel ab agrorum fertilitate vel abdomine. Hic ſynecdochice per *Umbros* intellige clientes. 7 *Fidelia.* A fideliter continendo; genus vaſis eſt ad plurimos uſus accommodati. hic vas vinarium eſt. Cauſidicis autem ſolitæ donari lagenæ vini & ſalſamenta atque ejuſmodi tenuia munuſcula. 8 *Pernæ.* Tam priores quam poſteriores coxæ porcinæ ſalitæ pernæ dicuntur. 9 *Marſi.* Marſi Italiæ populi Samnitibus vicini à Marſo

Circes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Circes filio orti. Marſus aper apud Horatium pro apro præpingui. Hinc perna, Marſi clientis donarium.

[1] *Mænaque quod prima nondum defecerit* [2] *orca.*
3 *Heic aliquis de gente hircoſa* 4 *Centurionum,*
Dicat, Quod ſatis eſt, ſapio mihi: non ego curo
Eſſe quod 5 *Arceſilas, ærumnoſique Solones,*
6 *Obſtipo capite, & figentes lumine terram,*
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes ſomnia: 7 *gigni*
De nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reverti.
Hoc eſt, quod palles? cur quis non prandeat, hoc
eſt?

1 *Mænaque.* Mæna, æ, piſcis eſt marinus, qui Latinis Alleculæ vel Alec vel Halec dicitur, ex quo ſalſamenta fieri ſolent. Accipitur autem aliquando pro ipſo ſalſamento, quod ex mæna conficitur, in qua ſignificatione uſus eſt ea voce hic Perſius.

2 *Orca.* Hic orca dicitur vas ſpecie tereti ac uniformi, in quo vinum vel fici vel ſalſamenta aut alia id genus aſſervantur. De orca ſupra diximus, at alio ſenſu.

Paraphraſis. Diſce, inquam, iſtiuſmodi & decreta & præcepta philoſophiæ: neque eos imiteris qui ſummum bonum in divitiis ponunt. Ac noli putare ea bona quæ tanta contentione quæruntur, eſſe vera bona. Illa igitur ne optes, neque doleas, ſi uberior copia horum bonorum alii ſit potius quam tibi. Et quia illa Cauſidicorum Romæ in congerendis opibus ſumma eſt aviditas, & à Philoſophia prorſùs aliena, ideo ne eorum veſtigia premas, nec illis invideas munuſcula illa, quæ hinc inde à clientibus ſuis captant, qualia ſunt vini fidelia aut orca mænæ aut alia ejuſmodi dona, quæ contra legem Cinciam captant Patroni ab Umbris obeſis illis clientibus. Horum munerum tantam copiam ſolent patroni accipere, ut vinum puteſcat, & orcas mænis refertas perdiu integras ſervare liceat.

3 *Hic aliquis de gente hircoſa, &c. Argumentum.* Tertia hæc ſatyræ pars eſt, qua à juvenibus ad Centuriones orationem ſuam convertit. Hactenus enim hic Doctor ita ſuos diſcipulos ad philoſophiæ ſtudia concitavit, tanquam apud omnes conſtaret de illius præſtantia, & ad vitam beatam neceſſitate: nunc memor Romæ ſe hæc dicere & juvenibus Romanis, quorum aures eorum vocibus quotidie perſonabant, qui Philoſophiæ ſtudium irridebant, & à moribus Romanis alienum dictitabant, ad iſtos ſe convertit, & ipſorum vitam omnibus vitiis obnoxiam eſſe probat quod philoſophiam aſpernentur, atque ita efficit ne quid ponderis apud diſcipulos ſuos horum voces habeant. Primum igitur unum aliquem iſtorum agreſtium inducit, qui ad ſtudia rei militaris non philoſophiæ Romanos applicare debere ſe jactabant. Hic totis novem verſibus eos reprehendit ac ridet, qui doctoribus ſapientiæ operam navabant: deinde ſequentibus duobus verſibus oſtenditur, hoc vulgi Romanorum & plerorumque omnium eſſe judicium, hanc eorum eſſe de philoſophia ſententiam.

4 *Centurionum.* Centurio qui centum peditibus præeſt. Centuriones hic appellat viros militares, qui cultus neglectu virorum fortium & militarium gloriam affectant. Hircoſam gentem nominat, eorum illuviem notans: grandes enim plerunque alæ militaribus his viris quas hircus ſolet comitari. Per hircum autem hic intelligenda eſt alarum ſeu axillarum graveolentia ad hirci animalis fœtorem accedens. Neque tamen reſtringi hic debet vox hircoſa ad hirci fœtorem, verum pro quovis alio odore tetro per ſynecdochen ſpeciei pro genere accipienda eſt. 5 *Arceſilas.* Fuit hic ex Pitane civitate

 Æolica,

Æolica, qui relicto natali ſolo Athenas ſe contulit, ubi eximius evaſit Philoſophus. Ergo ſynecdochice hic intellige per Arceſilam vel Solonem, Philoſophum magni nominis. Ut enim Arceſilas de ſchola fuit philoſophus, ita Solon philoſophus fuit de ſchola & legiſlator. Solones autem ſeu philoſophi ærumnoſi dicuntur propter indefeſſam in ſtudiis diligentiam & continuas vigilias. 6 *Obſtipo capite.* Accurate hic irriſor geſtum exprimit hominis meditabundi. Stipare autem proprie verbum eſt fullonum, qui pedum motitatione pannos condenſant & firmiores efficiunt. Inde caput obſtipum, cujus cervix rigida eſt & obſtipa, & qui rigido atque immoto collo incedit.

7 *Gigni de nihilo.* Phyſicorum hoc axioma vulgatiſſimum eſt, quo ſynecdochice intellige quævis ſtudia philoſophica.

Hos populus ridet, multumque [1] *toroſa juventus*
Ingeminant tremulos naſo criſpante cachinnos.
[2] *Inſpice: neſcio quid trepidat mihi pectus & ægris*
Faucibus exuberat gravis halitus, inſpice ſodes,
Qui dicit Medico, juſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De majore domo modicum ſitiente lagena

1 *Toroſa juventus.* Torus proprie eſt quivis funis ex loris retortis. Alias tori dicuntur eminentiæ muſculorum, quales in robuſtioribus ac compactioribus corporibus cernuntur. Inde toroſus, a, um, quod tororum amplitudine corporis robur præ ſe fert.

Paraphraſis. Ecce autem agreſtis aliquis Centurio Philoſophiæ oſor fœtidus, his ſannis philoſophiæ ſtudium excipiet. Ego nauci non facio tranſmarinam illam ſapientiam, quam vos Philoſophi tantopere oſtentatis. Satis habeo ego cum vulgo vivere & ſapere, & quidem conſultius ita vivo quam ſi in ſtudiis illis exoticis dies noctesque verſer cum Arceſila, Solone, & aliis ejus ordinis hominibus, qui geſtu ſuo ſe ridendos aliis propinant. Dum enim toti in alicujus rei contemplatione ſunt, obſtipo capite & defixis in terras oculis incedunt meditabundi, ſecum ipſi neſcio quid demurmurantes & inſtar rabidi canis, qui nullos edat latratus uſque ſilent, atque exporrecto ridicule labello verba neſcio quæ trutinantur, quaſi, & expendunt meditantes ſenis cujuſdam & deliri philoſophi inſomnia vana, cujuſmodi ſunt philoſophorum ineptientium axiomata. Exempli gratia, ex nihilo nihil fit, in nihilum nihil reſolvitur. Hic ſcilicet eſt unde pallorem & maciem contrahunt philoſophi ac inedia tantum non ſe conficiunt. Dure autem unus de hirſuta gente & turba Centurionum ita philoſopho convitium facit; arridet interea ei ac aſſentitur populus, & ſannionis illius petulantiam omnes qui adſtant voce geſtuque comprobant, maxime juventus militiæ dedita. Namque robuſti hic juvenes ita vehementer irrident & cachinnantur, ut totum corpus concutiant, & naſum in rugas contrahant.

2 *Inſpice neſcio quid, &c. Argumentum.* Nunc reſpondet Doctor Stoicus iſti Philoſophiæ vituperatori. Summa hæc. Qui alieno ſunt animo à ſapientiæ ſtudio, ſimiles ſunt iis qui morbo laborant & medicum reſpuunt: quare ut illi neglecta medici curatione intereunt; ſic iſti dum philoſophiam, quæ animorum medicina eſt, aſpernantur, in vitia præcipites ruunt, quæ ipſos male tandem perdunt. Protaſin hujus comparationis poſuit Perſius: apodoſin reliquit, auditori ſupplendam. Hinc oritur quædam obſcuritas. Eo tamen facilior eſt comparatio, quia morbi appellatio communis eſt corporis animique vitiis.

Lenia

Lenia loturo ſibi [1] *Surrentina rogavit.*
Heus bone, tu palles. 3 *Nihil eſt.* 4 *videas tamen iſtud*
Quicquid id eſt: ſurgit tacite tibi [2] *lutea pellis.*
5 *At tu deterius palles; ne ſis mihi tutor:*
Jampridem hunc ſepeli, tu reſtas, 6 *Perge, tacebo.*

1 *Surrentina.* Picentini populi ſunt ad mare Tyrrhenum. Horum oppida fuerunt Picentia & Surrentum. Hinc Surrentini colles & Surrentina vina, quæ lenia dicuntur, quia ea potui apta fecit longa dies: nam poſt annum demum 25 incipiebat bibi vinum Surrentinum. 2 *Lutea pellis.* Lutum priore brevi pro cœno ſumitur, priore longa pro herba quæ croceo colori tingendo idonea eſt, quam & luteam nominat Plinius. Hinc luteus, a, um. Color luteus rufi coloris ſpecies; quibuſdam color eſt croceus. Hinc à colore *luteum ovi* dicimus pro *vitello*, qui albumine ambitur.

Paraphraſis. Audivimus jam ut philoſophiæ contemptor philoſophos irriſui & contemptui habuerit; jam viciſſim ut paria cum eo faciamus, in ejus vitam penitius aliquanto introſpiciamus. Quod ut expreſſius notetur, inſtituitur colloquium inter profligatum hunc philoſophiæ oſorem & medicum. Sic ergo Miſophiloſophus Medicum alloquitur. Inſpice, quæſo, Medice, ut ego me habeam. Etenim ex trepidatione & gravi anhelitu pectoris & è ventriculo aſcendentibus ructibus appropinquantis febris ſuſpicio aliqua mihi naſcitur. Hinc monet eum Medicus ut in lecto aliquamdiu requieſcat. Initia enim morborum quies curat. Atque adeo intra triduum melius ſe habet Medici conſilium ſequutus. Nam nocte una aut altera elapſa venarum pulſus ſignificationem dat bonæ valetudinis. Arteriæ, ſeu, ut cum vulgo Medicorum loquitur Perſius, venæ jam compoſitæ ſunt & naturæ convenienter ſe habent. At ecce poſt tertiam noctem diſſolutus iſte ad ingenium ſuum & ſolitam intemperantiam redit, & duo peccat contra valetudinem: Balneis intempeſtive utitur; & inter lavandum aut ante balnea vinum bibit: ac in utroque genere intemperantiam ſuam prodit. Hoc ergo vult poeta: Poſtquam ille æger à Medico juſſus eſt requieſcere, & tertia dies eum ſanum invenit, rogat famulos ut de nobili aliquo œnopolio vel è domo divitis cujuſdam amici lagena modica exquiſita vina illi afferantur, cum jamjamque loturus eſt.

Heus bone tu palles. Medici verba ſunt ad ægrum, qui ejus conſilium & oblatam medicinam reſpuit. *Senſus.* Tu, quem ſanatum velim, nimis cito intemperanter te geris. Hinc ille tuus pallor & morbi intercutis jamjamque inſtantis prognoſtica. 3 *Nihil eſt.* Verba ſunt ægri rejicientis & ſpernentis Medici conſilium. 4 *Videas tamen iſtud.* Pergit Medicus fideliter monere. *Senſus.* Tu tamen, ô æger, caveſis & quicquid hoc eſt mali, conſidera mature, ne incogitantiæ & intemperantiæ tuæ meritas pœnas poſtea luas. Jam enim cutis tua lutei coloris paulatim intumeſcens indicat gravem aliquem morbum jamjamque affuturum. 5 *At tu deterius palles.* Tangit ad inſolentiam depravatæ juventutis, quæ bene monentibus adeo gratiam non refert meritam, ut ſæpe malum minitetur. Sic ergo reſpondet diſſolutus. At tuus pallor philoſophicus (de quo ſupra) meo deterior eſt. Ac quidem mitte objurgationes tuas, nec enim mihi tutor es. Jam pridem hunc ſepelivi: quod ſi ita pergas, vide ne id tibi funeſtum & tu mihi etiam ſepeliendus ſis.

6 *Perge, tacebo* Reſpondet Stoicus: perge ſane, quia nihil audis. Ego vero indicam mihimet hinc ſilentium, ne amplius in te monendo operam ludam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

1 Turgidus hic epulis, &c. Argumentum. Pœna luxuriæ ac ganeæ, morbi ac mors perſæpe inde præſens.
2 *Lavatus.* Ritus Græcis & Romanis fuit, ut cœnati in balneum irent, perſuaſi utile hoc coquendæ in ventriculo cœnæ. Plutarchus multos

1 Turgidus hic epulis, atque albo ventre, 2 lavatur,
Gutture ſulfureas lente exhalante 3 Mephites.
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque 4 triental
Excutit è manibus; dentes crepuere retecti.
5 Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
6 Hinc tuba, 7 candelæ: tandemque beatulus 9 alto
8 Compoſitus lecto, craſſiſque 10 lutatus amemis,

periiſſe ſcribit tantum propter lavationem intempeſtivam, cum leviter ægrotantes capere cibum non ſuſtinerent illoti. 3 *Mephites.* Hæc mephitis, hujus mephitis. Terræ putor eſt, ex aquis maxime ſulphuratis atque corruptis proveniens, & in nemoribus ex denſitate arborum. Hic pro odore graviſſimo ſumitur vel graveolentia. 4 *Triental.* Eſt poculum trientem vel tertiam ſextarii partem capiens. 5 *Uncta pulmentaria.* Sic apud Plautum, pulmentum unctiuſculum: apud Catonem, braſſica uncta pro lauta & delicata. Eſt autem pulmentum vel pulmentarium puls vel cibus in modum pultis frictus. Quanquam & generalius pro quovis opſonio ſumitur, ut hic fortaſſe.

Paraphraſis. Hic ergo pertinax & perditus adoleſcens turgens & ſaburratus epulis, recta in balneum pergit, & ventre ex ingluvie albo lavatur, gutture lente exhalante animam fœtidam, qualis eſt crudorum & cœnam dubiam eructantium. Ut vero videas quam noxius ſit balnei uſus ægris, modo intempeſtivus ſit; Ecce inter bibendum ſubit nervorum vino madentium tremor, qui è bibentis manibus triental vino calido repletum excutit. Hinc exeſis quaſi gingivis, ob tremorem capitis & laxa labra atque adeo ob totius corporis compagem ſolutam dentes crepuere. Ab eadem etiam cauſa, excidunt lautæ illæ dapes quibus ſe ſuffarcinavit.

6 *Hinc tuba, candelæ, &c. Argumentum.* Adhuc ſermo fuit de morbis & afflicta valetudine temulentorum: nunc morbum ex intemperantia natum ſequitur mors: quam indicat deſcriptione funeris. Deſcribit autem funus ordine inverſo. Prius enim quam efferrentur humi deponebantur, lecto, ubi animam egerant, extracti. Deinde lavabantur, ungebantur, componebantur, lecto ferali aptabantur: tum autem collocati in veſtibulo per aliquot dies complorabantur, næniam dicentibus amicis & præficis cum iis ad quos funus pertinebat: poſtremo efferebantur canente tum demum tuba. Ergo tuba ad ἐκφορὰν ſpectat. 7 *Candelæ.* Mortuis & dum in veſtibulo poſiti erant & cum efferrentur ignis aderat: iidem in conditoriis etiam ſuas lucernas habuerunt, ac luminibus variis ſoliti honorari: quos omnes ritus candelæ appellatione innuit hic Perſius. 8 *Compoſitus.* Latini componere mortuum dicebant, cum ejus cadaver probe lotum atque unctum linteis involvebant. Corollas cæteraque ornamenta etiam adjiciebant, quibus vetus ſuperſtitio mortuos ſuos varie adornavit. Ita compoſiti atque ornati lecto ferali aptabantur: quod hic poeta *componi in lecto* dixit. Sæpe autem verbo *componere* totus apparatus funebris intelligitur. 9 *Alto lecto.* Humiles fuerunt lecti tenuiorum: at ditiorum lecti ſublimes erant & in altum exaggerati. Idem ſervatum in funere. 10 *Lutatus.* Luto, as, eſt inficio ſeu oblino.

Ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Ergo *amomis lutatus* refer ad unctionem cadaveris. *Amomis* autem dixit, quia frequens fuit amomi uſus in feralibus uncturis.

In [1] *portam rigidos calces extendit :* [2] *at illum*
3 *Heſterni capite induto ſubiere Quirites.*
4 *Tange miſer* 5 *venas ,* [6] *& pone in pectore dextram.*
7 *Nil calet hic ,* [8] *ſummoſque pedes attinge , manuſque*
Non frigent : 9 *viſa eſt ſi forte pecunia , ſive*
Candida vicini ſubriſit molle puella,

1 *In portam.* Porta latinis eſt urbis : hic vero eſt janua domus. Ad oſtium enim domus admovebatur cadaver verſis in portâ pedibus: tertio autem die plerunque mortuus ad monumentum efferebatur. Hoc autem legitimum erat ſpatium, tum ut declararetur verene ſit aliquis mortuus, annon, tum ut poſito corpori domeſtici & familiares lamentando leſſum facerent. 2 *At illum ſubiere.* Hoc eſt, Patroni ſui pheretro novi liberti ſubiere, ut loquitur Virgilius. Cum erant plures manumiſſi, partim lectum geſtabant, partim ad latus procedebant vel ambiebant omnes capite induto, hoc eſt, pileati.

3 *Heſterni Quirites.* Ut heri atque hodie accidiſſe dicimus rem quæ non multo ante acciderit : ſic heſternos Quirites ſimpliciter vocat ſervos libertate recens donatos. Dies autem libertatis teſtamento relictæ cedit non mortis tempore ſed poſt aditam à legitimo hærede hæreditatem

Paraphraſis. Hic philoſophiæ oſor & contemptor , qui in vino & aliis voluptatibus diu ſe volutaverit , quem tandem percipit voluptuariæ ſuæ vitæ fructum ? nimirum morbos primum graviſſimos , hinc immaturam mortem ſibi intemperantia ſua accerſit. Inde vero extincto iſto, qui, ſi diis placet , beatus ſibi videbatur quod voluptatibus ex animi ſententia indulgeret , ritus nimirum omnes ii adhibentur, qui in ditiorum funere uſurpari ſoliti. Atque hac cataſtrophe vitam ſuam belluinam miſere tandem claudit.

4 *Tange miſer venas , &c. Argumentum.* Scopum ſuperioris comparationis cum non eſſet aſſequutus perpetuus hic philoſophiæ contemptor , aut diſſimularet ſe aſſequutum : gnarus tamen eo ſermone ſe peti : in philoſophum ultro his verbis invehitur, falſo dici ſe ægrotum affirmans , qui optime valeat. 5 *Venas.* Medici cum bonæ malæve valetudinis ſigna explorant, arteriam manus aut pericarpium tangunt , ut vulgo fieri videmus. 6 *Et pone in pectore dextram.* Manum imponunt cordi Medici , ut explorent qualis ſit ejus palpitatio. 7 *Nil calet hic.* Dextre verba hæc accipe , de calore adventitio contra naturam. Quamquam Medicus arteriam tangat , non tam calor morbi indicium facit , quam pulſus qualitas. Item cum cordi manum imponit , modus palpitationis : quia tamen fere conjunguntur motus contra naturam & calor immodicus aut frigus , ideo alterum pro altero poſuit. 8 *Summoſque pedes.* Hoc quoque ex arte Medicorum ; è ſummarum manuum vel extremorum pedum calore aut frigore judicium de valetudine facere.

Paraphraſis. Quid ? (inquit Miſophiloſophus) Mihine affingis , ô Stoice, morbum ? erras plane : ego enim pancratice & athletice valeo. Id autem ſatis ſuperque teſtatum facient omnia indicia ex quibus Medici judicium faciunt de proſpera aut adverſa valetudine.

9 *Viſa eſt ſi forte pecunia , &c. Argumentum.* Reſpondet Philoſophus ; & quod ſupra parabolice dixit , planius nunc oſtendit. Sane , inquit , corpore vales , ſed ab animo peſſime te habes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

[1] *Cor tibi rite ſalit? Poſitum eſt* [2] *algente catino*
Durum olus, 3 *& populi cribro decuſſa farina.*
Tentemus fauces: 4 *tenero latet ulcus in ore*
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta:
8 *Alges, cum excuſſit membris tremor albus ariſtas:*
6 *Nunc face ſuppoſita ferveſcit ſanguis, & ira*
Scintillant oculi; diciſque faciſque, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus juret 7 *Oreſtes,*

1 *Cor tibi rite ſalit.* Cordis duplex eſt motus, naturalis; & præternaturalis ſive adventitius: ille valetudinis dat indicium: hic voluntatis & affectus. Motus enim cordis, ſtatum mentis indicat. Itaque ſolent præſtantes Medici ex cordis motu, non ſolum corporis morbos, ſed etiam animi perturbationes divinare. Quo ſpectant Perſii verba, *Cor tibi rite ſalit.* Item, *viſa eſt ſi forte pecunia, & ſubriſit molle puella.* Nam longe acrius præſente quam abſente objecto moventur affectus. 2 *Algente catino. Algente catino* dixit, eo ipſo vilitatem apparatus deſignans. Vide ſupra Sat. 1. *Calidum ſcis ponere ſumen.*

3 *Et populi cribro.* Cribrum farinarium intellige: quo ſuccreta farina panis fit ſecundarius; ut quæ cribro pollinario decuſſa panem facit primarium ac candidum. 4 *Tenero.* Qui plebeio pani & furfuraceo non aſſueverunt, teneriore palato ſunt, quam ut ſine ejus exulceratione tali pane veſci poſſint. 5 *Alges.* Cum pavet quis, calor omnis ad cor intimum ſe recipit; hinc horror, qui nihil aliud eſt quam pilorum ex contractione cutis erectio. *Ariſtas* autem pro pilis dixit. 6 *Nunc face ſuppoſita.* Pro, ut face ſuppoſita. Ira autem vere fervor eſt ſanguinis. 7 *Oreſtes.* Hic Agamemnonis & Clytemneſtræ fuit filius. Ægiſtus abſente Agamemnone Clytemneſtram conſtupravit, & Agamemnonem à bello Troiano reducem conſciâ Clytemneſtrâ occidit. In hujus ſtupri & paternæ cædis ultionem, matrem Clytemneſtram cum Ægiſto adultero occidit Oreſtes. Atque inde furiis tantiſper agitatus fuit, dum perpetrata ſcelera expiaſſet, ad aram Tauricæ Dianæ; quo à Pylade amico ſuo fidiſſimo perductus fuit. Nota hic ex Stoicorum doctrina, ut ſupra docuimus; quicunque non ſunt ſapientes pro inſanis vel non ſanis haberi.

Paraphraſis. At vero non potes pro ſano haberi, qui avaritiæ, luxuriæ, libidini, metui atque iræ teterrimis animi morbis ſis obnoxius. Et quoniam affectus ſæpe latent cum deeſt illis occaſio ſe exerendi, & objecto præſente movetur potentia, age in certamen te adduco ut vires tuas pericliteris. Si præſens lucrum ſe offerat, poteſne illud ita ſpernere, ut ejus cupiditate non movearis? præterea ſi occaſio ſe obtulerit libidinis exercendæ, poteſne te virum ita præbere, ut ne commovearis quidem? inſuper ad frugalitatis periculum faciendum te provoco; poteſne viliore cibo eſſe contentus? horum ſane nihil poſſe te experientia docet. Nam ſi pecuniæ & lucri ſpes fuerit oblata, aut ſi bella vicini puella molliter & amatorie tibi ſubriſit, nunquid tum cor tibi rite ſalit, id eſt, numnam tum animo es compoſito? imo ipſa cordis micatio prodit animi tui morbos, avaritiam & libidinem. Rurſus ſi frigidi caules aut urtica, durum ſane olus, aut panis furfuraceus tibi apponantur, ea faſtidis: neque magis ea edis quam ſi os tibi eſſet exulceratum. Itaque betam &

alia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

alia id genus olera ut viliorem cibum plebi & pauperibus relinquis.
8 *Alges.* Quin & adeo oblato periculo meticuloſus es, ut totus palleas & horreſcas; & ne quis ſit animi morbus quo non labores, ſi quando vel levior iræ cauſa ſe ingerat, totus in fermento es, & ſcintillantibus oculis quanta indignatione mens tibi ſit percita prodis. Denique expende cætera dicta factaque tua, & quidem non ad ſtateram philoſophorum, quos ſoles irridere tanquam nimis ſeveros & moroſos & miſeram vitam agentes: ſed ad judicium vel cujuſvis ex plebe, quæ nihil habet cum philoſophis commune; invenies ne iſtorum quidem calculis tolerabiles eſſe tuos mores. Imo, ut quod res eſt dicam, vel inſani Oreſtis judicio pro non ſano habendus ſis. Nedum ut ſit verum quod paulo ante dicebas, *Quod ſatis eſt ſapio mihi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

A. PERSII FLACCI
SATYRA QUARTA.

Argumentum & œconomia Satyræ quartæ.

Præfationis loco quatuor hic notabimus. 1. Quis ſcopus ſit poetæ in ſcribenda hac ſatyra. 2. Quæ ejus ſint partes. 3. Quis tractandi modus. 4. Unde deſumpta hæc ſatyra.

Quod ad ſcopum attinet, prima Perſii ſatyra in Neronis poeticam fuit: hæc in ejus politicam eſt, cujus omnino ignarus fuit. Nam adoleſcentulus adhuc anno ætatis ſuæ 17 imperii regimen ſuſceperat. Cum eo etiam imperium regebant juvenes depravatiſſimi; tum in illum, tum in hos ſtili ſui mucronem ſtringit hic Perſius.

Partes ſatyræ ſunt tres. Prima ſatyrico ſale defricat Neronem, quod Rempublicam ſuſcepiſſet gubernandam tanto oneri prorſus impar, quodque ejus vita libidine aliiſque vitiis eſſet infamis. Secunda parte (quia initio imperii ſui publice multa edebat laude digna, domeſticis tamen vitiis turpis, hiſque velamenta quæreret), pluribus diſputat non poſſe fieri ut cujuſquam vitia diu lateant: cum ita ſit natura comparatum, ut in aliena peccata libenter omnes inquirant, ſuorum ſecuri. Hinc poſtquam docuit probroſam Neronis vitam omnibus hac ratione innotuiſſe, 3 parte ad Neronem redit, eumque hortatur ne fucum ſibi aliiſque faciat, ſed de vita emendanda ſerio cogitet, animumque à pernicioſis aulicorum aſſentationibus avertens in pectus ſuum ipſe deſcendat, ut intelligat quam imparatus ſit ab illis artibus, quarum notitia reſpublicæ bene ac feliciter adminiſtrantur.

Tractandi modis ita ſe habet. Probe norat Perſius cum ad ſatyram ſcribendam ſe accingeret, quantam & quam periculoſam rem moliretur, ideo prudenter admodum argumentum hoc Platonis imitatione tractandum ſibi cenſuit: non ſolum nominibus inde petitis, ſed etiam ſententia propemodum univerſa. Eodemque conſilio ab omnibus abſtinuit quæ Neronis perſonam proprie eſſent denotatura; quin & nonnunquam data opera aliorum etiam magiſtratuum vitia interſerit, ut una (quod aiunt) fidelia duos dealbet parietes.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Si quæres unde deſumpta hæc ſatyra? extant inter Platonis dialogos duo Alcibiadis nomine inſigniti. Horum poſteriorem imitatur Perſius ſatyra ſecunda: ex priore dialogo quarta hæc ſatyra magnam partem expreſſa eſt: ut ſi quis Corycæus nomen ipſius deferret, probabili excuſatione factum ſuum poſſet defendere: quaſi exercendi tantum ſtili cauſa petitum è Platone hoc argumentum eſſet.

1 *Rem populi tractas (2 barbatum hoc crede Magiſtrum*
Dicere, 4 ſorbitio tollit quem dira 3 cicutæ)
Quo fretus? Dic hoc magni pupille 5 Pericli.
6 7 Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit, dicenda, tacendaque calles.

1 *Rem populi tractas, &c. Argumentum.* Tribus primis verſibus & perſonas indicat quas loquentes introducit in hoc carmine, & totius argumenti ſummam Eſt autem hæc. Indignatur Perſius & queritur quod Alcibiades juvenis, hoc eſt, imperitus rempublicam tractet. Sub Alcibiadis autem perſona notat Neronem, ut infra docebimus. 2 *Barbatum magiſtrum.* Socratem; non ſolum quia barbam alebat Socrates: ſed quia Romani, cum majores laudabant, ſoliti dicere, *caſci barbati.* Fuit autem Socrates Philoſophus Athenienſis, Apollinis oraculo omnium ſapientiſſimus judicatus. Hic accuſatus ab hoſtibus quod de diis male ſentiret, in carcerem conjectus eſt, cumque eum Athenienſes capitis damnaſſent & ad bibendam cicutam compaliſſent, ea ille intrepide & non alio vultu quam quo antea vinum bibere ſolebat exhauſta, deceſſit. 3 *Cicutæ.* Cicuta herba eſt venenoſa. Hujus famam auxerunt Athenienſes ſucco ejus capitali ſupplicio damnatis necem inferentes.

4 *Sorbitio.* At teſte Platone, non ſorpſit cicutam, ſed ebibit. Alii quidem qui parem animi conſtantiam non afferebant, eam non bibebant, ſed ſorbebant: ut aliquam temporis morulam lucrifacerent. Hic ſorbitio ſimpliciter pro cicutæ hauſtu ſumitur. 5 *Pericli.* Pericles Athenienſis viri clariſſimi nomen, qui 40 annis in adminiſtratione reipublicæ tenuit principatum. Alcibiadem autem hic intelligit, qui cum multis fretus magnifice de ſe ſentiret, inprimis tamen id oſtentabat, quod Periclis eſſet pupillus. Eſt autem Alcibiades nomen Athenienſis imperatoris ſummi, qui genere & forma præcipuus, omnibus rebus aptus fuit. Idem tamen cum ſummis naturæ ingeniique dotibus eſſet ornatus, tanto rurſus vitiorum agmine deformatus fuit, ut ſi vitia virtutibus penſes, merito addubites laudene an vituperio dignior videatur. Inde vero à Socrate à voluptatibus, ad quas proclivis fuit, ad bonam diſciplinam traductus fuit.

Paraphraſis. Tune, Alcibiades, Rempublicam adhuc audes capeſſere? crede vero non à me Perſio hæc dicta, ſed à barbato illo Philoſopho Socrate, qui ipſius Apollinis oraculo hominum omnium ſapientiſſimus eſt habitus. Revera Neronem compellat & metuens Perſius ne nimia libertas ei ut aliis exitialis eſſet, ſub Alcibiadis nomine eum deſignat. Ergo addit, dic Alcibiades, qui nulla adeo re gloriari ſoles quam tutela Periclis, qua maxime arte confidens rempublicam tractas.

6 *Scilicet ingenium, &c. Argumentum.* Hæc ex opinione ipſius Alcibiadis Socrates dicit. 7 *Scilice* Ironiam hæc vox indicat. Ingenium autem hoc loco liberalium artium notitia eſt: proprie ſumptum ante pilos venit: eſt enim à natura. Etiam eruditio ſæpe in juvenibus pilos antevertit: at pruden-

tia non poteſt. Colligitur enim ex longa ſingulorum caſuum obſervatione, quibus hominum vita eſt obnoxia, diciturque prudentia civilis, atque eſt capeſſentibus rempublicam neceſſaria.

Paraphraſis. Quorſum autem hæc quæro? ſatis ſcilicet mihi conſtat quibus animi dotibus fretus rempublicam capeſſis: eruditione nempe & prudentia civili, qua utraque præpropere & antequam per ætatem hujus vel illius capax ſis, præditus es. Quin & orator adeo inſignis, eo ut quæ apud populum dicenda, quæ tacenda optime intelligas: quaſi diceret; oratoriæ & politices præcepta egregie calles. Ideoque reipublicæ adminiſtrandæ aptus ſatis & idoneus tibi videris.

1 *Ergo ubi, &c.* *Argumentum.* Hic ab uno prudentiæ membro totam denotat. Eſt enim prudentia habitus per quem utilia eligimus, damnoſa rejicimus, cum recta ratione. Provocat vero hic Alcibiadem ſeu potius Neronem ad plebem ira percitam & ſeditione tumultuantem, ubi maturum judicium & prudentia politica apprime requiritur.

1 Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ.
Majeſtate 2 manus: Quid deinde loquere? 3 Quirites,
Hoc, puto, non juſtum eſt, illud male, rectius iſtud.
4 Scis etenim juſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ: rectum 5 diſcernis, ubi inter
Curva ſubit, vel cum fallit 6 pede regula varo:

2 *Manus.* Oratorum hic mos erat & aliorum qui populum alloquebantur, ut manu porrecta audientiam facerent.

Paraphraſis. Cum ergo tantam tui fiduciam habeas, cum tumultuatur populus, ubi manu porrecta & vultus auctoritate audientiam tibi feceris, orationem gravem & diſertam ad populum habes, cujus tanta efficacia, ut eâ ſtatim ſeditionem componas, & quæ tandem erit iſta oratio ſi diis placet?

3 *Quirites, &c.* *Argumentum.* Oratio eſt Neronis ad Quirites concionantis. *Quirites.* Ita appellati Romani à Curibus Sabinorum urbe. Romulus enim inito fœdere cum Tatio Sabinorum rege, ut novorum incolarum benevolentiam aliqua ratione ſibi conciliaret, miſtam Romanorum Sabinorumque gentem uno nomine *Quirites* appellavit.

Paraphraſis. Quirites, hoc ſcilicet æquum eſt, hoc vero iniquum: hoc relicto conſultius meo judicio feceritis, ſi illud capeſſatis. Quaſi diceret, ſi compoſita omni ſeditione ea ſequamini quæ ad reipublicæ pacem fovendam faciunt.

4 *Scis etenim juſtum, &c.* *Argumentum.* Hæc & quæ ſequuntur uſque ad illa *Quin tu igitur* ironice accipienda: atque his verſibus verum politicum deſcribit, ut arroganti juveni oſtenderet quantum ab eo abeſſet. 5 *Rectum diſcernis.* Hoc ideo, quia virtus conſiſtit in medio duorum vitiorum: ut ſæpe obſcura & difficilis ſit ejus agnitio. Atque hoc cum in cæteris quoque virtutibus locum habeat, tamen in juſtitia maxime ſpectari poteſt: cujus venatio atque inveſtigatio magnis ſæpe obſepta difficultatibus eſt, tum quia fallit ſæpe vitium ſpecie virtutis, tum quia juris regulæ multas admittunt exceptiones. Verbi gratia, *depoſitum redde*, juris eſt regula. Sanus apud me enſem depoſuit: inſanus repetit! Hic regula fallit. 6 *Pede varo.* Pes varus appellatur incurvus: itaque regula *pede varo* eſt regula quæ obliquari ſe patitur & incurvari: quod cum per ſe vitioſum ſit, tamen aliquando merum jus eſt. Quare bene dictum, ſummum jus ſumma injuria. Tranſlatio hic fortaſſe ab arte fabrili.

Et

Et potius es 1 *nigrum vitio præfigere Theta.*
2 *Quin tu igitur* 5 *ſumma nequicquam pelle decorus*
6 *Ante diem blando* 3 *caudam jactare popello*
Deſinis? 4 *Anticyras melior ſorbere meracas?*
7 *Quæ tibi ſumma boni eſt?* 8 *uncta vixiſſe patella*
Semper, & aſſiduo curata cuticula ſole.

1 *Nigrum theta.* Cum recenſebant laterculos militum, nominibus eorum qui perierant præfigebant Θ initialem literam vocis Θάνατος. Atque hoc erat expungere. Verum hæc etiam litera præfigebatur eorum nominibus, qui cum capitalis flagitii rei eſſent peracti, capite damnati ſunt.

Paraphraſis. Et quidni facile tibi fuerit divina tua eloquentia flectere ſeditioſorum animos & in viam revocare? Quanquam enim Politica ſcientia admodum difficilis ſit, ejus tamen notitiam tu juvenis merito tibi vindices. Quid enim æquum, quid iniquum (quæ tua ſagacitas eſt) nullo negotio potes diſcernere. Quin & qui rei abſolvendi, quive damnandi facile perſpicis. Nota hic duas ſimilitudines, alteram a ſtateris, alteram à fabri murarii aut lignarii perpendiculo.

2 *Quin tu igitur, &c. Argumentum.* Jam arroganti juveni aperte oſtendit quantum abſit ab ea peritia aut prudentia quæ requiritur in imperatore aut judice. 3 *Caudam jactare.* Ductum hoc à canibus qui caudæ jactatione adulari ſolent, aut à pavonibus, quando pictæ pandunt ſpectacula caudæ.

4 *Anticyras.* Anticyra inſula eſt adjacens ad ſinum Maleacum & OEtam montem. Hinc Helleborum tutiſſime ſumitur. Unde quoties inſanum hominem ſignificare volumus *Anticyra eum egere*, aut *naviget Anticyras* proverbialiter in eum dicimus.

Paraphraſis. Quando vero hæc quæ dixi neſcis, cur gubernacula tractas reipublicæ, & laudem affectas boni Principis, & ſpecioſis actionibus venditas te ad populum, cum tamen domi & privatim inſignitæ nequitiæ ſigna quotidie edas? ſed quia & hæc Alcibiadi & Neroni conveniunt, diſtinctius agemus.

5 *Summa nequicquam pelle decorus* Si ſenſum verborum ſpectes, bene hoc Neroni convenit, qui principio imperii ſui ita ſe geſſit in adminiſtratione rerum publicarum, ut vulgo eum omnes laudarent. Notum eſt quinquennium Neronis. Primis enim quinque imperii ſui annis ſumma cum laude Romanum imperium geſſit: inde inaudita crudelitate & vitæ turpitudine monſtrum evaſit humani generis. Quaſi diceret; quin igitur ſpecioſa reipublicæ adminiſtratione bonitatem ſimulas, cum vita tua privata omni probro ac dedecore ſit inquinata? poſtea vero (ut jam diximus) in immania ſcelera ac flagitia ejus natura apertiſſime prorupit. Convenit etiam hoc (ſi verba ſpectes) Alcibiadi, qui forma excellebat neceſſaria eruditione deſtitutus. 6 *Ante diem blando.* De Alcibiade ita cape. Cur non mutas propoſitum & priuſquam populi gratiam vanis artibus & populari jactatione colligere ſtudeas, diſcis illa quæ neſcire convictus es, cum ſint Politico omnino neceſſaria? At de Nerone ſic accipe. Cum ſis tibi conſcius ignorantiæ, cur non deſinis venditare te apud Senatum ac populum quaſi optimus Princeps eſſes? cum non ex ſcientia & virtute procedant, ſi quæ facis bene: ſed ex ſimulatione & popularis auræ affectatione. Quin tu igitur deſinis & differs adminiſtrationem rerum, donec ſapientum præceptis ſerio inſtitutus, rerum cauſas habeas notas, quidque differat vera virtus à ſimulata cognoſcas: ut ſi quid bene nunc agis, in eo confirmeris, & melius id ipſum agas: ſi quid domi peccas (multa autem peccas) id corrigas, & voluptatum amorem ponas. 7 *Quæ tibi ſumma boni eſt, &c. Argumentum.* Probat id quod ſupra aſſeruit, ab ignorantia Neronis.

Paraphraſis. Adeo alienus es ab idonea cognitione Politices, ut ne prima quidem virtutis præcepta & doctrinæ moralis elementa nota habeas. Quænam autem illa ſunt? finis nempe notitia: inde enim omnis recta inſtitutio fluit. Quærit igitur Perſius à juvene hoc, quænam ſit boni ſumma, voluptatine an virtus, aut quid tandem?

8 *Uncta vixiſſe patella. Senſus eſt.* Vis Nero quod res eſt ego reſpondeam? nempe hoc fatebere, non aliud te ſpectare, neque alio dicta factaque tua referre, quam ut per omne genus voluptates vitam traducas. Hæc tibi ſumma boni: hic finis ultimus. Primo ergo tangit gulæ intemperantiam, inde libidines ac probroſam corporis curam. De corporis inſolatione poſtea.

1 *Expecta, &c. Argumentum.* Quam indignum quod de voluptuaria vita reſponderat, docet hic Perſius.

2 *Dinomaches.* Dinomache mater fuit Alcibiadis, ut Agrippina Neronis.

1 *Expecta ; haud aliud reſpondeat hæc anus. I*
6 nunc.
2 *7 Dinomaches ego ſum. ſuffla, 3 ſum candidus.*
Eſto:
Dum ne deterius ſapiat 4 pannucia Baucis,
Cum bene diſcincto 5 cantaverit ocima vernæ.
8 *Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere! nemo!*

3 *Sum candidus.* Erat Alcibiades præſtantiſſima forma, manſitque ei ſua pulchritudo per omnem ætatem. Quare etiam judicio Apollinis, Græcorum omnium formoſiſſimus eſt habitus. Itaque ad ejus formam ſua opera exigebant ſtatuarii, cum ſummam pulchritudinem exprimere volebant. 4 *Pannucia Baucis.* Vetulæ pauperculæ eſt & pannoſæ nomen apud Callimachum poetam: hic pro anu qualibet paupercula ſumitur, cujuſmodi ſunt anus eæ quæ panem aut olera in foro vendunt, aut res ſimiles quæ exigui ſunt pretii. 5 *Cantaverit ocima vernæ.* Poetice dictum pro dicere aut ingerere ſervulo opprobria & ea quæ ſolent cantari cum ocima feruntur, hoc eſt, maledicta. Ut patet ex Plinio lib. 19. cap. 7. Ita nempe tulit ſuperſtitio veterum. Vulgo herba hæc baſilica dicitur.

Paraphraſis. Ego vero falli te aio, dum ita vitam inſtituis & fœdam Epicureorum ſectam ſequeris. Nam, oro te, hæccine Principe tanto digna vita, an abjectiſſimi cujuſvis vita ex ima plebe? certe hujus potius quam illius Sed nolo mihi credas, ipſe conſule quemcunque volueris, quamvis abjectum & vilem: atque adeo expecta, ecce venit pannoſa muliercula, quæ panem, olera & id genus alia in foro divendit: ex hac, ſi libet, ſciſcitare, non aliud reſpondebit, quam tu mihi; vel tum cum diſſolutæ alicui famulæ bene ac procaciter convitia ingeſſerit.

6 *I nunc, &c. Paraphraſis.* I nunc, & fortunæ bona quibus abundas oſtenta. Nam quantumvis nobilis, quantumvis dives habearis, tamen pannuciæ Baucidi ſimilior es quam vere diviti, vere nobili. Itaque colloquium Alcibiadis & Perſii ſubjicitur. 7 *Dinomaches ego ſum.* Scilicet filius. Quaſi diceret; atqui ego clariſſimo genere ſum ortus. Reſpondet Perſius ironice, *ſuffla*, id eſt, habes nempe quo glorieris. At (inquit Alcibiades) ſum pulcher. Reſpondet Perſius, *eſto* Quaſi diceret, ego tibi facile concedam ut de fortunæ bonis glorieris, de nobilitate, de pulchritudine, ſi ita ſedet animo: dum ipſe mihi concedas viciſſim bonis animi, quæ vera ſunt & ſola bona, non magis te eſſe inſtructum, quam qui vel omnium minime Atque hic Perſius ferocem hunc juvenem dejicit infra abjectiſſimos. Etenim non ſolum aniculæ eum comparat, ſed aniculæ pannuciæ, & hoc amplius aniculæ pannuciæ conviciatrici. 8 *Ut nemo, &c. Argumentum.* Hinc ad illa verba non procul à fine, *Ilia ſubter Cæcum vulnus habes*, eſt digreſſio quædam ab inſtituta inſolentis juvenis increpatione. Cauſam præbuit huic excur-

ſui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

ſui quod dixerat, Neronem per voluptates & fœdas libidines vitam exigere, neque aliud curare. Adhuc tamen Curios ſimulans & Bacchanalia vivens hominibus ſe impoſiturum ſperabat. Cœperat tamen in publicum ſpargi fama de ejus petulantia ac libidinibus. Itaque docet hic Perſius unde illa acceperit quæ de Neronis gula & flagitiis modo dixerat, nempe ex publica fama ſe illa habere. At quorſum iſta? nempe ut Neroni adimat ſpem latendi: perſuadeatque illi unicam eſſe ad bonam famam munitam viam, bene vivere & nihil facere cujus te poſſit pœnitere, aut pudere, ſi vulgo præter opinionem tuam innotuerit. 8 *Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere.* In ſeſe deſcendere idem eſt cum præcepto delphico *noſce teipſum.* Cujus præcepti difficultatem omnes ſapientes agnoſcunt. Quia vitia noſtra in intimis animi penetralibus abdita atque infixa nos latent.

1 Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
2 Quæſieris; Noſtin' 3 Vectidi prædia? cujus?
Dives erat Curibus, quantum non milvus oberret;
Hunc ais? hunc, 4 Diis iratis, 5 genioque ſiniſtro.
8 Qui quandoque jugum pertuſa ad 6 compita figit,
Seriolæ veteris metuens 7 deradere limum,

1 *Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.* Refer hæc ad Æſopi apologum celeberrimum, quo dixit Æſopus, duas quemque manticas geſtare: alteram ante pendere, alteram à tergo: in hanc ſua peccata conjiciunt homines, in eam quæ oculis eſt expoſita, aliorum malefacta. Perſius & quidam alii, non duas ſingulis, ſed unam à tergo peram tribuunt, in quam ſua quiſque vitia rejiciat.

Paraphraſis. At dicit fortaſſe Nero, unde hæc ejus vitia mihi innoteſcunt? Reſpondeo. Ex fama quam hominum curioſitas diſſipat. Hoc enim innatum eſt mortalibus vitium ut in ſuis vitiis cæci aliena libentiſſime ſpectent & examinent Illius ratio hæc, quia nemo tentat in ſuum ipſius pectus deſcendere, ſeque ad ſerium ſui examen revocare: ſed in aliorum vitia curioſe inquirere, eaque rhetorice ſatis verbis exaggerare: idque vult Æſopi apologus.

2 *Quæſieris, &c. Argumentum.* Duplici exemplo probat quod dixit: oſtenditque adeo non ſolere vulgo homines de alienis vitiis tacere, ut contra nihil faciant libentius, quam ut illa & in lucem proferant & exaggerent quam maxime poſſint. Primum exemplum de avaro uſque ad illa *at ſi unctus ceſſes.*

3 *Vectidi prædia.* Vectidium avarum quendam notat qui in Sabinorum regione prædia non pauca poſſidebat Curibus. Cures autem pluralis tantum numeri Sabinorum oppidum opulentiſſimum, unde Numa Pompilius.

4 *Diis iratis.* Quia avari homines ſunt omnibus exoſi. Unde diis iratis naſcuntur & vivunt. 5 *Genioque ſiniſtro.* Quia avarus ne ſibi quidem amicus eſt, ſed genium miſere defraudans vitam pro pœna habet. Bene Laberius: Avaro quid mali optes, niſi ut vivat diu. De Genio diximus ad initium Satyræ 2. 6 *Compita.* Compita dicuntur loca quæ petuntur, hoc eſt adeuntur, per diverſas vias, cujuſmodi ſunt trivia & quadrivia in quæ plures coëunt viæ. Spectat fortaſſe hic poeta Compitalia ſolemnem cultoribus agrorum diem. Feſta autem hæc in compitis peragebantur, à Servio Tullio diis Laribus inſtituta. Et tangit fortaſſe hic Perſius ritum aliquem Compitaliorum; aiunt enim quidam morem fuiſſe ut juga & ſimilia agricolationis inſtrumenta in honorem deorum ruris ad compita ſuſpenderentur. Sed hoc nulla firmat hiſtoria. Utut ſit, clarum hic ceſſationem ab opere intelligi. Compita autem pertuſa dicuntur, quia pervia & hinc inde patentia, vel potius multorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

rum pedibus conculcata. 7 *Deradere limum.* Picem intellige. Hac enim linebant dolia & ſerias. Idem apud poetam noſtrum *limum deradere*, atque apud Terentium, *ſerias relinere.*

Paraphraſis. Si aliquem roges, noſtine Vectidii prædia? & regerat ille, cujus Vectidii? non multos reperias qui cum de quo quæris notis tibi deſignent quæ ad ejus honorem ſpectent: ſed inhoneſtis & probroſis. Itaque ſubjicit: de eo Vectidio quæris qui vulgo notus à cenſu eſt, qui in Sabinis agrorum vaſtiſſima latifundia poſſidet, quæ vix milvus aliquis circumvolet. De iſtone quæris? reſpondet percontator, de iſto ſcilicet, qui diis iratis & ſiniſtro genio natus eſt: qui ſi quando dies feſtus celebrandus ſit, adeo tenax eſt, ut vix die feſto opus intermittens, cum familia paulo liberalius epuletur, Tunc quoque aiunt illius epulas pultem eſſe & cepas cum pauxillo aceto. Quid igitur cenſes aliis diebus?

8 *Qui quandoque.* Quaſi diceret, cum feſtum diem Compitalia nempe alii profuſiſſime celebrant, metuit vini veteris ſeriolam relinere & vino inde prompto ſe ſuoſque ad hilaritatem invitare. Interea cum gemitu dicit, *hoc bene ſit*, id eſt, contenti agamus lætique hac cœnula, dum appoſitum habet cæpe, nec purgatum, ſed pluribus membranis tanquam tunicis velatum, ſervis lætantibus & pro magnis lautitiis habentibus, quod pulte ex farina ſatiarentur. Quid autem deparcus iſte bibit? acetum moriens, hoc eſt, jam deficiens & ipſa etiam vetuſtate corruptum: imo ne acetum quidem, ſed aceti fœcem, iſtam quoque pannoſam, id eſt, mucidam ex vetuſtate & diutino ſitu.

Ingemit, Hoc bene ſit. tunicatum cum ſale mordens
Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannoſam fæcem morientis ſorbet aceti.
1 *At ſi unctus ceſſes, & figas in cute Solem,*
Eſt prope te ignotus cubito qui tangat, 3 *& acre*
Deſpuat in mores; penemque 2 5 *arcanaque lumbi*
4 *Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.*

1 *At ſi unctus ceſſes, &c. Argumentum.* Alterum exemplum rumoris diſſipati de luxurioſo, ubi mollities Neronis ac luxus perſtringitur, ſed diſſimulanter & tanquam de alio loquendo, non de Nerone, ad quem eſt ſermo. *At ſi unctus.* Antiqui ungebant ſe, & in ſole erant, ut oleum corpus inbiberet tantiſper dum ſole ſiccaretur; atque hoc eſt *figere in cute ſolem*, id eſt, exhibere cutem ad ſolem cum diuturniore mora.

Paraphraſis. At ſi unguentis corpus perfuſum ad ſolem ſicces & mollius cutem curare inſtitueris, ut qui pumice aut vulſellis corpus ſibi totum leve reddunt, ſi turpiter vivas, reperietur aliquis de quo minime cogitabis: qui tacitus convitium tibi faciat, & exoſus mollitiem tuam te differat, quique non ſine morum tuorum deteſtatione impudicum te eſſe dicat.

2 *Arcanaque lumbi, &c. Argumentum.* Duo probra objicit; 1. quod quæ ſunt circa partes tegendas vulſa & levigata habeat. 2. Quod comam impenſius curet, unguentis etiam delibutum. Ut melius hæc intelligantur expendamus quædam verba. 3 *Et acre Deſpuat in mores.* Id eſt ſputo caſtiget vel ſputo teſtetur tui & tuorum morum contemptum. 4 *Runcantem.* Runco, as, eſt herbas inutiles evello aut extirpo. Runcare ſegetem eſt herbis noxiis expurgare. 5 *Arcana lumbi.* Pudenda vel nates. Significat evulſionem pilorum inde, ut partes illæ obſcœnæ levigentur.

Tu

Tu cum [3] *maxillis* [2] *balanatum* [1] *gauſape pectas,*
Inguinibus quare detonſus gurgulio extat?
[4] *Quinque* [5] *paleſtritæ licet hæc* [6] *plantaria vellant,*
Elixaſque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen [7] *iſta filix ullo manſueſcit aratro.*
[8] *Cædimus, inque vicem præbemus crura ſagittis,*
Vivitur hoc pacto: [9] *ſic novimus. Ilia ſubter*
Cæcum [10] *vulnus habet.* [11] *ſed lato baltheus auro*
Protegit. [12] *ut mavis, da verba, &* [13] *decipe nervos,*

1 *Gauſape.* Eſt nomen indeclinabile. Quanquam apud antiquos invenitur gauſape, is, & gauſapa, æ, & gauſapum, i Eſtque proprie genus veſtis craſſæ & villis hirtæ. Hic capitis comam ſignificat mollem inſtar lanæ.

2 *Balanatum.* Balanus, unguenti genus. Horat. *preſſa tuis balanus capillis*; hinc balanatus, a, um, hoc eſt unguento perfuſus. 3 *Maxillis.* Id eſt pectine oſſeo, vel è maxillis; Metonymia materiæ. 4 *Quinque paleſtritæ.* Id eſt quamvis multam operam ſumas ut naturæ, quæ te virum naſci voluit, illudas, omni ratione nequiſſime te effœminans; ſemper tamen impreſſa tibi à natura viri ſigna manebunt: neque unquam perfecta eris fœmina, ſed horrendus & portenti ſimilis androgynus. 5 *Paleſtritæ.* Paleſtra, lucta vel concertatio. Qui in ea ſe exercet paleſtrita dicitur. Hic pro robuſto ſumitur. 6 *Plantaria.* Crines quos verſu ſequenti *filicem* appellat allegorice. 7 *Iſta filix.* Filix aratro manſueſcit, id eſt penitus extirpata ſinit ſe vinci: at iſta filix quam intelligit, etiam evulſa renaſcitur. *Omnino ſatius erat verecundiam ſilentio vindicare, quam ſermonis, etſi figuris obſcurati, licentia caſtas aures offendere. Ita paraphraſin præterimus, ut pie & modeſte parcamus honeſtis auribus.* 8 *Cædimus, &c. Argumentum.* Concludit digreſſionem duplici exemplo illuſtratam, & ad Neronem redit ac ingenii humani curioſitatem ſeu potius perverſitatem per occaſionem depingit.

Paraphraſis. Hujuſmodi alii aliorum probra publicamus. Quid faceres? nam ſi ſperes te hoc vitium hominum poſſe emendare, vel auctoritate tua impedire, ne de te loquantur libere, fruſtra ſis. Quæ ſunt enim hominibus adeo cognata vitia, corrigi nequeunt. Eſt enim hic linguæ morbus epidemicus, atque hoc pacto paſſim quoquo te vertas vivitur. Alios culpamus & ab aliis invicem culpamur. Eſtque allegoria à ſagittariis, qui aliena crura ſagittis feriunt, ſuaque ferienda aliis præbent: & verba illa reſpicit, de quibus ſupra, *& præcedenti ſpectatur mantica tergo.*

9 *Sic novimus. Senſus.* Hac igitur ratione interiorem tuam vitam cognovimus: & flagitia tua, quæ jam in publicum erumpere incipiunt, etſi diu à te diſſimulata, habemus nota. 10 *Vulnus cæcum ſubter ilia.* Appellat libidinem & flagitia clam ſolita à Nerone committi. 11 *Sed lato balteus auro. Senſus.* Sed flagitia quæ patrantur à te quotidie propter potentiam tuam abſcondere te poſſe confidis, nemine audente vel in ea inquirere vel de iis loqui. Nota vitiorum duo eſſe magna tegumenta, potentiam & divitias. Harum rerum ſymbolum hic eſt *balteus lato auro*, id eſt aureis bullis munitus. 12 *Ut mavis, &c. Argumentum.* Non ſine cauſa hæc pars addita à Perſio: ut ab alienis aſſentationibus ad ſuam ipſius conſcientiam Neronem revocaret. 13 *Decipe nervos.* Tranſlatum hoc ab iis, qui nervorum infirmitate laborantes, & morbis articularibus obnoxii, ſanos tamen eſſe ſe fingunt, quo liberius & Baccho & Veneri ſerviant.

Paraphraſis. Dialogiſmus hic eſt Perſii & Neronis. P. Eſto ſi ita vis. Tu qui animo periculoſiſſime ægrotas, pro ſano te jacta & vendita: corruptiſſimis

mis tamen moribus es: viviſque turpiſſime & flagitioſiſſime. I nunc, & temperantiæ ac modeſtiæ laudem affecta. *Vel*, ut voles tibi impone tu, & præ te feras nullo te animi morbo laborare, ſi modo id poteris: atqui non poteris: & dum aliis te verba dare putabis, dabis tibi, tandemque hujus ſtultitiæ meritas pœnas lues. Hinc reſpondet Nero, At cum miniſtri qui circa me verſantur, me tanquam egregium imperatorem palam & quotidie laudent, nonne quæſo fidem illis adhibebo? Reſpondet Perſius ſex ultimis verſibus; quos priuſquam paraphraſi illuſtremus, obſervabimus quid *puteal*, ut elucidetur verſus *Si puteal multa cautus vibice flagellas*. Quid autem ſit *puteal*, inter primi nominis Grammaticos non convenit. Alii enim aliter ſentiunt. Quicquid autem ſit, conſtat ex Horatio locum fuiſſe juri dicundo deſtinatum. Hor. 2 ſerm. ſat. 6. —— *ante ſecundam Roſcius orabat, ſibi adeſſes ad puteal cras*. Ergo flagellare puteal eſt frequenter adire forum, & in turba forenſi aſſidue verſari. Flagellare enim eſt arctare, premere & contundere. Sed addit Perſius multa vibice, ubi gloſſæ veteres, vibices interpretantur acres fœneratorum exactiones, quæ debitoribus tanquam vibices. Vel ſi mavis, per vibices Judicum perjuria intellige. Judices enim ad aram Libonis jurabant ſe nihil à cliente accepiſſe, neque accepta pecunia fuiſſe corruptos. At dices, non videtur hoc Neroni, in quem invehitur hic poeta, convenire. Fuit enim imperator longe ſupra Judicum ordinem & conſeſſum. Reſpondeo hac ſatyra non ſolum Neronem taxat, ſed & inferiores magiſtratus obiter. Ne facile omnes intelligant Neronem eſſe adverſus quem hæc ſatyra ſcripta ſit. Atque inde de induſtria ab hypotheſi ad theſin ſubinde refert ſe Perſius.

Paraphraſis. Quid aliorum allegas teſtimonia? quin tu teipſe exploras, & tuam ipſius conſcientiam interrogas? hoc ſi facias, ſcias nullo negotio, quantum te aſſentatores & paraſiti fallant. Verbi gratia, Prædicabant illi te ut liberalem, at ſi teipſe conſulas innatam tibi avaritiam deprehendes. Hoc Neroni non convenit quod ſciam: fuit enim profuſiſſimus & damnoſiſſimus omnium Nepotum. Sed, ut dixi, non ſolum Neronem hic taxari, ſed & inferiores magiſtratus, vel hinc manifeſtiſſime apparet.

Si potes. Egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viſo ſi palles, improbe, nummo,
1 Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum;
Si puteal multa cautus vibice flagellas;
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
2 Reſpue, quod non es; tollat ſua munera cerdo;
Tecum habita; & noris, quam ſit tibi curta ſupellex.

1 *Si facis in penem quicquid tibi venit amarum. Senſus.* Si nullum eſt tam fœdum, tam obſcœnum libidinis genus, quo te quotidie non inquines: & ſi tu qui cautus es & litium callentiſſimus ſimplices homines bonis exuis, dum per calumnias & perjuria ſuperior è judiciis diſcedis; ſi, inquam, talia facis, nequicquam fidem adhibeas aſſentatoribus, eorumque laudes excipias avida & bibula aure, ſiquidem earum ſitientiſſimus es. Quin potius audi quid deinceps dicturus ſim. 2 *Reſpue quod non es*. Hoc eſt, rejice laudationes à fortunæ bonis aut etiam corporis: non enim id es tu, neque tuæ ſunt illæ laudes. *Vel*, Rejice laudes quas præter rei veritatem in te aſſentatores certatim conferunt lucri gratia, qui propterea Cerdonis vocabulum merentur. Tollat cerdo laudes has immeritas aſſentatorum munera, & *tecum habita*, id eſt te noſce, &, ut loquitur Juvenalis, *te conſule*. Dic tibi ipſe quis ſis, ac noſce quam ſis præſidiis neceſſariis ad vitam bene agendam & adminiſtrandam rempublicam deſtitutus. *Vel*, in te deſcende, ſic enim ilico perſpicies quam exigua tibi ſit virtutum ſupellex, vel potius quot quantiſque vitiis fœdatus ſit tibi animus.

A. PERSII FLACCI
SATYRA QUINTA.

Argumentum Satyræ quintæ.

Ad Annæum Cornutum Perſii Præceptorem dirigitur hæc ſatyra. Hic Annæus Cornutus Stoicus fuit Philoſophus, quem à Nerone propter liberiorem de ejus carminibus vocem multatum exilio refert Dio. Fuiſſe vero non ſolum philoſophiæ cognitione clarum, ſed & aliis ſtudiis hiſtoria arguit, quam Dio narrat de adhibito illo à Nerone in conſilium ſuper inſtituto carmine de rebus geſtis Romanorum. Nam Neronem ab omni philoſophia fuiſſe alienum conſtat: neque vero cauſæ quicquam erat, cur de pangendis verſibus Stoicus conſuleretur, niſi etiam eruditionis laude & diſciplinis humanioribus excultus fuiſſet Cornutus. Excelluit itaque in utroque eruditionis genere. ſed de iſto ſatis.

Satyra hac tractare inſtituit Perſius *Omnes præter Sapientem ſervos eſſe, neminem liberum*. Vulgi ergo mentem, ignorantis quæ vera libertas ſit, errore liberat hæc ſatyra. Cujus duæ ſunt partes. Priore præſternit ſibi poeta viam ad Paradoxi tractationem: poſteriore paradoxon tractatur. Prior ergo Satyræ pars prooemium eſt, cujus tres ſunt particulæ. 1. Amoris ſui vel potius pietatis vehementiam erga Cornutum Præceptorem bene meritum prolixe aperit, hujuſque amoris rationes reddit & explicat. 2. Laudes Cornuti & totius vitæ illius inſtitutum & tenorem ſubtexit. 3. Juventutem hortatur, ut tanto viro in diſciplinam ſe dedat. Ita fit tranſitus ad poſteriorem ſatyræ partem ad verba *Libertate opus eſt*, &c. ubi fuſe tractatur paradoxon, de quo ſupra diximus. Hujus ſecundæ partis tres rurſus particulæ ſunt. 1. De vera libertate agitur. 2. De ſervitute qua gravantur avari, luxurioſi, ſuperſtitioſi. 3. Tota hæc diſputatio tandem clauditur. Certe Satyra hæc non magis numero verſuum, quam nitore & elegantia cæteras vincit.

Vati-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

1 VAtibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum;
2 Fabula ſeu mœſto ponatur 3 hianda Tragœdo,
4 Vulnera ſeu Parthi 5 ducentis ab inguine ferrum.
6 Quorſum hæc? aut quantas robuſti carminis 7 offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi, 8 nebulas 9 Helicone legunto,
10 Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla 11 Thyeſtæ

1 *Vatibus hic mos eſt, &c. Argumentum.* Efficaciſſima ratio eſt declarandæ magnitudinis alicujus rei, cum non poſſe eam à nobis declarari ingenue fatemur. Quem morem Homerus, Virgilius & alii paſſim ſequuti ſunt adeo familiariter, ut tanquam communem Poetarum morem notet hic Perſius: qui eodem Poetarum more uſus, ad declarandam ingentem vim ſui in Cornutum amoris, his verbis prius cavendum putavit, ne exiſtimaretur eodem cum cæteris poetis animo, hoc eſt, ſummis tantum labris hoc dicere. 2 *Fabula ſeu mœſto.* Poetæ qui ex hiſtoria fabulari tragœdias componebant, eas hiſtrionibus poſtea tradebant acturis illas in ſcena. Utrique non veros affectus edebant, ſed ſimulatos.

3 *Hianda.* Hiare eſt cum vehementia tragico argumento conveniente pronuntiare: quod diligentiſſime præſtabatur à tragœdiarum actoribus.

4 *Vulnera ſeu Parthi.* Multi ut Neronem laudarent & alios Proceres Romanos, Parthica ſcribebant, & res Romanas aſſentatorie in majus extollebant. Per Parthica autem intellige bella cum Parthis geſta ſub Nerone, de quibus accurate Tacitus. 5 *Ducentis ab inguine.* Jaculandi modus apud varias gentes varius, à mamma, ab auricula dextra, ab humero. Adde alium modum ab inguine, quem morem Parthis hic tribuit Perſius.

Paraphraſis. Scio ſolere poetas etiam in rebus nihili (ut cum veterum aniles fabulas tractant) aut certe non adeo magnis (ut cum Parthica ſcribunt adulantes Neroni) de infantia ſua queri, quaſi argumenti magnitudine victi obruantur; & centum voces ac linguas ſibi optare: ego vero de te ſcripturus, Cornute, centum voces totidemque linguas, recepto poetarum more, exopto: ſed non quomodo illi: verum ingenue & plane ex meo ſenſu: ut qui imparem me ſentiam exprimendis in me tuis ſummis meritis & amori noſtro mutuo, qui ingens adeo ut illi par nullum à me proficiſci poſſit carmen.

6 *Quorſum hæc, &c. Argumentum.* Fingit Perſius adfuiſſe ſibi Cornutum ſatyram hanc ſcribere incipienti. Ille igitur Magiſtri jure utitur & diſcipulum qui videbatur moderati ſtili modum velle excedere in ordinem cogit modeſta hac reprehenſione. 7 *Offas.* Bonorum poetarum carmina commendantur à ſubtilitate facta tranſlatione ab operibus Minervæ: hinc Juvenali carmina elaborata dicuntur *tenui deducta poemata filo.* Contra cum aliena vituperabant aut ſua extenuabant *craſſo filo* compoſita dicebantur. Ab eadem mente etſi diverſa tranſlatione Perſius malum poetam & tumidum ait *offas carminis ingerere,* quod contrarium eſt τῷ deducere. Verbum tranſlatum è piſtorum vel coquorum operibus. *Offas carminis robuſti,* carmen non deductum ſed ampullatum, turgidum atque inelaboratum. De offa vide Plin. lib. 10. c. 8. Offæ etiam vocantur illi globuli quibus aves altiles farciuntur. 8 *Nebulas.* Devia & quæ ſola ſpecie ſunt magna nebulas Græcorum exemplo appellamus. 9 *Helicone.* Vide ad illud —— *Heliconidaſque pallidamque Pirenen.* 10 *Si quibus aut Procnes.* Progne vel Procne Pandionis Athenienſium Regis filia fuit & ſoror Philomelæ, quæ Tereo Thracum Regi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

matrimonio juncta fuit, ex qua filium Itym ſuſcepit. Hæc quum deſiderio videndæ ſororis teneretur exoravit virum ut Athenas profectus Philomelam ad ſe duceret. Qui mandata peragens, adventum Philomelæ à Pandione impetravit Verum quum in itinere eſſent, in libidinem mulieris exardens, quamvis repugnantem compreſſit: & ne facti obſcænitatem exprimere poſſet, linguam ei abſcidit & ſervo in vinculis cuſtodiendam tradidit. Reverſuſque ad uxorem maris nauſea periiſſe ſimulat. Philomela interim tædio carceris affecta, rem omnem uti geſta fuit, acu in tenuiſſima tela depinxit: hanc ancillæ Prognes clam deferendam tradidit. Progne re intellecta, ac diſſimulato ad tempus dolore, poſtquam Orgiorum dies advenit, thyrſis & pellibus pro more inſtructa ſororem e carcere eripit, eodemque indutam habitu ad regiam inducit; ibique furiis exagitata, arreptum Itym filium interfecit, viroque domo redeunti epulandum apponit. Qui tandem re cognita ex pueri capite, quod Progne ſub finem cœnæ per ſororem afferendum curavit, dum fugientem ſororem furibundus perſequitur, mutatam deorum commiſeratione in hirundinem vidit, ipſe autem in upupam; Itys in Phaſianum, Philomela in avem ſui nominis converſa eſt. Vid. Ovid. Metam. lib. 6. 11 *Thyeſtæ.* Thyeſtes filius fuit Pelopis ex Hippodamia: & Atrei frater ac Tantali nepos, qui cum fratri, cui peſſime cupiebat, aliter nocere non poſſet, uxorem ejus per adulterium polluit, Atreus vero ei filium epulandum appoſuit. Ob quæ flagitia Sol, ne pollueretur, retro fugiſſe fertur. Hæ duæ fabulæ materiem præbuerunt duabus tragœdiis.

Fervebit, 2 ſæpe inſulſo cœnanda 1 Glyconi.
3 *Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,*
Folle premis ventos: nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum grave 4 cornicaris inepte:
Nec 5 ſtloppo tumidas intendis rumpere buccas.

1 *Glyconi.* Glyco tragœdi alicujus inſulſi nomen. Cœnare autem hic eſt fabulam agere cupiditate cœnæ ſive mercedis, unde ſe ipſe alat.

2 *Sæpe.* Hinc diſcimus fabulas quæ ſemel populo placuerant, ſæpius populo reponi ſolitas.

Paraphraſis. Reſpondet Cornutus Perſio. Quorſum vero iſta? anne paras in publicum proferre ampullatum aliquod aut turgidum poema, idque lectori tuo objicere? alioqui quorſum iſta centuplicis vocis optatio? anne & tu cum aliis tragœdiam aliquam aut epos exſufflare vis? grandia hujuſmodi & ſublimia opera illis relinque, qui tragœdias componunt vel de Tereo qui filium Itym ſibi appoſitum imprudens edit: vel de Atreo, qui ſimilibus epulis Thyeſtem fratrem pavit Quæ tragœdiæ ſæpius fortaſſe in theatro agendæ ab inſulſo illo & abſonæ vocis Tragœdo Glycone, ut hac ratione victum & cœnam ſibi quæritet.

3 *Tu neque anhelanti, &c. Argumentum.* Solent Præceptores diſcipulos melioris indolis laudando magis quam objurgando in officio continere. Laudat itaque Perſium Cornutus negative & poſitive; negative, ſeparando eum à malis poetis, & vitia commemorans quibus careat; poſitive. virtutes recenſens quibus ornatus ſit. Tria autem ſunt malorum poetarum vitia. Primum in elocutione: ut, dum ferri maſſa in camino coquitur à fabris ferrariis, ventus ſeu anima folles inflat; ita inflant mali poetæ ſtylum verbis tumidis & ſeſquipedalibus. 2. in inventione, dum more cornicis ſoli incedunt & meditabundi quaſi in ſeria aliqua cogitatione & meditatione ſint defixi. Qui enim iſto erant animo, ſolebant ſoli in publico conſpici, vultu triſti & ſecum aliquid murmurantes. 3. in pronuntiatione. Ea meditantur inſulſi poetæ, quæ tumida pronuntiatione nec ſine hiatu pronuntianda ſint. hæc tria vitia removet Cornutus à Perſio, ut patebit in paraphraſi & textu.

caris. Cornicari hic eſt ambulare more cornicis. 5 *Scloppo.* Non ſcloppo. Eſt autem ſtloppus vox eleganter ficta ad ſonum illum exprimendum, quem buccæ inflatæ & ictu colliſæ edunt.

Paraphraſis. Non tu famam captas ſingularis cujuſdam contentionis & aſſiduitatis in ſtudiis: quod ab iis fieri ſolet qui vanitate & ambitione ad ſcribendum impelluntur. Maxime vero ab his qui in ſcribendis tragœdiis toti ſunt. De vitiis autem quæ hic carpuntur, fuſe ſatis in argumento.

1 *Verba toga ſequeris, &c.* *Argumentum.* Sequitur laudatio poſitiva, ubi quadruplex Perſii laus occurrit.

1 Verba toga ſequeris, 5 junctura callidus acri
6 Ore teris modico, 7 pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
8 Hinc trahe quæ dicas; 9 menſaſque relinque
2 Mycenis
3 Cum capite, & pedibus, 4 plebeiaque prandia
noris.

2 *Mycenis.* Mycenæ, arum, vel Mycena, æ, urbs Peloponneſi non procul ab Argis, ubi regnavit Agamemnon Atrei filius. Hic ergo deſignatur illa Tragœdiæ materia de qua ſupra in voce *Thyeſtæ.* 3 *Cum capite & pedibus.* Nempe filii Thyeſtæ quæ Atreus patri appoſuit. 4 *Plebeiaque prandia noris.* Id eſt mores populi, qui proprie argumentum ſunt ſatyræ.

Paraphraſis. Tu vero, ô Perſi, eas orationis virtutes ſequeris quæ ſatyræ ſcribendæ conveniunt. Prima autem virtus eſt recta verborum electio. Tu, inquit, ſequeris *verba togæ*, id eſt, verba quibus utuntur togati Oratores in foro. Quaſi diceret, Tu uteris verbis in communi uſu poſitis, non ex ultima antiquitate repetitis, ut quidam inepti faciebant, quibus nulla placent verba niſi ampullata & ſeſquipedalia.

5 *Junctura callidus acri.* 2 eſt virtus. Verborum electionem proxime ſequitur eorundem compoſitio recta, nempe virilis & nervoſa: quam hic *acrem* appellet Poeta. Quæ virtus media eſt inter duo compoſitionis vitia. Alterum eſt eorum qui ſtudio exaſperandæ orationis peccant de induſtria. Sunt enim quidam (teſte Seneca epiſt. 114.) qui nolunt ſine ſalebra eſſe juncturam: virilem eam putant & fortem quæ aurem inæqualitate percutiat: alterum vero vitium eorum eſt, quorum compoſitio erat modulatio, ut ibidem ſcribit Seneca. 6 *Ore teres modico.* 3 laus ab elocutione concinna neque humili neque inflata. Quid ſit teres oratio declarat Cicero 3 de Oratore hoc modo; Sed ſi habitum etiam orationis & quaſi colorem aliquem requiris, eſt plena quædam & tamen teres ac tenuis, ac non ſine nervis & viribus. Atque hoc Horatio eſt *ore rotundo loqui.* 7 *Pallentes radere mores Doctus.* 4 laus à genere ſcriptionis. Cornutus Perſium docuerat Ethica, unde didicit ſancte vivere: quin & depravatos aliorum mores objurgare & ſatyrico ſale defricare. Nota hic duo ſatyræ propria; prius eſt radere mores pallentes, id eſt, reprehendere mores neutiquam ſanos, vel corruptos. Metaphora eſt à morbidis qui pallent. Quibus morbidus eſt animus, his mores pallent: altera ſatyræ proprietas eſt ridendo dicere verum, hinc addit *& ingenuo culpam defigere ludo*, id eſt hominum vitia ſalibus & acrioribus jocis ceu colaphis petere. Sic in Perſa Plautus, Te hodie defigam in terram colaphis. Nota ingenuum ludum illiberali atque obſcœno hic opponi. 8 *Hinc trahe quæ dicas.* Id eſt, fac ut quæ dices ſcribeſve, ab eadem mente orta ſe probent, ex qua priora tua ſcripta: eandem ſtili temperiem ſerva: idem argumentum urge, & perge ſatyras ſcribere.. 9 *Menſaſque relinque Mycenis.* Id eſt, omitte & argumenta tragica & omnem orationis vanum tumorem, ac ſatyras ſcribe; idque unum age. His ergo confirmat Cornutus Perſium in propoſito ſtudiorum.

Verba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Verba togæ ſequeris, &c. Paraphraſis brevior. Tu verba in communi uſu poſita ſequeris, non ex ultima antiquitate repetita: utque recte verba eligis, ita ob virilem & nervoſam compoſitionem laudandus es: quin & tota elocutio tibi concinna eſt & rotunda neque humilis neque inflata. Et, ſi modo naturæ atque educationis tuæ ductum ſequaris, ad ſatyras ſcribendas idoneus maxime videris, quibus hominum mores corrupti & vitia non ſine ingenuis ſalibus perſtringuntur. Tale argumentum, ſi me audies, delige, & tragœdias aliis relinque. Cum populo tibi res ſit, & populi vitia redargue. Tragica & ſubliniora illa argumenta de regum immani crudelitate alii tractent. Sic moneo ut amicus; ſic ut Præceptor jubeo.

1 Non equidem hoc ſtudeo, 2 bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea 3 fumo.
4 Secreti loquimur: tibi nunc hortante Camœna
Excutienda damus præcordia; quantaque noſtræ
Pars tua ſit, Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
Oſtendiſſe juvat: pulſa, dignoſcere cautus,
Quid ſolitum crepet, & pictæ 5 tectoria linguæ.
Hic ego centenas auſim depoſcere voces,
Ut, quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura: totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.

1 *Non equidem hoc ſtudeo, &c. Argumentum.* Redi ad verba illa *Quorſum hæc*; ibi Cornutus Perſio; Quorſum hæc de centuplicis vocis optatione poetica? anne & tu tragœdiam aut epos exſufflare vis? reſpondet aliquam multis verſibus interjectis Perſius, *Non equidem hoc ſtudeo.* Quaſi diceret, Ego centum voces mihi optem, non ut tragœdias aut epica exſudem, ſed ut tibi, Cornute, aperiam mei in te amoris magnitudinem.

2 *Bullatis.* Bulla ſymbolum vanitatis. Hinc *homo bulla* apud Varronem. Ergo bullatæ nugæ argumenta ſunt inania & materie & ſcribendi genere.

3 *Fumo.* Græci Latinique levia vocant fumum. Loquutio hæc, ut pleræque aliæ alibi apud hunc poetam, ab Horatio eſt. 4 *Secreti loquimur.* Amici cum de rebus ſuis libere confabulari volunt, ſecretum petunt.

5 *Tectoria.* Quod parieti tectorium, hoc linguæ fallax & ementita oratio. Tranſlatio ergo hæc à parietum incruſtationibus, qua ſignificatur fucus & ſimulatio.

Paraphraſis. Sane juſta mihi cauſa eſt talis voti faciendi, quale ſupra cœperam facere: res enim magna eſt quam velim, ſi poſſem eloqui: non leve aliquid aut nugatorium, ut fere ſunt illa, quæ tumide adeo vulgo poetæ ſoliti ſunt tractare. *Vel*, Non equidem hoc ſtudeo ut pagina mihi repleatur inanibus nugis, quarum pondus non majus ſit quam fumi pondus. Quin adeo cupiditate gloriæ ad hæc ſcribenda non impellor, ſicut alii, ut te unum ſpectem, cum hæc ſcribo. Neque aliter tecum fabulari hic cupiam, quam ſi una eſſemus, ac ſecreti pectorum arcana invicem aperiremus. Nihil hic ficti, nihil ſimulati dicturus ſum, ſed omnia ex animo. Cepit enim me impetus aperiendi tibi pectoris mei intima viſcera, hortantibus hoc Muſis meis. Atque ut in fictilibus pulſando dignoſcere licet ſitne vas inane an minus; ita tibi poteſtatem facio experiundi quam non dimidia pars animæ noſtræ tu ſis, ſed & melior & major. Tu enim ea judicii perſpicacia es, ut inter verum amicum & adulatorem facile diſcrimen facias. Ad horum ſingula optare non dubitaverim

centenas voces, ut quod in omnibus etiam intimis animi receſſibus reconditum latet in publicum proferam, & quidem *voce pura* palam faciam; quod an mearum virium ſit haud facile dixerim. Revera enim amor in te meus mea ſaltem lingua inenarrabilis eſt.

1 Cum primum pavido, &c. *Argumentum.* Cauſa cur tantus Perſii amor in Cornutum, quia, inquit, tu mihi doctor philoſophiæ es.

2 Cuſtos purpura. Antiquiſſimum Romanorum inſtitutum fuit, ut pueri ad pubertatem uſque toga amicirentur

1 *Cum primum pavido* 2 *cuſtos mihi purpura* 3 *ceſſit,*
4 *Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit:*
Cum blandi comites, totaque impune 5 *Subarra*
Permiſit ſparſiſſe oculos jam candidus 6 *umbo:*
7 *Cumque iter ambiguum eſt, & vita neſcius error*
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes,
8 *Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos*
9 *Socratico, Cornute, ſinu.* 10 *Tunc fallere ſolers*
11 *Appoſita intortos oſtendit regula mores,*
Et 12 *premitur ratione animus,* 13 *vincique laborat,*

purpura prætexta. Ideo autem *cuſtodem pavide* dixit, quia puerilis ætas obnoxia eſt alienæ violentiæ. Ideo apponi ſolitus cuſtos lateri puerorum Pædagogus. Quin & purpura etiam cuſtos fuit. Ea enim veſtis ſacra habebatur. Quare qui purpura utebantur, eo ipſo nomine, venerabiles & ſancti habebantur: ut ſi quis contumeliæ vel injuriæ cauſa purpura inſignitos attrectaſſet, non hominum tantum, ſed & deorum jura violaſſe diceretur: proinde tribuni plebis ea utebantur. 3 *Ceſsit mihi.* Grandiuſculis pueris inviſa fuit purpura propter expectationem libertatis. Itaque *ceſsit mihi*, deponere ſcilicet eam cupienti. 4 *Bullaque ſuccinctis.* Erat hæc bulla in cordis figuram formata, quam ante pectus de collo ſuſpenſam gerebant pueri ingenui: ut bullam inſpicientes, ita demum ſe homines eſſe cogitarent, ſi corde præſtarent. Hanc & togam prætextam cum ponebant, diis Laribus appendebant, in quorum conſpectu pueritiæ inſignia moris erat ponere. *Succinctis* autem, quia habitu peregrinantium erant Lares, pellibus amicti, cum cane comite.

5 *Suburra.* Vicus Romæ infamis ob inhabitantes lupas. 6 *Umbo.* Umbo togæ eſt centrum plicatum in toga. Sic enim lautiorum toga componebatur, ut corrugata in multas plicas clypei ſpeciem præberet. Cujus centrum proprie appellatur *umbo.* Ait autem *candidus umbo*, quia toga virilis alba erat ſine purpura. 7 *Cumque iter ambiguum.* Reſpicit hic literam Pythagoræ; de qua ſupra. 8 *Me tibi ſuppoſui.* Alludit ad ova quæ ſupponuntur gallinis fovenda. 9 *Socratico ſinu.* Tota moralis philoſophia à Socrate fuit. Quare Socraticus ſinus eſt inſtitutio in morali philoſophia.

10 *Tunc fallere ſolers.* Duo dicit hic Perſius. 1. Correctam priorem ſuam vitam à Cornuto, poſtquam ſe illi in diſciplinam dedit. 2. Ita leviter correptum ſe, atque ab obliquis tramitibus in rectam viam fuiſſe traductum, ut repentina vitæ mutatione & nimio diſciplinæ rigore non offenderetur. Hæc docendi ratio eſt quæ Perſio hic dicitur, *regula fallere ſolers.* 11 *Appoſita intortos, &c.* Id eſt correxit. Tranſlatum à perpendiculari funiculo, qui tum demum eſt rectus, quando eſt intenſus. 12 *Et premitur ratione animus.* Eſt in animo noſtro pars ratione prædita, pars rationis expers. Eſtque hæc rurſus duplex. Nam facultas vegetativa prorſus ratione caret: at facultas ſenſitiva eſt quidem rationis expers, ex parte tamen rationem participat, & ut loquitur Ariſtoteles τὸ ἄλογον μὲν, λόγου δὲ πῆ μετέχον. Ergo diverſa notione vox *animus* hic repetenda. Neque enim vere dixeris irrationalem partem

tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

ſegn laborare aut omnino velle vinci, ſed nec rationali parti hoc convenit, quæ vincere laborat non vinci. Verum animus in univerſum conſideratus ſeat, qui deteriorem illam ſuam partem vinci cupit, ubi jam meliorem inſtitutionem nactus eſt atque in eo rationalis & melior animi pars evadit.

13 *Vincique laborat.* Recte laborat; eſt enim labor ingens & certamen jam arduum, ubi vitia domare nitimur. Videtur hic Perſius imitatus Plautinum illud in Trinummo, *Certum eſt ad frugem applicare: quamquam ibi animo Labor grandis capitur.* Animus autem ducere vultum dicitur, quando bonis moribus informatur: quorum perſæpe dat ſignificationem, ut modeſtiæ aut immodeſtiæ, iræ aut patientiæ, &c.

Paraphraſis. Ratio hujus mei erga te affectus, Cornute, inde nempe eſt, quod te uſus ſim Præceptore diligentiſſimo fideliſſimoque: & eo quidem tempore quo maxime mihi opus erat Rectore: quando ex ephebis egreſſus ſumpta virili toga, cæperam vitæ meæ modum habere, purpura vel toga prætexta depoſita, quæ puero mihi & in tenera illa ætate verſanti pro cuſtode fuit: & cum bulla mea diis Laribus fuit appenſa: cum aſſentatores & paraſiti mihi comites: cum toga libera & virilis aſſumpta poteſtatem dedit amori, ſi ita luberet, indulgendi, & toto illo infami Suburræ vico Laidem aliquam quærendi: cum jam in lubrico ætatis eſſem, quo tempore aut vitii aut virtutis iter ineundum eſſet mihi, neſcienti quam viam potiſſimum inſiſterem, quod tum ea ignoremus quæ ad vitam bene inſtituendam ſint neceſſaria; tum ego me tibi in diſciplinam dedi: tum tu Philoſophus Socraticus me ſuſcepiſti in ſinu tuo fovendum: tum tua diſciplina, qua me imbuiſti, direxit pravos meos mores ſenſim, atque ita ut aſperitatem novæ diſciplinæ vix ullam ſentirem. Tum me docuiſti ratione pravos affectus ſubigere: & ita animus meus tua diſciplina immutatus, atque ex depravato emendatus, è malo evaſit probus.

Artificemque tuo ducit ſub pollice vultum.
[1] *Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,*
Et [2] *tecum primas epulis decerpere noctes.*
Unum opus, & requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecunda laxamus ſeria menſa.
3 *Non* 3 *equidem hoc dubites, amborum fœdere certo*
Conſentire dies, & ab uno ſydere duci:
4 *Noſtra vel æquali ſuſpendit tempora libra.*
Parca tenax veri: ſeu nata fidelibus hora,
Dividit in Geminos concordia fata duorum;

1 *Tecum etenim memini, &c. Argumentum.* Hoc verſu & tribus ſequentibus ſummam familiaritatem deſcribit, quæ illi fuerat cum Præceptore ſuo Cornuto, apud quem videtur vixiſſe, dum Philoſophiæ ſtudiis imbueretur.

2 *Et tecum primas epulis.* Convivia paulo ante noctem, hoc eſt, poſt horam decimam, ſeu, ut cum noſtratibus loquar, poſt quartam pomeridianam à ſobriis adibantur, & in primam noctem protrahebantur. Primas itaque noctes ſive unam aut alteram horam noctis cibo ſumendo impendebant: longe erant alia quæ vocabant ſtudia intempeſtiva: quæ appetere non debent ſtudiorum liberalium ſectatores. Ideo addit, *atque verecunda laxamus ſeria menſa.*

Paraphraſis. Memini etenim me tecum totos dies eoſque æſtivos tranſegiſſe, quin & unam aut alteram noctis horam cibo ſumendo tecum impendiſſe: quod vel præcipuum eſt arctæ amicitiæ teſtimonium.

3 *Non equidem hoc dubites, &c. Argumentum.* Hoc addit Perſius ut ſummam animi ſui conjunctionem cum animo Cornuti exprimat; ubi ſingularis amicitiæ cauſam è ſyderum conſenſu petit. 3 *Non equidem hoc dubites.* Præcipuas vitæ partes ſyderibus alligant Mathematici, nempe, genituram,

ortum, conjugium, educationem, adverſa aut læta, mortem. In his omnibus ſimilibuſque aliis conſentire oportet eos, quorum conſentiunt dies vel tempora, ut hic loquitur Perſius. 4 *Noſtra vel æquali.* Plures ſunt conſtellationes quæ inter ſe homines jungunt: ſed duæ illæ præcipuæ quarum hic fit mentio: cum ſub eodem Libræ ſigno naſcuntur, aut ſub Geminis.

1 Saturnumque gravem noſtro Jove frangimus una.
Neſcio, quod certe eſt quod me tibi temperat, aſtrum.
2 Mille 2 hominum ſpecies, & 3 rerum diſcolor uſus;
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat 4 ſub Sole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana 5 cumini:
Hic ſatur, irriguo mavult turgeſcere ſomno:
6 Hic campo indulget; hunc alea decoquit: ille
In Venerem eſt putris. Sed cum 7 lapidoſa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,

1 *Saturnumque.* Saturnus planeta eſt maleficus: contra vero Jupiter aſpectum præbet benignum. Itaque docent Mathematici Saturnum radiationibus Jovis mitigari. *Paraphraſis.* Ex omnibus cauſis perfectæ cujuſdam & magnæ amicitiæ; quorundam judicio eſt eadem conſtellatio: quod ſi ita eſt, ab effectis tuto colligere poſſumus, occulta ſyderis alicujus poteſtate coaluiſſe hanc inter nos amicitiam tantam, adeoque firmam. Neque dubitandum certe univerſam noſtram vitam ejuſque dies & tempora omnia inter ſe conſentire. Quanquam enim non nati ſimus ſub eodem horoſcopo, cum diverſæ ſimus ætatis, ne tamen dubites ſimillimos fuiſſe noſtros horoſcopos, & ſiniſtrum affectum Saturni frangi & temperari contraria vi Jovis, quippe ſigni nobis propitii. Hæc ſigna hanc tantam inter nos amicitiam conciliarunt: vel certe aliquod aliud: nam omnino aliquod ſidus eſt unde noſtræ amborum voluntates ſtudiaque pendent & inter ſe amice adeo conſpirant, vel aliquod ſane aſtrum, quodcunque demum illud ſit, indolem meam tuæ attemperat.

2 *Mille hominum ſpecies, &c. Argumentum.* Declaravit hactenus ſuum erga Cornutum amorem: pergit laudare Cornutum à philoſophia. Ac primo diverſa hominum ſtudia commemorat, ex quorum comparatione creſcat laus Cornuti, quod recta inſtitutione homines liberet à tantis malis quæ vitam non ex virtute actam comitantur. 2 *Mille hominum ſpecies.* Species hic ſunt propoſita vitæ, artes vel ſcientiæ quas homines profitentur.

3 *Rerum diſcolor uſus.* Artes diverſæ ac ſcientiæ quæ circa res verſantur: puta Medicina, circa ſanitatem: Juriſprudentia, circa æquum & iniquum &c. quod in genere jam proponit, ſpecialius inde perſequitur.

4 *Sub ſole recenti.* Alexandriæ: nam etſi ſcribit Plinius piper ab Indis peti ſolitum, tamen Romani Mercatores ex Emporio Alexandrino id petebant & reliqua aromata, ac quæcunque ex Oriente in Europam tempeſtate illa deferebantur 5 *Cumini.* Cuminum vel Cyminum herba notiſſima. Pallens autem dicitur ab effecto, quia in vino epotum pallorem fertur generare. 6 *Hic campo indulget.* Martio, ubi exercitationes campeſtres.

7 *Lapidoſa chiragra.* Chiragricis lapides aliquando in articulis (teſte experientia) concreſcunt. Sed cur hæc conjungit, *in Venerem putres,* & *ſed cum lapi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

lapidoſa chiragra, &c.? quia à vita luxurioſa & diſſoluta morbi articulares plerunque proveniunt.

1 *Tum craſſos tranſiſſe dies lucemque paluſtrem,*
Et ſibi jam ſeri vitam ingemuere relictam.
2 *At te nocturnis juvat impalleſcere chartis:*
Cultor enim juvenem purgatas inſeris aures
3 *Fruge Cleanthea;* 5 *petite hinc juveneſque ſeneſque.*
Finem animo certum, miſeriſque 4 *viatica canis.*

1 *Tum craſſos tranſiſſe dies.* Denotant hæc umbram balneorum, & craſſum ac impurum aera qui in locis paluſtribus videtur: qualis ſolet eſſe aër vaporariorum & omnium locorum quæ ſol radiis ſuis non illuſtrat.

Paraphraſis. Hominum omnium una eſt voluntas naturalis, eademque univerſalis: velle eſſe, & ea omnia appetere quæ ad conſervationem ſui aliquis judicat eſſe neceſſaria. Hæc voluntas omnibus mortalibus eſt communis. At ſunt aliæ voluntates minus late fuſæ & huic generali ſubordinatæ ac propriæ cuique mortalium: nam alius hoc, alius illo modo vitam inſtituit: & præſidia vitæ varii varie ſibi parant. Alii enim ſunt quibus finis vitæ ultimus divitiæ ſunt; aliis voluptuariorum vita magis placet: alius ſtudio mercaturæ faciendæ ducitur: quales ſunt ii qui exportandis indigenis mercibus & exoticis importandis quæſtum faciunt: alius vero eſt qui à cibo ſomno eſt deditus: qui quidem irrigat & humectat corpus & ſaginat, adeo ut ſomnolenti hi obeſi & præpingues inde evadant: alius campeſtribus exercitiis in campo Martio indulget, in iiſque multus eſt, iis unice oblectatur: alius aleæ dies noctesque intentus rem familiarem abſumit: aliis corpus continuo Veneris & aliarum voluptatum uſu effœminatum corrumpitur & tantum non putret. At vero quis harum voluptatum fructus? luunt nempe ſenes eorum pœnas quæ olim juvenes peccaverint. Tum enim chiragrici vel podagrici facti, ſi pedes & manus ſpectes, referunt arborem cui præ vetuſtate rami omnes exaruerint. Tum vero gravi pœnitentia afficiuntur ob vitam anteactam, ſed ſero. Tum hos vitæ præteritæ pœnitet, nec ſine gemitu queruntur ſe vitam profligate per voluptates in balneis egiſſe & hypocauſtis, quæ adeo multos exhalant vapores, ut illic verſari nil aliud ſit, quam in craſſiſſimis tenebris & paluſtribus locis fœdiſſime vivere.

2 *At te nocturnis, &c. Argumentum.* Avaris mercatoribus & hominibus voluptuariis opponit hic è regione Cornutum, & à diſſimilium vel potius contrariorum comparatione laudationem ejus inſtituit: Quippe quod vere Philoſophum agat, idque ſequatur vitæ genus, quo univerſam juventutem Romanam partim demerebatur, partim demereri paratus erat, ut recta inſtitutione homines liberet à malis illis de quibus ſupra.

3 *Fruge Cleanthea.* Cleantes Zenonis Stoici diſcipulus fuit, ac poſtea in ſchola ſucceſſor. Frugem Cleantheam appellat poeta Stoicorum doctrinam ethicam, eam nempe quam Cleanthes Stoicus docuit: eſtque hic elegantiſſima tranſlatio à cultu agrorum ad cultum animi. Nam, ut ait Cic. 2 Tuſcul., cultura animi philoſophia eſt: quæ extrahit vitia radicitus & præparat animos ad ſatus excipiendos: eaque mandat his, &, ut ita dicam, ſerit, quæ adulta fructus uberrimos ferant. Ac primo hic nota pro animo aures hic nominari, quia auditu doctrinæ percipiuntur: is enim ſenſus ad ſcientias plurimum confert. Secundo nota hic hypallagen; non enim arva ſerimus in fruge, ſed frugem in arvis: ſic & auribus fruges, id eſt diſciplinæ inſeruntur, non frugibus aures.

4 *Viatica.* Viaticum cibus pecuniave, quam iter facientes nobiſcum circumferimus. Hic metaphorice pro ſenectutis præſidio ſumitur, nempe philoſophia, quæ non ſolum alit & munit ſenectutem ſalutaribus præceptis ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

verſus ſenectutis incommoda, ſed & eandem, imo mortem ipſam edu'eat.

Paraphraſis. At vero tu, ô Cornute, non ita vitam cum diſſolutis his inſtituiſti. Cum enim unicum tibi vitæ propoſitum ſit philoſophari, & tibi & aliis dies noctesque ſtudiis philoſophicis impendis, & ex iis pallorem contrahis ex nimia tua diligentia, ut juventuti Romanæ inſervias, quæ ad ſtudia ſapientiæ & Stoicæ diſciplinæ cognitionem ſe accingit. Tu enim is es qui colis juvenum animos: atque ut peritus colonus primum à vitiorum ſentibus eos purgas: deinde fruge inſeris moralis philoſophiæ Stoicorum. Ubi nota priuſquam virtus tradatur, vitia eſſe ejicienda. Sed pergo.

5 *Petite hinc. Senſus.* Et juvenes & ſenes ab iſto Philoſopho Cornuto petite philoſophiam de virtute & moribus: cujus princeps quæſtio eſt, de ſtabiliendo recto fine. Præſidia hinc petite adverſus ea mala quibus obnoxia eſt diſſolutorum miſera ſenectus: ut enim ait Lucilius, Proſpiciendum in ſenectam nunc in adoleſcentia eſt.

1 *Cras hoc fiet, &c. Argumentum.* Procraſtinatio malum fatale juventutis: quæ ne cogitat quidem in jactura temporis quantum damnum fiat. Hujus erroris ſui illam Perſius hic admonet.

1 Cras hoc fiet. Idem cras fiet: quid? quaſi magnum,
Nempe diem, donas? ſed cum lux altera venit,
Jam cras heſternum conſumpſimus: ecce aliud cras
Egerit hoc annos, & ſemper paulum erit ultra.
2 Nam, quamvis prope te, quamvis 3 temone ſub uno,
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere 4 canthum.
Cum rota poſterior curras, & in 5 axe ſecundo.

Paraphraſis. At tu, ignave adoleſcens, virtutis ſtudium ſemper procraſtinas. Cumque hic dialogiſmus ſit Perſii & Adoleſcentis, verba duabus his initialibus literis P. & A. diſtinguemus. A. Cras hoc fiet, id eſt, cras ad frugem animum applicabo. P. Idem cras fiet, id eſt, eadem procraſtiuatio etiam die craſtino locum habebit. A Quid? Quaſi magnum nempe diem donas. Quaſi diceret, quid? quid adeo durus & tetricus es? minutulum eſt quod peto? nempe unius dieculæ uſura. P. Sed cum lux altera venit &c., quaſi diceret, at vero hæc tua mala diſpoſitio quotidianis procraſtinationibus alitur: donec tandem mutetur in habitum. Quod ubi accidit, animus occalluit, ægerrimeque medicinam admittit. Vel, Atqui cras iſtud quod petis tibi donari, totius vitæ pernitiem trahit. Nullus enim finis. Atque ut hodie dicis cras faciam, ita die ſequenti cras faciam dices. & item tertia, ac deinceps per omne tuum ævum. Sic peccata, quæ, quia initio momenti nullius eſſe videntur, flocci facimus, poſtea tamen vel eo nomine maxima ſunt, quia maximam pernitiem ſecum trahunt.

2 *Nam quamvis prope te, &c. Argumentum.* Oſtendit procraſtinatores iſtos, qui perſuadent ſibi ſe aliquando virtuti operam daturos, interea tamen dilatione in diem craſtinum ſemper utuntur, nunquam ad diem illum eſſe perventuros, in quem ſuas ſpes ipſimet rejiciunt. Oſtendit autem id allato ſimili quod relinquit Lectori aptandum ei de quo agitur. 3 *Temone.* Temo lignum eſt in curru inter equos intermedium continens jugum in curru vel plauſtro.

4 *Canthum.* Canthus pro rota ſynecdochice hic ſumitur: Proprie enim ferrum illud ſignificat quo rotæ curvatura præmunitur ad compagem totam conſtringendam. Vox græca eſt. 5 *Axe.* Axis lignum illud teres circa quod rota currus vertitur.

Paraphraſis. Quemadmodum cum currit quatuor rotarum currus, poſteriores rotæ etſi minimo intervallo ſejunctæ ſint à prioribus, nunquam tamen illas conſequuntur: ſic tu procraſtinator, qui ſtudia philoſophica in craſtinum diem, ſem-

ſemper differs, diem illum qui ſtudiis te admovebit nunquam aſſequeris, licet illi ſemper ſis proximus. Hæc Perſius. Atque omnino ita eſt. Procraſtinatores finem deſidiæ ſuæ facturi ſunt jam jam, nec tamen faciunt aut facient unquam.

[1] *Libertate opus eſt*; [2] *non* [4] *hac, qua quiſque* [4] *Velina*

1 Libertate opus eſt, &c. Argumentum. Poſtquam monuit Perſius juvenes ut ſepoſita omni procraſtinatione ad ſtudia philoſophica ſe convertant, ut aſſueti otio & luxuriæ vitæ genus mutent, & delitiis bona fide renuntient, jam docet qua via eo perveniri poſſit. Ea via eſt, ut vindicent ſe in libertatem, & miſeram vitiorum ſervitutem, quæ cauſa erat harum morarum, ſtatim abrumpant. Hic ergo Stoicum paradoxon tractat, *Solus ſapiens liber, inſipiens omnis ſervus.* Principio theſin ponit, & inſtituto ſuo accommodat: inde duas paradoxi partes tractat: prior eſt de libertate ſapientis: poſterior de ſervitute inſipientis, ab illis verbis, *Liber ego, unde datum hoc ſumis tot ſubdite rebus.* 2 *Non hac.* Duplex eſt libertas, civilis ſeu corporea, qua ſervi manumiſſi fiunt liberi & cives Romani, ut vindicta, cenſu, teſtamento. alia eſt libertas animi, quæ ſola hoc nomine vere digna eſt, nam quanto animus præſtantior eſt corpore, tanto ejus libertas libertate corporis dignior eſt. Primo libertatem corpoream indignam eſſe libertatis nomine demonſtrat. Inde, unde & quibus rationibus vera ea libertas animi ſit parabilis, & quis demum cenſendus ſit illam vere conſequutus, luculenter demonſtrat. Ita prior pars abſolvitur. 3 *Velina.* Ciceronis ætate urbs in 35 tribus erat diviſa, ut apertiſſime oſtendit in orationibus contra Rullum de lege Agraria. Harum nomina erant Æmilia, Cornelia, Claudia, Exquilina, Velina, Veientana, &c. Horum & ſequentium verborum explicationi facem præferunt hæ obſervationes de ſervorum apud Romanos manumiſſione. 1. Servi manumiſſi liberti dicebantur apud Romanos: hujus autem libertatis hoc erat effectum; manumiſſi in tribum adſcribebantur, ut cives Romani fierent. 2. Hoc eo valebat ut commoda poſſent percipere, quæ civium Romanorum erant communia. Maximum iſtorum erat frumentatio. Ingens enim quotannis frumenti vis publice erogabatur ad ſublevandam pauperum civium tenuitatem. 3. Ad hujus commodi participationem non temere & promiſcue omnes ſoliti admitti, ſed illi tantum qui Curatori annonæ cives ſe eſſe probaſſent & ab eo teſſeram accepiſſent. 4. Liberos & ſervos Romæ non veſtis diſtinguebat, ſed appellatio: alia namque horum, alia illorum erant nomina. Ideo cum libertate novum nomen aſſumebant. 5. Non ſemper autem qui manumittebantur cives fiebant. Erat enim imperfecta quædam libertas, ut Latinorum: at cives illi demum erant qui plena libertate donati, & in aliquam tribum erant relati. Ideo Perſius ait, *Publius Velina*; hac locutione tribum indicans: ſic Oppius Veientana &c. 6. Inter alios manumiſſionis ritus fuit, quæ à Perſio vertigo vel turbo dicitur, cum manumittendus dextra prehenſus à domino in orbem rotabatur. Inde circumagi pro liberari apud Senecam. 7. Cum ſervi manumitterentur pileo donabantur. Inſignia enim novitii liberti fuerunt calvitium, pileus candidus, toga, caligæ aut calcei. 8. Inter nomina ſervilia quædam erant à quibus non abhorrebant liberi: alia quæ in hominem liberum non caderent. Dama iſte ſervus, etiam liber factus nomen ſervat. Sic Mena ille Pompeii ſervus apud Horatium. Honeſtiſſima enim illa nomina. 9. Apud Romanos prænomina erant Marcus, Publius. His gaudebant cives Romani, potiſſimum vero qui non ita pridem libertate donati. 10. Cum ſervi à Prætore (hero ita volente) manumitterentur, Prætor manumittendi ſervi capiti virgam imponebat: & *virga* hæc ſeu *virgula* vocabatur *vindicta*, quod in libertatem ſervi ea vindicarentur: atque hæc virgula *feſtuca* alias appellabatur. Sed jam redeamus ad Perſii verba. 4 *Non hac qua quiſque Velina, &c. Argumentum.* Hic diſputat adverſus eos qui libertatis nomine manumiſſionem ſervorum intelligebant & qua liberti fruebantur. Quorum opinionem ut omnino falſam rejicit & refutat Perſius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Publius [1] *emeruit*, [2] *ſcabroſum teſſerula far*
Poſſidet. Heu ſteriles veri, quibus una 3 *Quiritem*
Vertigo facit. Hic Dama eſt non treſſis 4 *agaſo*,
5 *Vappa, & lippus, & in* [6] *tenui farragine mendax.*
Verterit hunc dominus. momento turbinis exit
Marcus Dama. Papæ! 7 *Marco ſpondente, recuſas*
Credere tu nummos? [8] *Marco ſub judice palles?*
9 *Marcus dixit: ita eſt*, [10] *aſſigna, Marce*, [11] *tabellas.*
12 *Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.*

1 *Emeruit.* Proprie locum habet in militibus aut gladiatoribus. Inde *emeriti* qui miſſionem conſequuti ſunt è militia aut arena. Hic de ſervi manumiſſione dicitur.

2 *Scabroſum far.* Gurgulionibus exeſum, corruptum. Alii libri, ſcabioſum, id eſt, ſcabrum, retorridum, aſperum.

3 *Quiritem.* Id eſt liberum. Non eos reprehendit, qui manumiſſos pro civibus & liberis & quidem Quiritium jure haberent: ſed qui pro liberis ſimpliciter, id eſt, ea libertate, quæ proprie meretur id nomen.

4 *Agaſo.* Equorum vel aſinorum ductor. Ideo autem dicitur treſſis, quia omnibus contemptui eſt. Hic & hæc treſſis, & hoc treſſe, vilis & minimi precii, quaſi trium aſſium. Ergo Agaſo, id eſt, inter ſervos abjectiſſimæ conditionis. Nam etſi juriſperitis ſervi omnes unius ſint conditionis: erant tamen inter ipſos alii aliis lautiores: neque eodem loco habebantur atrienſis aut diſpenſator cum mulione aut agaſone. 5 *Vappa.* Vinum fugiens cujus vis omnis evaporavit, adeo ut & ſaporem amiſerit & odorem. Per tranſlationem (ut hic) ſumitur pro homine ignavo, deſide, inerte & in quo nihil ſit induſtriæ aut ſolertiæ. Horat. Sat. 1. lib. 1. —— *non ego avarum Quum veto te fieri vappam jubeo aut nebulonem.* 6 *In tenui farragine.* Farrago non hominum ſed quadrupedum eſt pabulum. Hic pro farre ſumitur vel diverſorum leguminum commiſtione pabuli cauſa. 7 *Marco ſpondente.* Pergit huic Marco ád pingere notas aliquas liberi & civis Romani. *Spondere*, judicem eſſe, teſtem fieri in contractibus, teſtem in teſtamento. Quæ omnia negata ſervis.

8 *Marco ſub judice.* Obiter Perſius indignationem ſuam prodit, quod pateret illa ætate judicum ordo etiam libertis; ſolerentque ex eis in judices legi. 9 *Marcus dixit.* Immoratur in prænomine Marci. Honorifica Romæ appellatio prænominis & nota ingenuitatis. Itaque Horat. Sat. 5. lib. 2. *Marce puta aut Publi. Gaudent prænomine molles Auriculæ.* 10 *Aſſigna Marce tabellas.* Id eſt ſubſcribe & ſigna. Formula fuit rogandi teſtis, qui ad teſtamenti ſignationem rogatus venit. 11 *Tabellas.* Tabellæ vel tabulæ inter alia ſignificata dicebantur codicilli ex ligno cera obducti. In quibus olim teſtamenta actaque publica ſcribebantur. Hinc *tabulæ* pro teſtamento Cicero pro Cælio: Cælius tabulas nullas confecit; id eſt, nullum teſtamentum. Hic ſub eodem ſignificato ponitur diminutivum. 12 *Hæc mera libertas.* Concluſio præcedentium: qua colligit iſte ex effectis quæ commemoravit veram eſſe libertatem quam manumiſſi conſequantur. At cum Ironice hæc dicantur, nihil minus vult Perſius quam quod hic colligit.

Paraphraſis. Libertate, ut diximus, opus eſt. At qua tandem? non ea corporis, quam liberti Romæ conſequuntur. Quam ut quiſque ſervus emeruit, nomine Romano donatur, videlicet Publii aut Marci. Itemque uni tribuum adſcribitur, puta Velinæ, atque inde accipiendi à Curatore annonæ teſſeram jus habet: annonæ, inquam, quæ nauci fortaſſe non fuerit, quippe corrupta &

gurgu-

gurgulionibus exeſa. Sedenim à vero & recto alieniſſimi mihi videntur, qui cum manumittendi ſint & à domino dextra prehenſi atque inde in orbem rotati, ſtatim ſibi vere liberi videntur. Vis vero brevi hypotypoſi ob oculos tibi ponam eorum intolerabilem inſolentiam, qui poſt longam ſervitutem libertatem & divitias tandem nacti ſunt. Viden' tu hunc ſervulum Damam. hic nunc non eſt ullius æris. Primum enim eſt agaſo non treſſis, id eſt abjectiſſimæ conditionis ſervulus: deinde vappa & lippus, hoc eſt moribus corruptiſſimus, & quem nulla vel corporis vel animi virtus commendet: etiam tenui farragine mendax, id eſt fraudum & dolorum plenus, quas exercet in rebus minutis; quia nonniſi minuta ejus fidei committuntur. At vero quanquam hic Dama, ut jam dixi, abjectiſſimus ſit ſervulus, ſi tamen eum liberum Dominus eſſe juſſerit & de more circumegerit, vel momento temporis illius breviſſimi quo circumagitur pro libero habetur & honorifica compellatione ornatus ex Dama Marcus Dama evadit. Hinc ſubit paraſitus aliquis non ſine hac aſſentatione. *Papa! Marco ſpondente*, id eſt; *Papa!* recuſas tu fœnerator alii pecuniam credere cum fidem pro eo interponere paratus ſit Marcus Dama, ſummi ſcilicet nominis civis Romanus? nonne Marcus Dama eo honoris evectus eſt, ut in judicum Romanorum numerum cooptatus ſit, eaque ſit auctoritate ut non ſine pallore eum revereantur, imo metuant rei? Marcus dixit & hoc pro vero aſſeruit, ergo fides adhibenda eſt; quicquid enim Marcus aſſerit indubitatæ debet eſſe fidei: ac proinde ad teſtamentorum ſignationem vocatus venit. Quæ omnia apud omnes, ejus fidem, auctoritatem & dignitatem teſtatiſſimam faciunt. Scilicet hæc extra omnem controverſiam libertas eſt: hujuſque inſigne nobis eſt pileus quo à Domino noſtro aut Prætore donati fuimus.

[1] *An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam*
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non ſum
Liberior [2] *Bruto? mendoſe colligis, inquit*
Stoicus hic, [3] *aurem mordaci lotus aceto.*
Hæc reliqua accipio: licet, ut volo, vivere, tolle.
[4] *Vindicta poſtquam meus à Prætore receſſi,*
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunque voluntas,

1 *An quiſquam eſt alius liber, &c. Argumentum.* Supra à poſteriori probavit ille veræ libertatis ignarus ſe liberum eſſe; à poſteriori, inquam, id eſt ab effectis. Nam ſervus legitimo jure non potuiſſe ſiſtere judicio: qui ponſores, teſtes, judices, profecto illi ſunt liberi. Sequitur probatio à priori, quæ certior eſt & veræ demonſtrationi aptior. Eſt enim à definitione libertatis. Hanc ita definit: Libertas eſt facultas vivendi ut velis. Argumentum ita plene proponitur. *Cui licet vivere ut vult; is eſt liber: At mihi licet vivere ut volo: Ergo ego Dama ſum liber; imo Bruto ipſo liberior.* Reſpondet Stoicus, nego minorem; quod ad majorem attinet, eam admitto.

2 *Bruto.* Brutus expulſo Tarquinio ſuperbo ultimo Romanorum Rege, civitateque in libertatem vindicata, primus Romæ cum L. Tarquinio factus eſt Conſul. Primus ergo hic fuit populo Romano libertatis auctor. Acerrimi etiam publicæ libertatis propugnatores fuerunt alii duo Bruti: nempe M Brutus unus ex Cæſaris Dictatoris percuſſoribus, & D. Brutus qui Mutinæ ab Antonio fuit obſeſſus, eaque obſidione Hircii & Panſæ opera liberatus.

3 *Aurem lotus aceto mordaci* Ut ſupra, *purgatas inſeris aures Fruge Cleanthea*, & ſat. 1. *Inde vaporata lector mihi ferveat aure.*

Paraphraſis, An quiſquam alius liber niſi cui licet ex animi ſententia vivere?

ſe? at mihi licet ex animi ſententia vivere: Ergo Bruto ipſo liberior ſum publicæ libertatis apud Romanos auctore & propugnatore acerrimo.

Ubi nota liberti hujus putidam jactantiam præferentis ſe ipſi Bruto. Certe *Aſperius nihil eſt humili quum ſurgit in altum.* Sed pergo. Audio ſane paralogiſmum, dicet Stoicus, cui purgatæ aures aceto, id eſt, qui ob judicii acumen ubi peccet tuus ſyllogiſmus facile perſpicit. Reſponſio ſupra fuit.

4 *Vindicta poſtquam, &c. Argumentum.* Dama ſyllogiſmum ſuum corrigit ita, *Liber eſt cui licet vivere ut vult; niſi quid leges impediant.*

Excepto ſi quid Maſuri [1] *rubrica vetabit?*
[2] *Diſce: ſed ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,*
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
3 *Non prætoris erat ſtultis dare* 4 *tenuia rerum*
Officia, atque uſum rapidæ permittere vitæ.
5 *Sambucam citius* 6 *caloni aptaveris alto.*

1 *Rubrica.* Id eſt lex: legum enim tituli & capita rubricâ notabantur. Per Maſuri rubricam intellige jus publicum. Fuit enim Maſurius, Juriſconſultus non incelebris qui de publico jure ſcripſit.

Paraphraſis. Poſtquam Prætoris vindicta liberatus ſum à ſervitute, & mei juris factus, nonne mihi licet vivere ut volo? excepto eo quod mihi vivendum ſit ex legum præſcripto.

2 *Diſce: ſed ira cadat naſo, &c. Argumentum.* Refellit ſuperiorem argumentationem, verum priuſquam ad ſuperiorem argumentationem reſpondeat, reſponſionis libertatem deprecatur.

Paraphraſis. Diſce quæſo, recens libertate donate; diſce, inquam, quid ſit vera libertas; abſit tamen ira, abſit ſanna omnis, nec naſi criſpatione vel hujus vel illius ſignificationem prode, dum è pulmone tuo, id eſt animo, ventoſa arrogantia inflato, evello falſas opiniones, quas à nutriculis hauſiſti & aniculis: quaſque à Romanis adoleſcentibus diſcis, qui nobilitate gloriantur, quod majorum ſuorum imaginibus atria domorum ſuarum videant completa.

3 *Non prætoris erat, &c. Argumentum.* Jam refellit ſuperiorem argumentationem. 4 *Tenuia rerum officia.* Scelera & majora flagitia vetant leges: officia rerum id eſt ſervanda in rebus agendis non docent leges niſi rotunde & modo craſſiori. Ait autem *tenuia*, quia Philoſophi accurate explicant quæ boni viri ſint officia, in omni re etiam minima: puta victu, veſtitu, inceſſu, aliiſque etiam minutioribus.

Paraphraſis. Quod dicis, liberte, ex manumiſſione libertatem tibi partam eſſe faciendi quicquid velis, exceptis iis quæ contra leges ſint; Reſpondeo: Illi, qui vere liber ſit futurus, non ſolum ab illis abſtinendum eſſe quæ leges vetant: ſed omnino ab omnibus iis quæ rectæ rationi repugnant, quamvis de illis nihil ſit editum à Prætore. *Vel*, Quod confugis ad auctoritatem Prætoris, erras. Prætor quod ſuum erat fecit: nexu illo juris civilis te liberavit, quo in ſervitute corporis tenebaris. Illud nego Prætorem potuiſſe efficere, ut tu qui ſapiens non es ſed ſtultus, veram ſapientiam conſequereris. Ea namque animi libertas eſt, quam ſola philoſophia poteſt conferre. Hæc enim vitæ magiſtra affectibus te liberabit, eumque te efficiet, qui nihil velis, nihil optes, nihil metuas, niſi quod ratio ſuaſerit: hæc ubi conſequutus fueris, tum demum merito liberum eſſe te pronuntiabit, & vitæ arbitrium tibi permittet rapidæ & velocis.

5 *Sambucam citius, &c. Argumentum.* Non poſſe fieri ut Prætor artem vitæ tradat & vera libertate quenquam donet, exemplis docet probatque: 1. eſt ab exercitiis muſicis: 2. à re medica: 3. à re nautica. Unde colligit ſtultum eſſe à Prætore rationem vitæ bene beateque regendæ exigere, cur enim à quoquam id exigas quod non didicerit, quod non profiteatur?

5 *Sam-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

5 *Sambucam.* Sambuca vox eſt Syriaca, qua Græci Latinique inſtrumentum Muſicum denotant, quod vulgo harpa, propter veteris formæ ſimilitudinem: fuit enim inſtrumenti Muſici genus trianguli, quod ex nervis tum longitudine tum craſſitie inæqualibus conſtabat. 6 *Caloni.* Calones ſervi militum caſtra ſequentes, qui militibus ligna ſubminiſtrabant & cætera neceſſaria.

Paraphraſis. Sicut ſtultum fuerit à cacula aliquo homine omnium rerum rudi atque imperito exigere ut inſtrumenta Muſica rite tractet & perite tanquam aliquis citharœdus aut aulœdus: ſic ineptum fuerit à Prætore artem vitæ aut veram libertatem expectare.

1 *Stat contra ratio, & ſecretam gannit in aurem*
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
2 *Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,*
Ut teneat vetitos inſcitia debilis actus.
3 *Diluis helleborum, certo compeſcere puncto*
Neſcius examen? vetat hoc natura medendi.
4 *Navem ſi poſcat ſibi peronatus arator*
5 *Luciferi rudis, exclamet* 6 *Melicerta periſſe.*

1 *Stat contra ratio.* Id eſt, prorſus rationi repugnas, ſi illi arti te immiſceas quam neſcias: quicquid enim ſic aggredieris, id vitiabis, id eſt, nunquam id recte facies, ſed quo magis perges, eo reddes id deterius. Sed cur *aurem ſecretam*? quia Stoica hæc dogmata non ſolum ingrata vulgo, ſed etiam periculoſa apud Proceres. 2 *Publica lex hominum.* Hoc & ſequenti verſu paulo aliter repetit quod præcedentibus dixerat *Senſus.* Naturæ & gentium jure conſtitutum eſt ut *debilis inſcitia*, id eſt cujuſque artis imperitus & propterea impotens ad illam exercendam, *teneat vetitos*, id eſt habeat pro vetitis ac ſibi interdictis, *actus* nempe quos neſcit; quod ſupplendum ex vi vocis *inſcitia.* Intelligit autem ignoratæ ſcientiæ praxin Nota in voce *inſcitia* eſſe metonymiam adjuncti pro ſubjecto, id eſt inſciens atque ignarus. 3 *Diluis helleborum.* Redit ad exempla. *Senſus.* Nemo ferat quæ ſunt Medici cum agere qui non ſit Medicus. Nemo helleborum diluere, id eſt aqua aut alio liquore admiſto temperare; nemo veratrum in medicinam adhibere debet ſi neſciat eo uti pro genere veratri, pro genere morbi, pro anni tempore, pro viribus denique ægroti. Hoc enim vetat natura medendi, id eſt ars medica, quæ naturam imitatur & adjuvat, neque facit quicquam niſi quod ipſa, ſi poſſet, faceret. Scilicet perturbata ſint omnia ſi mederi morbis aggrediatur arator peronibus calceatus, quibus calceamentis ex crudo corio Romani cives antiquitus utebantur: aut ſi medicus incipiat arare.

4 *Navem ſi poſcat, &c. Argumentum.* Tertium exemplum à re nautica.

5 *Lucifer.* Lucifer cum antegreditur ſolem, ſtella Veneris eſt ſeu Phoſphorus: cum ſolem ſubſequitur, Heſperus dicitur. 6 *Melicerta.* Inûs & Athamantis Thebarum Regis filius, cum quo mater, cum virum videret furere, in mare ſe præcipitavit: amboque deorum commiſeratione in numina ſunt commutati. Ino quidem in Leucotheam, quam & Matutam matrem vocant: Melicerta vero in Palæmonem, quem Latini Portunum vel Portumnum appellant à portubus quibus præeſſe credebatur Melicerta vel Melicertes.

Paraphraſis. Si quis totius cœleſtium ſyderum contemplationis imperitus (quæ aliqua ex parte navis gubernatori neceſſaria eſt) navis moderamen poſcat, nonne Melicerta aut quivis rei nauticæ peritus exclamet impudentiſſime totam rerum naturam eſſe perverſam, & ex hac hominum ſocietate & commerciis ſublatum eſſe omnem pudorem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Frontem de rebus. [1] *Tibi recto vivere* [2] *talo*
Ars dedit? [3] *& veri ſpeciem dignoſcere calles,*
Ne qua ſubærato mendoſum [5] *tinniat auro:*
Quæque ſequenda forent, & quæ vitanda viciſ-
ſim,
[4] *Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti.*
Es [6] *modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis,*
Jam nunc adſtringas, jam nunc [7] *granaria laxes,*
[8] *Inque luto fixum poſſis tranſcendere nummum.*
Nec [9] *glutto ſorbere* [10] *ſalivam Mercurialem.*
[11] *Hæc mea ſunt, teneo, cum vere dixeris: eſto*
Liberque, ac ſapiens, Prætoribus ac Jove dextro.
[16] *Sin tu, cum fueris noſtræ paulo ante farinæ,*
[12] *Pelliculam veterem retines, & fronte politus*
[13] *Aſtutam vapido ſervas ſub pectore vulpem:*
[14] *Quæ dederam ſupra, repeto,* [15] *funemque reduco.*

1 *Tibi recto vivere talo, &c. Argumentum.* More ſuo Perſius poſtquam docuit unde libertas vera neque petenda neque expetenda ſit, ſubjicit ejus parandæ veram rationem: ea autem non eſt alia quam ſi philoſophiæ inſervias, quam hic artem vocat per excellentiam. Ea enim illa ars eſt ſupra omnes artes quæ docet vitam recte beateque degere. Continent autem novem verſus ſequentes boni & ſapientis viri characteriſmum.

2 *Recto talo.* Talus rectus eſt eorum qui ſtant, eorum qui cadunt non rectus; Horat. in arte *Securus cadat, an recto ſtet fabula talo.*

3 *Et veri ſpeciem.* Quid ſit recto talo vivere deinceps explicat, recto nempe eſſe judicio & in opinionibus inde proficiſcentibus perſiſtere.

4 *Illa prius creta.* Id eſt, quæ probanda, creta; quæ improbanda, carbone notaſti, Horat. *Quorſum abeant ſani? creta an carbone notandi?*

5 *Tinniat* In metallis proprie locum habet hoc verbi. 6 *Modicus voti.* Sic apud Tacitum, modicus originis, modicus pecuniæ, id eſt quoad originem, quoad pecuniam. 7 *Granaria.* Granarium locus in horreis ſervandis ſeminum granis paratus, vel in quo grana frugum reponuntur.

8 *Inque luto.* Horat. eum laudat, quiſquis ingentes oculo irretorto ſpectat acervos. 9 *Glutto.* Gluttus eſt pars colli qua cibi tranſmittuntur. Ficta vox per onomatopœian: nam glut, eſt imitatio ſoni quem edit liquor per anguſtum tramitem means. 10 *Salivam Mercurialem.* Mercurius lucri Deus. Hinc ſaliva Mercurialis eſt cupiditas devorandi lucri. Guloſis enim, præſertim cum famelici ſunt, ſalivam movet cibus appoſitus.

11 *Hæc mea ſunt.* Hæc ſunt illa una quæ vere poſſideo, & quæ me meum reddunt. Reſpicit verba illa, Vindicta poſtquam meus à prætore receſſi.

12 *Pelliculam veterem.* Id eſt conſueta vitia: tractum hoc ab Æthiope qui non mutat pellem ſuam, ſed in qua natus eſt, in ea moritur. Fortaſſe Perſius hic vernationem anguium reſpexit, qui vere novo ponunt veterem pellem.

13 *Aſtutam vulpem.* Id eſt fraudes vulpinas. 14 *Quæ dederam ſupra.* Dederat illud, *eſto liberque ac ſapiens.* Hoc nunc repetit. 15 *Funemque reduco.* Id eſt ſervitutem. Reſpicit illa, *an dominum ignoras niſi quem vindicta relaxat*, ſcilicet à ſervitutis vinculo. Vel fortaſſe alludit ad puerilem apud Græcos luſionem per attractionem & intenſionem funiculorum. Quin & funibus ac manicis conſtringi ſolebant ſervi, ubi gravius aliquod vitium admiſiſſent: ſic apud Terent. de Davo, conſtringito belluam.

Paraphraſis. Vis te doceam an vere ſervus an liber cenſendus ſis? ſi is ſis nempe qui præeunte vitæ magiſtra philoſophia didiciſti recte ſapere, verum à veri ſpecie tanquam adulterina pecunia diſcernere; & ſi vitia averſari & o-

diſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

diſſe, virtutem autem animitus & ſincere probare didiciſti. Si juxta philoſophiæ præcepta pauca appetis; paucis contentus es; ſi amico egeno qua potes ſuccurris; ſi ex rationis præſcripto, modo frugalior, modo liberalior es: ſi is ſis qui lucrum ſordidum poſſis contemnere; quod ab iis neutiquam fieri ſolet qui non multum ſolliciti ſunt unde lucrum adveniat, modo veniat. Hæc ſi poſſis, tum quidem vere demum liber es, non ſolum volente Prætore cui tuam libertatem paulo ante acceptam ferebas, ſed ipſo etiam Jove dextro, id eſt annuente & propitio, qui veræ libertatis auctor eſt certiſſimus.

Nota. Tria a vere libero exigit; primo ſapientiam id eſt ſcientiam artis bene vivendi; ſecundo praxin & vitam ex illius ſcientiæ præceptis traductam; tertio ſinceritatem & perſeverantiam, de qua verbis ſequentibus.

16 *Sin tu cum noſtra. Senſus.* Sin vero ſuperior viri boni & ſapientis deſcriptio tibi non conveniat, ſed cum boni viri ſpeciem præ te feras, animo tamen doloſo & fraudulento es, atque intus ea etiamnum vitia foves, quibus antea renuntiaſſe aliis videbaris, quam laudem tibi antea detuli, eam tibi ut hypocritæ & fucati ingenii mancipio detraho.

[1] Nil tibi conceſſit ratio: [2] digitum exere, peccas.
Et quid tam parvum eſt? ſed nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis brevis ut ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas, nec, cum ſis cætera foſſor,
Treis tantum ad numeros [3] Satyri moveare [3] Bathylli.
[4] Liber ego. Unde datum hoc ſumis, tot ſubdite rebus?

1 *Nil tibi conceſſit ratio, &c. Argumentum.* Prolepſis eſt. Poterat iſte dicere, quanquam perfecte liberi & ſapientis viri definitio mihi non conveniat, liber ſaltem ex parte tamen & ſapiens ſum. Opponit his decretum Stoicorum, quo pronunciatur omnes qui non ſint ſapientes eſſe ſtultos; nihil eſſe medium. Peccata enim non diſtingui, ſed eſſe æqualia. 2 *Digitum exere.* Ponitur hic in exemplum minimæ actionis & in quam non videatur boni aut mali ratio cadere: cadit tamen ex doctrina Stoicorum: nam ſi contra rationem & malo fine digitum exeras, ut ſi exerto digito alium irrideas aut ludibrio habeas; tum rationi aliquid diſſonum facis, & hæc ipſa digiti extenſio peccati naturam induit. 3 *Bathylli.* Is cum Pylade primum intulit Romam geſticulationem Pantomimorum. 3 *Satyri Bathylli*, qui non minus bene quam ſatyrus aliquis ſaltet. Satyri autem vel Fauni dii ſylveſtres & capripedes; his ſaltandi peritiam tribuunt Poetæ. Virg. *Saltantes ſatyros imitabitur Alphiſibœus.* At legendum hic ſatyrum, ut ſaltare Bacchum, & ſimilia. Sic dixit Horat. moveri ſatyrum & Cyclopem in epiſt. ad Julium Florum lib. 2. —— *ut qui Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.*

Paraphraſis. Si in vita inſtituenda fucum facias, nihil ex rationis præſcripto agis: ſi vel digitum exeras, certe in re illa minima, imo (ut ita dicam) minima minore, proculdubio peccabis, quia nihil eſt vel minutiſſimum à nobis agendum niſi id ſuadeat ratio aliqua. Et quod dixi te *Jove dextro* liberum futurum, funem reduco & verba mea retracto. Nullo enim ſacrificio, nullo thure hoc à Jove impetrabis, ut ſtultitiam & ſapientiam commiſceat, & ut ſtultis adhæreat vel uncia aliqua ſapientiæ aut veritatis ſemuncia, curta illa licet & cui aliquid deſit. Nefas ſcilicet hæc miſcere; quia ſapiens quidquid facit, ex omni virtute id facit: ſic ut una quidem præcellat in ſingulis actionibus, ſed accedant & ſuccenturiatæ veluti reliquæ omnes, Nec tu cum cæ-

tera ſis foſſor, id eſt imperitus aliquis aut idiota, ſi tres numeros Bathylli Pantomimi effinxeris, non idcirco Pantomimus eris: ita neque tu propter ſemunciam recti ſive ſanæ mentis ſapiens eris & liber.

4 *Liber ego, &c. Argumentum.* Tranſit ad alteram paradoxi partem: & omnes ſtultos probat eſſe ſervos. *Senſus.* Siccine ais te liberum eſſe, unde eſt quod pro confeſſo hoc ſumas, cum tot affectuum mancipium ſis, cum tot affectibus ſis ſubditus?

1 *An dominum ignoras.* *Senſus.* An diſtinctionem hanc ignoras: Servitus alia eſt corporis, alia animi? Corporis domini ſunt homines: animi, vitium & affectus. Illam ſolvit manumiſſio rite peracta: hanc ſola virtus.

1 An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
2 I puer, & 3 ſtrigiles Criſpini ad 4 balnea defer,
Si increpuit, ceſſas nugator? ſervitium acre
Te nihil impellit: nec quicquam 5 extrinſecus intrat,
Quod nervos agitet. 8 Sed ſi intus, & in 6 jecore ægro
7 Naſcuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica, & metus egit herilis?

2 *I puer & ſtrigiles, &c. Argumentum.* Utriuſque ſervitutis ſupra propoſitæ exempla proponit, ac prius de ſervitute corporis, inde de ſervitute animi, illis verbis *Te nihil impellit.* 3 *Strigiles.* Strigilis, inſtrumentum proprie è ferro dentatum, quo equos & id genus jumenta expolire ſolent equiſones, è corpore ſordes abradendo. Strigilibus etiam utebantur veteres ad radendas ſordes corporis, ſudoremque tergendum præcipuè in frictionibus corporis ante cibum. 4 *Balnea.* Balnea loca ſunt publica vel privata in quibus aut ſanitatis aut abſtergendarum ſordium cauſa lavamur. 5 *Extrinſecus.* Alludit ad neuroſpaſta, id eſt imagunculas quæ nervis quibuſdam & fidiculis occultis moventur, perinde ac ſi viverent. Horat. lib. 1. Serm. ſat. 7. Duceris ut nervis alienis mobile lignum. *Senſus* ergo eſt ut fidiculis neuroſpaſta moventur, ſic tua libidine, ut nervis aut fidicula, traheris.

6 *Jecore ægro.* Jecore amamus. Cum vero jecur libidine accenditur, tum merito ægrum dici poteſt. Eſt enim libido morbus internus, quod de alio quovis animi vitio pronuntiandum. 7 *Naſcuntur domini,* id eſt vitia prædominantia, ut nos Chriſtiani loquimur.

Paraphraſis. Ut utriuſque ſervitutis exempla conferam. Cum jubet Dominus ut tu puer ſeu ſervus ad Criſpini Balnea ſtrigiles deferas, quibus abſtergantur illi corporis ſordes inter lavandum, ſi forte ſervitium illud vel ad exiguum temporis momentum detrectes & excuſationes prætexas, nonne ilico Dominus excandeſcens his verbis ſervum increpabit; quid agis nugator? hiccine ceſſas? non dicto ocyus id exequeris quod tibi à me mandatum? nonne ſervitus hæc acris & dura admodum tibi videatur, neque externum hoc Domini tui imperium ad laborem capeſſendum ilico te impellit? proculdubio de dura hac ſervitute multum tacite quiritabis.

8 *Sed ſi intus & in jecore.* At vero qui magis tibi impune eſt ſi dominis internis, id eſt animi vitiis miſere mancipatus ſis? An ſi exteriorem Dominum non habes, interiorem vero circumfers, eumque non unum ſed plures, qua fronte liberum te dices? quid cauſæ dices, cur tua melior ſit conditio quam ejus qui ſervitutem corporis ſervit? Nempe hi illi ſunt domini ſeu tyranni potius, qui in animo ægro naſcuntur & nervos intus agitant. Imo vero longe

gravior

gravior eſt interior hæc ſervitus, quam exterior; quæ verberibus & metu ſervili mancipium aliquod impellit ad operam *domino lituro* præſtandam & ad ſtrigiles in balnea deferendos.

Nota. Non parum hæc illuſtraverint quæ Paulus ſcribit variis locis de interiore & exteriore homine; vid. epiſt. Pauli ad Rom. cap. 7. à verſu 17 ad finem, ubi gravis occurrit Beati Pauli querela de interiore ſervitute: Eodem ſpectat illud Senecæ, *Sibi ſervire graviſsima eſt ſervitus*: atque illud Boetii, Extrema eſt ſervitus, cum animæ vitiis deditæ, rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.

1 *Mane piger ſtertis: Surge, inquit Avaritia; Eia.*
Surge. Negas. inſtat; Surge, inquit, Non queo. Surge.
En quid agam? rogitas? en, 2 ſaperdam advehe 3 Ponto,
4 Caſtoreum, 5 ſtupas, 6 ebenum, thus, 7 lubrica Coa.
Tolle recens primus piper 8 è ſitiente camelo:
Verte aliquid, jura. Sed Jupiter audiet; eheu!
9 Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi vivere cum Jove tendis.

1 *Mane piger ſtertis, &c. Argumentum.* Deinceps quam durum ſit vitiorum ſervitium, cum plura ſimul eundem miſere in diverſa trahunt, variis exemplis luculentiſſime demonſtrat. Primum exemplum eſt illius qui duobus dominis Pigritiæ & Avaritiæ ſervit. 2 *Saperdam.* Saperda piſcis pontici genus, qui in Mæotide palude optimus capiebatur. Feſtus viliſſimum piſcem interpretatur.

3 *Ponto.* Ponto Euxino, quo Pontus Aſiæ minoris provincia à Septentrione clauditur. Hic curvatus in figuram Scythici arcus committitur oſtio Mæotidis paludis, ubi optimæ capiuntur ſaperdæ, ut ſupra diximus. 4 *Caſtoreum.* Caſtor animal eſt ex genere amphibio, quod latine fiber ponticus appellatur, ex cujus teſticulis medicamentum conficitur, quod Caſtoreum Medici appellant. 5 *Stupas.* Stuppa, vel potius ſtupa, vel, ut quibuſdam placet, ſtypa, linum vile, quod lini cortici proximum eſt.

6 *Hebenum.* Vel ſine aſpiratione Ebenum. Hæc hebenus vel hoc hebenum: lignum eſt intus nigrum, foris buxi ſpecie. Virg. 2. Georg. —— *ſola India nigrum Fert ebenum.* 7 *Lubrica Coa.* Vina Græca *μαλακὰ* à Co vel Cea inſula maris Ægei ubi naſcuntur. Lubrica, id eſt ſuavia & facile defluentia. Thus & piper notiora ſunt quam ut explicatione egeant. 8 *E ſitiente Camelo.* Ideo Camelus ſitiens dicitur, non quod eum ſitis ad bibendum ſæpe impellat, ſed quia ſitim diu tolerat, etiam ad quatriduum.

9 *Baro.* Varones ſeu Barones fuerunt militum ſervi, calones ſeu caculæ grandes & ſtupidi.

Paraphraſis. Ecce videamus quam durum ſit vitiorum imperium & ſervitium inde ſubeundum. Pigritiæ deditus matutino ſomno indulges. Ecce advolat avaritia, teque iterum atque iterum ſuſcitat, & ſi negas ſurgere, inſtat & urget, nec prius deſiſtit quam arctum ſoporem tibi excutiat. Quod ſi quæras quid ubi ſurrexeris tibi agendum ſit: ſic inſtabit. Tune vero deſidioſe rogitas quid ſit agendum? quaſi vero deſit quod agas. Age vero à ponto advehe merces has, ſaperdam &c. propera Alexandriam vel ad alia orientis emporia quo piper defertur Camelis, nam Romam mari deferebant, & quia in eo præcipua lucri ſpes eſt, ſi primus genus aliquod mercis poſſis importare, è camelo primus tolle recens piper: verte, inverte merces: jura, imo, peiera.

Sed fortaſſe metus deorum te inde deterret. Eheu quam miſera tua conditio quem in diverſa rapiunt pigritia, avaritia & metus ſuperum! At tu ſtupide, ſi pietatem curas, permanebis adeo pauper, ut bene tecum agi exiſtimaturus ſis, ſi pulmentarii loco ſalem habeas, qui ſane pauperrimorum victus eſt: quin & perages, id eſt quamdiu vives ſemper eris pauper, atque adeo ſpe etiam omni carebis fortunæ paulo ſaltem lautioris, & contentus futurus ſis duobus digitis primoribus pauxillum ſalis delibare, ſic ut veſtigia impreſſa appareant digitorum, ſi modo juſte & ſine perjurio cum Jove victurus ſis.

[1] Jam [2] pueris pellem ſuccinctus, & œnophorum aptas:
Ocyus ad navem, nihil obſtat quin trabe vaſta
3 Ægeum rapias, niſi 4 ſolers luxuria ante
Seductum moneat. 7 Quo deinde inſane, ruis? quo?
Quid tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias? [8] tibi torta cannabe fulto,
Cœna ſit in tranſtro? 5 Veientanumque rubellum
Exhalet vapida læſum pice [6] ſeſſilis obba?

1 *Jam pueris pellem ſuccinctus, &c. Argumentum.* Ut ante avaritia impulſus iſte Baro fuit ad navigandum; ita jam deinceps luxuria & voluptate à navigationis propoſito revocatur.

2 *Pueris.* Id eſt ſervis; nullus enim mercator ſe itineri accingere ſolet fere quamvis tenax & deparcus, quin plures pueros aut ſaltem unum ſervum habeat ad neceſſaria bajulanda & ferenda. Alii diviſim legunt *puer is*: at rectius conjunctim & unica voce. 3 *Ægaum rapias.* Id eſt ſeces: ſic campum rapere apud Statium. Eſt autem Ægæum mare interjectum inter Græciam & Aſiam minorem. 4 *Solers luxuria.* Solers id eſt ingenioſa in corrumpendis hominum amicis 5 *Veientanum rubellum.* Veii, orum, urbs Hetruriæ non procul ab urbe Roma: hujus incolæ dicuntur Veientes: hinc poſſeſſivum Veientanus, a, um. Vinum ergo Veientanum quod Veiis naſcitur: *rubellum* autem pro vino viliſſimo & ingrati ſaporis ex agro Veiano; rubellum quia modice & dilute rubet. 6 *Seſſilis obba.* Obba dolium latum habens fundum; obba ſeſſilis quæ ita humi locata ut ſedere quaſi videatur.

Paraphraſis. Jam tibi avaritia ſuaſit, ut ſibi ſervires; itaque ſuccinctus ipſe, res ad iter neceſſarias ſegeſtri involutas puerorum tuorum humeris imponis, & ſimul œnophorum id eſt vas vinarium illorum manibus aptas, ocyus ad navem profecturus, ut illam conſcendas Orientis emporia petiturus. Tum vero ſemoto omni obſtaculo per mare Ægæum celerrime navigares niſi luxuria ingenioſa in corrumpendis hominum animis ita te revocaret ab inſtituto & ſeorſim ita tecum ageret.

7 *Quo deinde inſane ruis?* Id eſt, Tu inſane Baro quo tandem, quo ruis? quid tibi vis? non tu te reſpicis? mihi vero inſanire videris ex nimio atræ bilis tumore, quo nunc adeo ardes ut ejus fervorem vix extinxerit cicutæ quamvis largiter potæ frigus. Nota. Hanc bilem maſculam appellat quia maſculum reddit animum. Atqui hujuſmodi animum criminis loco objicit juveni luxuria in ſuis caſtris militanti, cui conveniat potius molli eſſe & effœminato animo: itaque inſanire illum pronuntiat. 8 *Tibi torta Cannabe. Senſus.* Tune (inquit Luxuria) Tune, cum Veneris ſis nepotulus, ut ſuper rudente ſedens cœnes in navium tranſtris? Tune dum divitias conſtruere optas & navigationi operam das, hoc vitæ genus tam aſperum, tam miſerum

ſeque-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

ſequeris? Tune vinum bibes quod infectum ſit halitu obbæ picatæ. Nota. Obba dixit quam prius OEnophorum: vas capax & ſeſſilis fuit Romanis. Obba etiam fuit poculi genus, ab obbibo.

1 *Quid petis, ut nummi, quos hic* 2 *quincunce modeſto*
Nutrieras, pergant avidos ſudare deunces?
Indulge Genio, carpamus dulcia: noſtrum eſt
Quod vivis; cinis, & Manes, & fabula fies.
Vive memor lethi, fugit hora. hoc, quod loquor, inde eſt.
3 *En quid agis? duplici in diverſum ſcinderis hamo:*
Hunccine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos; 4 *alternus oberres.*

1 *Quid petis, &c. Argumentum.* Pergit luxuria vel Perſius ſub luxuriæ perſona Baronem ad otium hortari. 2 *Quincunce modeſto.* Nummos nutrire, & ut apud Perſium, nummos paſcere, eſt uſuris pecuniam augere. Duplex hic notatur uſura, levis & gravis: illa quincunce, hæc deunce ſignificatur.

Paraphraſis. Quid petis, ô Dama? vis nempe majore cum quæſtu pecuniam tuam exercere. Potes in urbe, in otio, quinos pro centenis lucrifacere quotannis: quæ uſura mediocris eſt: at hoc non ſufficit avaritiæ tuæ: & undenos nummos cupis ad ſortem adjicere, & pergis magno labore & ſudore deunces uſuras colligere, non quincunces quæ nullo labore proveniunt. Quin tu potius ſi ſapis, ô Dama, indulges genio tuo & voluptuariæ vitæ? ſane, Dama, ea demum pars vitæ tuæ quam mihi, id eſt, voluptatibus impendis, vera vita eſt. Memineris te mortalem eſſe ac brevi in cineres corpus hoc tuum reſolutum iri: in nihilum redibit brevi hæc tua vita: nec minus evaneſces quam fabula aut manes, de quibus multa fabulantur & nugantur poetæ. Vive igitur memor mortalitatis tuæ: velociſſime hora omnis prætervolat: atque adeo hoc ipſum temporis momentum, quo hæc tibi dico, pars eſt decerpta inde; quæque ubi perierit nunquam ſit reditura; nempe per ſingula momenta vita nobis perit: ſemperque ex quo vivere cepimus morimur: non repente in mortem incidimus, ſed minutatim procedimus, juxta illud Manilii, *Naſcentes morimur, finiſque ab origine pendet.*

Nota. En ut fallit virtutis ſpecie luxuria. Hæc enim mancipium iſtud ſuum à turpi fœnore dehortatur, argumento arrepto à vitæ brevitate, non ſecus ac ſi virtus ipſa loqueretur. At venenatus hic Syrenum cantus eſt; cum vitæ brevitas ad virtutem, pietatem, & honeſtos labores ſtimulare nos debeat potius quam ad Epicureorum non inanes modo ſed & damnoſas voluptates: ſiquidem non ſine certiſſima animæ pernicie voluptatis mancipia eas ſequuntur.

3 *En quid agis, &c. Argumentum.* Ex propoſito jam exemplo colligit Perſius Damam miſerrimum eſſe mancipium, 4 *Alternus oberres.* Id eſt alternis vicibus, modo ab avaritia ad luxuriam, modo rurſus à luxuria ad avaritiam tranſmigres aut tranſvoles. Sic ſupra, quantum non milvus oberret, id eſt circumvolitet aut tranſvolet.

Paraphraſis. En quid agis, miſerrime Dama? in diverſa duplici hamo raperis. Hinc enim ad lucri ſtudium & navigationem impellit te avaritia: inde vero luxuria te aggreditur & ab immodico ille lucri ſtudio ad voluptates te revocat. Cumque graves hi domini alternis vicibus imperent, alternis obſequare neceſſe eſt; ac nunc avaritiæ, nunc luxuriæ alternis vicibus ſubjicieris.

1 *Nec tu, cum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris*
Parere imperio, Rupi jam vincula dicas.
Nam luctata canis nodum arripit: attamen illi
Cum fugit, à collo trahitur pars longa catenæ.
2 *Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores*
Præteritos meditor: (crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc) an ſiccis dedecus obſtem
Cognatæ? an rem patriam rumore ſiniſtro.
Limen ad obſcœnum frangam, 3 dum Chryſidis 4 udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer, ſapias: Diis depellentibus agnam
Percute. Sed cenſen' plorabit, Dave, relicta?

1 *Nec tu cum obſtiteris, &c. Argumentum.* A natura igniculos accepimus ad verum inquirendum & quod rectum eſt amandum; ex his naſcuntur impetus quidam ad præclaras actiones: qui tum demum laudem merentur, quando à certo conſilio manant & decreto in animo fixo ſic ſemper vivendi: ita ex pluribus actionibus ſequitur diſpoſitio, quam uſu firmatam ſequitur habitus. Habitus autem jam firma res eſt & quæ non facile mutari metuat: diſpoſitio mutabilis eſt; ac multo magis primus ille impetus qui etiam in vitioſis ebullit, & ad honeſta eos impellit. Hoc ipſum eſt quod Perſius hic docet: ubi prudenter vitioſos admonet, ne ſi quos forte ad virtutem impetus ſumpſerint ſtatim ſibi perſuadeant debellatum eſſe illud vitium, cui prius ſerviebant. Una enim, ut proverbium monet, hirundo non facit ver.

Paraphraſis. Prolepſis hic eſt. Dicere enim poſſet Dama; at quanquam ego hactenus exorbitavi, ſtatui tamen in viam redire, & vitiorum jugum jam incipio excutere: imo ex parte jam excuſſi. Non enim ita perditus ſum amore voluptatum, quin aliquando ſatias me captura ſit. Reſpondet Perſius, falleris, ſane falleris, ſi ubi ſemel aut iterum pravis affectibus reſtiteris, & vitiis liberum propterea te eſſe credideris ac interioris ſervitutis vincula rupiſſe. Idque demonſtrabo ſimilitudine ſumpta à cane. Si canis alligatus ſit poſti & luctando ſe inde revellet: nodum quidem exolvit, nondum tamen adhuc liberatum eſſe dixeris, quia vinculi ſui catenas non ſine moleſtia ſecum adhuc trahit: ita tu, ô Dama, quanquam ſemel aut iterum avaritiæ aut luxuriæ reluctando liberatus inde tibi videare: nihil minus tamen quam veram libertatem aſſequutus es: id quod res ipſa probabit. Subinde enim eo unde emerſiſti relaberis, imo retraheris, ſubinde ad veteres mores recurres, niſi ſimul ac ſemel totum te ac integrum è vitiorum ſervitute vindicaris.

2 *Dave cito hoc credas, &c. Argumentum.* Affert exemplum vitioſi pœnitentis: ſed non bona fide pœnitentis: ideo ſtatim relabitur in cœnum. Locus hic è Menandro tranſumptus eſt & Terentii Eunucho, quam conſtat è Menandro tranſlatam, at perſonarum nomina ſunt mutata, & multo aliter diſpoſita. Chæreſtratus Menandri, Terentio Phædria eſt: Menandri Davus, Terentio eſt Parmeno. Videſis initium Eunuchi. 3 *Dum Chryſidis udas.* Qui ibant commeſſatum funalia ac faces geſtabant; ſed quas extinguebant, cum ad fores eſſet ventum. 4 *Udas fores.* Multiplex fuit juvenum inſania in foribus ſuffundendis, modo lachrymis, modo vino, modo aqua in cardinibus. Nec malè referas hoc ad lænarum anuum potationes, de quibus fuſe Plautus.

Nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Nugaris: [1] ſolea, puer, objurgabere rubra,
Nec trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.
Nunc ferus & violens: at ſi vocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accerſor, & ultro
Supplicet, accedam? [2] ſi [2] totus & integer illinc
Exieris, nunc nunc, 3 hic hic, quem quærimus, hic eſt;
Non in feſtuca, lictor quam jactat ineptus.
4 Jus habet ille ſui, 5 palpo quem ducit hiantem

1 *Solea puer objurgabere rubra.* Olim meretrices ſolitæ ſic abuti ſtultorum juvenum patientia, ut propter leves offenſas non ſolum colaphis eos cæderent & deſpuerent, ſed etiam ſandalio illis caput commitigarent, ut ille ait in Terentiana Eunucho. In Paraphraſi ſic diſtinguemus perſonas. Chæreſtratus adoleſcens meditabundus & ad vivum ungues rodens, ita Davum ſervum ſuum alloquitur.

Paraphraſis. Dave, ſubinde Chryſis amica mea me contempſit, unde non mediocris dolor animum mihi exedit: at dolorem hunc, crede mihi, ſtatui jam tandem finire & ejus amori prorſus in poſterum renuntiare. Egone per infamiam & nominis jacturam ad obſcœnas meritricis fores patrimonium imminuam & perdam, nec amicorum meorum frugi ſalutaribus monitis morem geram, quibus me hactenus dedecori fuiſſe plane agnoſco, dum ebrius ante fores Chryſidis extincta face carmine ſcilicet eam demulceo, & de dura mea ſorte conqueror jam extruſus? Davus reſpondet: Euge Chæreſtrate here, tibi gratulor adverſus voluptatem fortiter jam pugnanti, cumque jam ex ingenti periculo evaſeris, agnam diis Averruncis mactato. Davo fideliter monenti reſpondet Adoleſcens, dum priori affectui iterum cedit: Atenim Dave metuo ne Chryſidi relictæ doloris cauſam præbeam; nunquid quæſo à me relicta illa flebit? Davus inde hæc reponit: Nugas here agis, cum dicis te velle priores dolores finire. Ego ſane putabam ſerio te levitatis tuæ pœnitere, at nihil minus fit. Ecce enim ad ingenium redis. Vel ſic: Lepidus nugator es cum vis videri miſericordia duci propter Chryſidis lachrymas. Quin tu potius te miſerare? ipſe enim es qui ab amica vapulabis, tanta ſcilicet mollities eſt animi tui. Ne vero in poſterum vacilles & dubius reluctêris: neque audeas præpropere ſubſtrahere collum jugo aut tentare effugium arrodendo laqueos, quod irretitæ ſolent feræ, quanquam tute tecum iratus nunc cogitas, Egone illam? quæ illum, quæ me &c. ut Phædria Terentianus. Nimirum inſultat hic Chæreſtrato Davus. Quaſi dicat, Stulte, tu liberum te putas? atqui ſervus ac miſer es & futurus es etiam poſthac ſemper, ſine ſpe libertatis. Quare aſſueſce jugo mature, & ad omnem patientiam te para; hinc ſubjicit Chæreſtratus illud Terentii ad verbum. *Quid igitur faciam? non eam ne nunc quidem Cum accerſor ultro* ——

2 *Si totus & integer.* Sunt Davi verba conſilium dantis Chæreſtrato, ut in propoſito animum obduret. 2 *Totus & integer.* Et animo & corpore: Quod fiet ſi animus tibi non frangatur ex amoris affectu, ſi totum illum ex animo excutias. 3 *Hic hic quem quærimus hic eſt.* Concluditur digreſſiuncula de Chæreſtrato. *Senſus.* Is qui totus & integer è retibus ſervitutis hujus interioris evaſerit & in hoc propoſito firmiter perſeveraverit, hic nempe, hic eſt ille libertus quem quærimus. Liberior ſane eo qui à Prætore vindicta ſeu feſtuca ictus manumittitur. 4 *Jus habet ille ſui, &c. Argumentum.* Jam tranſit ad aliud exemplum hominis qui ambitioni ſervit, cujus pulchram periphraſin poſuit pro nudo nomine. 5 *Palpo.* Adulatorem appellat hominem ambitioſum, nempe omnibus aſſentantem ut ſolebant candidati prenſantes.

Cre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

1 Cretata ambitio ? 2 vigila , & 3 cicer ingere large,
Rixanti populo , noſtra ut 4 Floralia poſſint
5 Aprici meminiſſe ſenes. quid pulchrius ? 6 at cum
7 Herodis venere dies, 8 unctaque feneſtra
Diſpoſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ
Portantes violas , rubrumque amplexa catinum
Cauda natat 9 thynni , tumet alba fidelia vino :

1 *Cretata ambitio.* Candidati & petitores magiſtratuum non contenti inſito lanæ candore , cretam addebant in veſtem ut ſplenderet. Ducere autem candidatum dicitur ambitio , quia ejus cauſa facit omnia. 2 *Vigila.* De labore & vigiliis candidatorum multa Cicero variis locis. Hic autem reſpicit officia ſalutationum , quas ante diluculum inchoabant. 3 *Cicer ingere.* Miſſilia intelligit , inter quæ & cicer frictum erat. In horum miſſilium collectione in theatro rixæ plerunque oriebantur. 4 *Floralia.* Flora meretrix fuit , quæ cum magnas opes corporis quæſtu quæſiviſſet , populum Romanum ſcripſit hæredem , certamque pecuniam reliquit , cujus ex annuo fœnore ſuus natalis dies celebraretur editione ludorum quos Floralia vel ludos Florales appellabant : ut vero pudendæ rei quæreretur dignitas , deam finxerunt eſſe , quæ floribus præſit , eamque oportere placari , ut fruges cum arboribus & vitibus bene proſpereque floreſcerent. Per floralia autem hic intellige omnes ludorum ſpecies quos edebant magiſtratus popularem gratiam captantes. 5 *Aprici ſenes.* Apricatio ſenili ætati convenientiſſima & gratiſſima. Solent autem ſenes in ſole hiberno apricantes circa meridiem loco calidiore de hujuſmodi nugis garrire. Hinc liquet cur dixerit *aprici ſenes.*

Paraphraſis. Ut avari & luxurioſi ſervi ſunt , ita & ambitioſi. Nam quæſo nunquid eum liberum & juris ſui eſſe dixeris , qui aſſentando gratiam popularem captat, honoribus inhians , quique candidatus in comitia deſcendit, qui totus ambitioni ſervit ? quæ his eum vocibus mane exſuſcitat. Quandoquidem ſalutationum officia ante diluculum inchoanda ſunt , evigila ut ſalutantes humaniter excipias , eoſque ſic tibi concilies. Age , muneribus , miſſilibus & ludis edendis populum tibi demereto in Ædilitatu tuo , ut ad cæteros honores viam tibi ſternas , utque multo poſt ſenes inter apricandum te tuoſque ludos deprædicent. Quid pulchrius , quid gratius aſſequi potes ?

6 *At cum Herodis , &c. Argumentum* In extrema hujus ſatyræ parte teterrimum ſervitutis genus tangit ſub domina potentiſſima ſuperſtitione. Romanis religio fuit Deos patrios patrio more colere : ſuperſtitio vero vel deos peregrinos vel etiam ſuos peregrinis ritibus colere. Itaque Perſius hic agens de ſuperſtitione , exempla ponit eorum hominum , qui Judaicis aut Aſiaticis aut Ægyptiacis ritibus Romæ uterentur. 7 *Herodis.* Judæos hic tangit & potiſſimum Herodianorum ſectam , qui & Hieroſolymis & alibi Herodis feſtum magna ſolennitate colebant. Dies ergo Herodis ſunt dies natalis Herodis : item dies ſuſcepti apud Judæos regni , aut ſi quos alios Judaica ſuperſtitio addiderat. 8 *Unctaque feneſtra.* Modum oſtendit quo dies Herodis ab Herodianis colebatur Feſtorum enim dierum alii hilaritate & epulis tranſiguntur , alii planctu , jejuniis , & varia imitatione triſtitiæ. Utriuſque generis exemplum hic ponitur è Judaic s ritibus. Herodiani igitur diebus Herodis omnia lætitiæ ſigna edebant. Eo pertinent lucernæ accenſæ & epulæ lautæ quarum hic meminit Perſius. 9 *Thynni.* Thynnus piſcis marinus eſt qui menſe Maio copioſiſſime capitur in freto Gaditano, non parvo Gaditanorum quæſtu: Hos enim retibus extractos & membratim diſſectos ſaliunt & in cadis aſſervatos celebri mercimonio per omnem Europam diffundunt.

Para-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Paraphraſis. At vero aliud eſt ſervitutis genus longe teterrimum, ſuperſtitio nempe, qua faſcinati miſerrimam & inquietiſſimam vitam agunt. Ac primo in Herodianis videre eſt quid poſſit ſuperſtitio, cum Herodis dies colendi fuerint, tum, ut lætitiæ ſuæ ſigna edant, lucernas accendunt, quæ certo quodam ordine diſpoſitæ per feneſtras, feneſtras inungunt, & fuliginem inſtar craſſæ cujuſdam nebulæ evomunt & effundunt. Quin & feneſtras ac januas domorum violis coronant. Et ut dicamus de conviviis quæ die Herodis Herodiani exercebant, cauda thynni in grandi catino fictili & miniato apponitur, cujus caudæ tanta amplitudo eſt, ut ab utraque parte catini promineat. Et ne vinum interea deſit, adeſt etiam ex albo ſtanno œnophorus & alia id genus vaſa plena.

1 Labra 1 moves tacitus, recutitaque 2 ſabbata palles.
Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto,
3 Tunc grandes 4 Galli, & cum ſiſtro 7 luſca ſacerdos,
5 Incuſſere Deos 6 inflantes 6 corpora, ſi non

1 Labra moves tacitus, &c. Argumentum. Hæc ſeparanda à prioribus: nam de aliis ritibus agit Judaicæ ſuperſtitionis, ut Romani loquebantur, qui non ſolis Herodianis ſed omnibus Judæis erant communes.

1 *Labra moves.* Labra movere eorum eſt, qui murmure & humili ſuſurro vota concipiebant. 2 *Sabbata palles.* Judæi circumciſi, ſeu ut loquitur poeta, recutiti, cum ſabbatum celebrarent, jejunia non raro ſabbatis exercebant, & neglectu cultus atque operis ceſſatione diei triſtitiam inſigniebant: hinc pallor.

Paraphraſis. Frequentas Judæorum proſeuchas, & una cum ipſis murmure vota tua ibi concipis & jejunia ſabbatis exerces, unde pallorem contrahis. Et, ut alia commemorem deliræ ſuperſtitionis exempla, *tunc*, id eſt poſtquam pervaſit & occupavit ſuperſtitioſorum animos anile hoc vitium, nigri lemures id eſt larvæ nocturnæ & imaginum terrificationes timentur & pericula ovo rupto: quia (ut vetus interpres ait) Sacerdotes qui explorandis periculis ſacra faciebant obſervare ſolebant ovum igni impoſitum, utrum in capite an in latere deſudaret. Si autem ruptum effluxerat, periculum ei portendebat vel rei familiari ejus pro quo factum fuerat periculum.

3 *Tunc grandes, &c. Argumentum.* Alias inſuper addit ſuperſtitionum ineptias. 4 *Galli.* Gallus Cybeles ſacerdos, à Gallo Phrygiæ fluvio, cujus aquam qui guſtaſſent, reddebantur inſani. Tangit hic Cybeles & Iſidis ſacra, adeoque Ægyptiorum ſuperſtitiones Cybele autem Saturni uxor, magna deorum mater. Iſis autem ab Ægyptiis numinis loco eſt habita, cum prius Io dicta eſſet. Vide Ovid. 1 Met. Hujus ſacerdotes dicti erant Iſiaci. Ut autem cymbalum inſigne erat ſacerdotum matris Deûm, ſic Iſiacorum ſiſtrum, id eſt crepitaculum æneum. Galli autem grandes dicuntur ob ſtultitiam & inſulſos mores, ut ſtatim poſt —— *Vulfenius ingens. & ſupra.* —— *Caloni aptaveris alto.* Et ſimilia multa. 5 *Incuſſere Deos.* Incutere eſt quatere arma ad terrorem: ita Galli & Iſiaci terrore ſuorum Deorum infirmos animos implebant. 6 *Inflantes corpora.* Syri homines atque Ægyptii obnoxii erant ulceribus tetris quæ vocata ſunt Ægyptiaca ac Syriaca. Hæc ab ira Deæ Syriæ Syri, ab ira Iſidis Ægyptii ſibi illa ulcera veniſſe perſuadebant. Eorum vero fatuitati egregie illudebant utriuſque Deæ ſacerdotes, qui negligentibus imperium ſuum deos incutiebant ſuos. 6 *Inflantes corpora.* Dii corpora inflantes Cybele & Iſis, illa furore inflans, hæc morbis.

7 *Luſca ſacerdos.* Referendum hoc ad vitium corporis. Quo fortaſſe vitio laborabat, cum hæc ſcriberet Perſius, ſacerdos aliqua quam hic obiter quaſi deſignat.

Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Prædictum ter mane 1 caput guſtaveris allii.
2 Dixeris hæc inter 3 varicoſos Centuriones,
Continuo 4 craſſum ridet 5 Vulfenius ingens.
Et centum Græcos curto centuſſe 6 licetur.

1 *Caput allii.* Apud Plutarchum incutitur Dea Syria iis qui vetitum aliquid comederint, ut piſces: nam Syri piſcibus abſtinebant. Qui tale aliquod peccatum admiſiſſent pro expiatione illius peccati jubebantur abſtinere aliquo ciborum genere, aut certo dierum numero mane aliquid eſitare, puta caput allii. Quia id amuletum magicis incantationibus fortaſſe reſiſtit, & inde ſuperſtitio illa quod allium adverſus inflationes efficax.

Paraphraſis. Tum vero ubi jam animus totus incurabili ſuperſtitione fuerit depravatus, conſuluntur Galli & Iſiaci ſacerdotes, qui terriculamentis & inani metu conſulentes percellunt & peſſima quæque illis portendunt, quæ à conſulentibus facile negligi imo contemni poſſent, ſi vel mica illis eſſet judicii. Tam ridicula enim proponunt remedia, puta comedere mane caput allii aut tale quid, ut hinc eorum impoſturas & technas nullo negotio poſſit quis percipere.

2 *Dixeris hæc inter, &c. Argumentum.* Concluſio partis illius ſatyræ hujus, qua Stoicorum paradoxon tractatum eſt. Summa. Hæc Stoicorum ſcita de vera libertate utcunque deriſuri ſint ſtupidi milites, vera tamen ſunt.

3 *Varicoſos.* Hic varix, icis, penultima brevi, eſt vena plus æquo tumida in temporibus & aliis corporis partibus, potiſſimum in cruribus, & ex nimio labore plerunque naſcuntur varices. Hinc varicoſus, qui hujuſmodi venas tumidiores habet. 4 *Craſſum ridet.* Reſpicit Græcum epitheton παχὺς γέλως. 5 *Vulfenius.* Per ſynecdochen ſumitur hic miles pro quolibet milite glorioſo & literarum oſore ac contemptore. 6 *Licetur.* Nota hic quod rarum alias in Grammatica. Verbum in (o) paſſivæ eſt ſignificationis: idem in (or) activæ eſt. Liceo eſt indicor: liceor eſt indico.

Paraphraſis. Non neſcio quæ diſputavi de ſervitute vitiorum & unius Sapientis libertate, parum imperito vulgo probari. Sed judicium illorum nihili faciendum, quod ab omni eruditionis cultu ſint alieniſſimi. Inde alto riſu excipiunt hæc Paradoxa hujuſmodi Miſophiloſophi milites. Quin philoſophia illis uſqueadeo contemptui eſt, ut pronuntient non ſine riſu ſe philoſophum, quem diſſerentem audierint, non aſſis facere unius ne curti quidem. *Vel,* Se centum philoſophos non totidem aſſibus eſſe empturos.

A. PER-

A. PERSII FLACCI

SATYRA SEXTA.

Argumentum hujus Satyræ habet illud Horatii:

Parcus ab hæredis curam nimiumque ſeverus
Aſſidet inſano -----

Satyræ tres ſunt partes. 1. Quærit à Cæſio Baſſo ſibi amico & poeta Lyrico (ad quem dirigitur hæc ſatyra), an in Sabinos ſuos adhuc ſeceſſerit, quid rerum agat, & quo genere ſcribendi ſe exerceat. 2. ipſe viciſſim, ubi ſit, quid agat, ut fieri ſolet in epiſtolis ad familiares, exponit: in ora Liguſtica eſſe & in virtutis ſtadio quotidie proficientem, vitia paulatim exuere. Duo nominatim vitia tanguntur: ambitio & cupiditas divitiarum. Sed prius illud verbo ſolum attingitur: ab altero quam ſit alienus, & quam virtutis ejus ſit amicus quæ legitimum divitiarum uſum oſtendit, multis verſibus docet. Hæc vero virtus Latinis liberalitas eſt. 3 parte ſatyrica libertate in eos invehitur, qui præclara hac virtute deſtituti contrariis vitiis inſerviunt. Cum autem liberalitati multa diverſa vitia opponantur, quæ ipſam in medio poſitam utrinque cingunt, Perſius de eo potiſſimum loquitur in hoc carmine, quod in dandi expendendive defectu eſt poſitum & illiberalitas dicitur. Hinc maxima hujus ſatyræ pars in redarguenda eorum ſtultitia verſatur, qui vel uſum opum rectum ignorent, vel parandarum certum modum. Atque hæc totius hujus ſatyræ œconomia eſt atque argumentum.

1 *ADmovit jam* 2 *bruma foco te, Baſſe, Sabino?*
3 *Jam-ne lyræ & tetrico vivunt tibi pectine chordæ?*
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinæ,
Mox juvenes agitare jocos & pollice honeſto

1 *Admovit jam bruma foco, &c. Argumentum.* Ad Cæſium Baſſum eximium poetam Lyricum ſcribit: rogatque num apud Sabinos hybernet, ibique cantu ſe oblectet, dum ipſe in Lunæ portu hyemat. 2 *Bruma.* Romani viri docti qui tempora ſua inter negotia & ſtudia dividebant, à Vulcanalibus, cum jam incipiunt noctes fieri productiores, circa Auguſti finem lucubrare incipiebant. Iidem multum ſeceſſu utebantur, non animi & valetudinis

ſinis tantum cauſa per æſtatem: ſed etiam quovis tempore ad lucubrandum. Poetæ præſertim & alii ſcriptores, qui memorabile aliquid vellent pangere. Hac fine videntur ſoliti exire Roma Perſius & Cæſius Baſſus, & in agros ſecedere, quos habuerunt, hic quidem in Sabinis; Perſius vero in agro Lunenſi qui in Hetruriæ ora eſt. 3 *Jamne lyra.* Lyrici carminis argumenta hic notentur. 1. Deorum, Heroum & Heroinarum encomia. 2. Veterum rerum primordia, & ſeveriora hæc argumenta ſevero potius carmine quam dulci canebantur. 3. Juvenum laſcivia & convivantium honeſti joci juxta illud Horatii: *Muſa dedit fidibus divos pueroſque deorum, Et pugilem victorem & equum certamine primum, Et juvenum curas & libera vina referre.* 4. Laudes vitæ ſenilis otio & quieti redditæ.

Egregios luſiſſe ſenes? [6] Mihi nunc [1] Ligus ora
Intepet, [2] hybernatque meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, & multa littus ſe valle receptat.
Lunaï portum eſt operæ cognoſcere, cives;
Cor jubet hoc Ennî, 3 poſtquam deſtertuit eſſe
4 Mæonides 5 Quintus, pavone ex Pythagoræo.
7 Heic ego [8] ſecurus vulgi, & quid præparet 9 Auſter
Infelix pecori: ſecurus, & angulus ille
Vicini, noſtro quia pinguior; etſi adeo omnes
Diteſcant orti peioribus, uſque recuſem
Curvus ob id minui ſenio, aut cœnare ſine uncto,

1 *Ligus ora.* Liguria hic ſignificatur, Macra Italio fluvio ab Hetruria diſcreta: Liguriæ finibus adſcribit Lunæ portum, quia primum erat Hetruriæ oppidum juxta fines Liguriæ.
2 *Hybernatque meum mare.* Nempe Hetruſcum. Perſius enim patriam habuit Volaterras in Hetruria. Vide Perſii vitam. Hybernare autem hic pro ſævire ſumitur.
3 *Mœonides.* Mœon pater fuit Homeri, unde Homerus dictus eſt Mœonides: ejuſque carmina Mœonia carmina paſſim à Poetis nominantur, Mart. *Perlege Mæonio cantatas carmine ranas.* 4 *Poſtquam deſtertuit eſſe Mæonides.* Helleniſmus pro deſtertuit ſe eſſe Mœonidem; ſic: In medios ſenſit delapſus Achivos. Deſtertuit autem pro ſtertere ſive ſomniare deſiit.
5 *Quintus pavone ex Pythagoreo.* Ennius in principio Annalium ſuorum refert ſe in Parnaſſo monte ſomniaſſe animam Homeri per μετεμψύχωσιν in ſe tranſmigraſſe, quo reſpiciunt fortaſſe verba illa in prologo hujus operis: Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo Memini. Sed cur Quintus? vel refertur hoc ad prænomen Ennii, ut ſenſus ſit, poſtquam è Pavone Pythagoreo factus eſſet Q. Ennius, vel ordinem reſpicit tranſmigrationis illius de qua ſupra; 1. Euphorbus. 2. Pythagoras. 3. Pavo. 4. Homerus. 5 Ennius. His omnibus & quidem hoc ordine una eademque anima communis ex Ennii ſomnio. Vide Hor. od. 28. lib. 1. od. *Te maris & terræ, &c.*
Paraphraſis. Ecquid in agro Sabino quo ſeceſſiſti hyematurus lyricis uſque vacas carminibus, & quidem graviore ſeu ſeveriore plectro & ſtilo quam Horatius? mirus enim & peritus es artifex ad aptanda cytharæ numeris argumenta ſeria & gravia, ſeu theogoniam & mythici temporis hiſtoriam Latino & maſculo lyrico carmine perſequaris, ſeu virorum fortium encomia, ſeu ἐρωτικὰ & juvenum amores & honeſtos ſales, ſeu laudes tranquillæ ſenectutis & eorum qui placide ea fruuntur.
6 *Mihi nunc ligus ora. Senſus.* Quod ad me attinet, ego nunc fruor tepore maris Liguſtici commoti vehementius, ut per hyemem ſolet. In hac maris

Liguſtici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Liguſtici ora verſor, ubi Lunæ portus, oppidum ita dictum quod ejus littus ſcopuloſum vallem interius includat, adeoque lunæ formam & curvaturam exhibeat. Quod ſi cupis amplius cognoſcere ſitum horum locorum, memineris Ennianæ illius deſcriptionis in Annalibus quæ ita incipit. *Lunai portum eſt opera cognoſcere cives.* Atque hac deſcriptione uſus eſt Ennius, poſtquam deſiiſſet ſomniare ſe è Pavone Pythagoreo factum eſſe Q. Ennium.

Nota. Cor Ennii, id eſt ipſe Ennius. Alludit ad tria corda quæ Ennius habere ſe dixit, quod Græce, Oſce, & Latine ſciret.

7 *Hic ego ſecurus vulgi, &c.* *Argumentum.* Jam quibus ſtudiis in hoc ſeceſſu incumbat, oſtendit. 8 *Securus.* Securitas hæc de qua Perſius ſentit illa eſt quam conciliat ſui ſtudioſis ſola virtus: cujus iſta eſt laus propria quod animos omni perturbatione affectuum liberatos in ſecuro tranquillitatis portu collocet. 9 *Auſter.* Auſter pecori infelix dicitur quia propter æſtus graviſſime ſolent laborare pecudes: unde morbi ſæpe & pernicies magnæ & gregum & armentorum.

[1] Et ſignum in vapida naſo tetigiſſe lagena.
[2] Diſcrepet his alius: geminos [3] horoſcope [5] varo
Producis genio: ſolus natalibus, eſt qui
Tingat [6] olus ſiccum [7] muria vafer in calice empta.
Ipſa ſacrum irrorans patinæ piper. [11] hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. [12] utar ego, utar,
Nec [8] rhombos ideo [9] libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdorum noſſe [10] ſalivam.

1 *Et ſignum in vapida.* Duplicem hic habes notam minutiſſimarum ſordium: prior lagenas obſignare, in quibus non vinum ſit, ſed vappa: deinde cum reſignatæ ſint, tanto ſtudio obſervare an ſalva & integra ſint ſigna, ut naſo contingat lagenas.

Paraphraſis. Hic ago ego parum ſollicitus quid de me vulgus judicet, neque enim è judicio vulgi pendeo: quod proprium eſt ambitioſi & gloriæ cupidi. Tantumque in virtutis ſtudio profeci, ut paratus ſim ad congrediendum cum fortuna. Ad opes quidem quod attinet, uſque adeo alienus ſum à divitiarum cupiditate & avaritia, ut de gregibus & armentis non admodum laborem. Quin & aliud vitium vere à me amoliri poſſem, invidiam nempe, quæ fere comes ſolet eſſe avaritiæ: nec invidia ſolum careo, ſed ne juſtæ quidem indignationis ſenſum habeo: etſi enim videam mandari honores, atque altas opes ignobilibus atque indignis donari, non tamen adducar ut dolorem ex ea re ullum capiam; neque præ mœrore atque ægritudine inde conſeneſcam & emaciabor, aut mutatis moribus avarus fiam meis opibus minus liberaliter uſurus. Vel, Nolim tamen ob iſta demiſſo eſſe vultu aut animo, ac per invidiam præproperam ſenectutem accerſere, aut parcius propterea cœnare & ſine adipe, quo caules condiendi aut alia quævis pulmentaria.

2 *Diſcrepet his alius, &c.* *Argumentum.* Hic tranſitus commodiſſimus eſt ad reprehenſionem aliorum. Hæc mihi mens, inquit; aliis forte alia. Nec mirum, nam etiam geminis germanis mores ſæpe pugnantes ſunt. Idem illuſtratur duobus item exemplis, præparci & prodigi. 3 *Horoſcope.* Quid ſit Horoſcopus, ſupra docuimus ſat. 5, ad verba illa, *ſeu nata fidelibus horis.* Horoſcopi & morum diſcrepantiæ illuſtre exemplum occurrit in Eſavo & Jacobo, item in Commodo & Antonino geminis fratribus Marci Imperatoris filiis, in quorum vita nihil quicquam ſimile: etſi pares fore ex aſtrorum curſu promittebant Mathematici. 5 *Varo genio.* Id eſt vario ingenio. Ingenii dator & fictor, ac formator morum cenſebatur Genius, quem naſcendo quiſ-

que eſſet conſequutus. Inde Horat. *Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum.* 6 *Olus ſiccum. Uncto oleri* apponit Perſius *olus ſiccum.* Hoc ergo parcimoniam notat: at quoties *ſuminis* & *uncti caulis* meminit, exquiſitas notat delicias, hinc poſtea, *Unge puer caules.* 7 *Muria.* Muria duo ſignificat: primo aquam ſalſam in qua aliquid fuit maceratum aut ſervatum, ut muria cappari: interdum eſt genus liquaminis, quod ex thynnorum ſanie conficiebant, ut garum è ſcombrorum liquamine. Loquitur autem hic Perſius de muria prædura & aſpera. Nam quæ tali muria tinguntur pæne ſicca remanent. In calice autem muriam emere & ſimilia moris fuit potiſſimum apud tenuiores. 8 *Rhombos.* Rhombus piſcis in delitiis habitus. Synecdochice hic ſumitur pro lautis epulis. 9 *Libertis.* Romanorum multi libertos ſuos honore menſæ non dignabantur, aut certe diverſa omnia illis apponebant. 10 *Salivam.* Saliva pro guſtu & ſapore frequens Latinis ex ratione phyſica: nam quando anima movetur appetitu aliquid edendi, propter partium ſympathiam ſtatim ſaliva in ore tanquam ſupplente, pro ſua virili, naturâ defectum rei optatæ: quod etiam in aliis affectibus ſimili ratione poteſt obſervari.

Paraphraſis. Alii fortaſſe aliter ſentiunt, fateor, nec idem vitæ genus omnibus probatur, nec morum; cum ne geminis quidem fratribus, quorum idem horoſcopus, eadem conſtitutio cœli ac ſyderum, quando concepti ſive nati ſunt, inter ſe conveniat in ratione vitæ ac morum: diverſa enim ſunt indole, diverſo ingenio. Horum geminorum alter adeo parcus, ut cum dies natalis obeundus, præparce ſe gerat. Ut enim bonis ſuis callide & vafre parcat, olus ſuum prædura & aſpera muria tingit, unde ſiccum remanet; muria, inquam, in calice empta: quod ſolent parci & ſordidi.

11 *Hic bona. Senſus.* Alter vero puer non ætate ſed moribus, quippe quod magnificentiam putet veram eſſe magnanimitatem; hic, inquam, alter puer peragit & abſumit omne patrimonium.

Nota. Hæc ſunt illa verba quibus amplificatur præparci avaritia. *Ipſe irrorato* non coquus, non aliquis ſervus mediaſtinus aut diabolaris aliqua ancilla. *Irrorans*, infundens parce & guttatim. *Sacrum piper*, cui parcitur ut rei ſacræ.

12 *Utar ego, utar,* Quaſi dicat Perſius: Gemini illi in extremis ſunt, avaritia & profuſione; ego medium ferire volo, & tu quiſquis es, idem velle debes; nempe liberaliter vivere atque bonis tuis uti, non abuti per miſeras ſordes aut effuſam liberalitatem. Nec nepotum exemplum ſequar, qui dum lauti volunt haberi, etiam libertis ſuis & tenuis conditionis hominibus rhombos apponunt & exquiſitiores epulas: nec ita cupediarius, ut turdos aſſidue eſitem: quod fit ab iis, qui turdis ſæpe veſcuntur, & omnes ſaporum differentias, ſi quæ obſervari ſolitæ in turdis, egregie callent.

1 *Meſſe tenus propria* 2 *vive, & granaria (fas eſt)*
Emole, quid metuas? occa, en ſeges altera in herba eſt.

1 *Meſſe tenus, &c. Argumentum.* Liberalitas in duobus poſita eſt, ut ſcilicet opibus noſtris & fruamur ipſi, & aliis eas, qua officium poſtulat, largiamur. Ad prius membrum duo deinceps ſequentes verſus ſpectant. 2 *Vive.* Vivere hic accipiendum pro liberalius (ſed intra honeſtatis fines) genio indulgere: cum opum uſum hic definit Perſius pro modo opum.

Paraphraſis. Eſto liberalis pro modo tuarum opum, neque de annuo reditu reliquum quicquam facias. Quid enim cogitas dum aſſidue bona congeris in horrea & granaria? quin potius exhauris molendo, ac quotidie liberaliter inſumendo? quæ eſt hæc differentia? quis metus egeſtatis? vin' tu ponere ſtultum

hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

hunc metum, & hoc ſolum curare, ut otioſus ne vivas, ſed labores & ſpartam quam nactus es ornes, atque interea certa fruaris ſpe non defore laboranti quod futurum ſit ſatis *vel*, Occa, id eſt labora, nam de ſemine occato emerget herbeſcens viriditas.

1 Aſt vocat officium : 2 trabe rupta, 3 Brutia ſaxa
Prendit amicus inops ; 8 remque omnem, ſurdaque vota
Condidit Ionio; jacet ipſe in littore, & una
4 Ingentes de puppe Dei ; jamque obvia 5 mergis
Caſtæ ratis laceræ. Nunc & 6 de ceſpite vivo
Frange aliquid ; largire inopi, 7 ne pictus oberret
Cærulea in tabula. 9 Sed, 9 cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris, urnæ

1 Aſt vocat officium, &c. Argumentum. De altero opum uſu loquitur : quem non definit annuo proventu, ut ſupra priorem definivit : ſed neceſſitate amici egentis ; cujus gratia etiam prædia vult vendi & rem partam imminui.

2 *Trabe rupta.* Naufragum deſcribit in freto Siculo jactatum, & qui ad Scyllam tandem fuerit ejectus, in exemplum egeni, cui neceſſario dare aliquid liberalis homo debeat. 3 *Brutia ſaxa.* Brutii Italiæ populi in eo tractu qui hodie Calabria dicitur, prope Laum fluvium incipientes & in fretum Siculum in modum peninſulæ procurrentes. In extrema agri Brutii parte ſita eſt civitas olim potentiſſima Rhegium, ubi Siciliam ab Italia tradunt fuiſſe abſciſſam. Inde adjectivum derivatum Brutius, a, um. 4 *Ingentes de puppe dei.* In puppi ſacrarium habebant nautæ : ibi pingebatur taurus, leo aut tale quippiam, aut Deus aliquis in cujus tutela navis erat. Itaque ingentes de puppe dei ſunt dii navis tutelares. 5 *Mergis.* Mergus avis ita dicta quod cibum captans in aquam ſe aſſidue immergat. Hujus avis natura eſt ut ſæpe mergens aurarum ſigna colligat, & prævidens futuram tempeſtatem propere è medio æquore revolet & ad littorum tuta cum clamore contendat. Non mirum ergo ſi naufragorum corpora & coſta ratis laceræ mergis, ſæviente jam tempeſtate, occurrant. 6 *De ceſpite vivo.* Id eſt prædiis tuis. Ceſpes vivus prædium dicitur comparatione meſſis jam aridæ & quaſi emortuæ. Per meſſem autem annuum proventum intellige. 7 *Ne pictus oberret.* Id eſt ne naufragii tabulam portans hinc inde mendicet. Vide quæ ſupra notavimus ad Sat. I. v 90. Cantas cum fracta te in trabe pictum Ex humero portes.

Paraphraſis. At (inquit parcus) non omnia uno anno effundenda, quædam reſervanda ut aliis officii partes præſtem. Reſpondet Perſius: Quid tu avaritiam tuam officii ſpecie neſcio qua velare contendis? Eam ego perſonam jam jamque tibi detraham. Ecce amicus tuus fracta nave & univerſa re perdita enatans prendit ſcopulos Brutii promontorii Siciliam verſus, cur non illum relevare properas, ne cogatur ſtipem emendicare?

8 *Remque omnem.* Data opera Perſius amici hujus miſeriam exaggerat. Quaſi diceret : Non ſolum naufragium nota, ſed & naufragii circumſtantias. Naufragus hic amicus ac reliqui naufragi omnem rem amiſerunt in mari Ionio interjecto inter Italiam & Græciam : quin & ibi preces effuderunt plurimas, at irritas illas omnes. Ecce amicus tuus in littus ejectus eſt, & una cum eo navis tabulata atque interea puppis, deorum tutelarium ſacraria. Si officii memorem præſtare te velis, age, hujus amici memor ſis, in eum aliquid eroga, ne cogatur mendicare. 9 *Sed cœnam funeris, &c. Argumentum.* Occurrit parcus: At ſi quid de fundo & patrimonio imminuam, hæres meus offen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Senſus negabit mihi funebrem apparatum & ſumptum. 9 *Cœnam funeris.* Multæ in funeribus cœnæ. Prima illa, quæ in rogum imponebatur: ſecunda funebris cœna & circumpotatio, epulum nempe quod præbitum his qui reverſi ab exequiis: tertia ſilicernium ſive depoſita ad ſepulchrum. Hæc feralis cœna Juvenali Sat. 5. Quarta epulum novendiale. De his omnibus cœnis Perſius accipi poteſt, præcipue tamen de cœna novendiali, de qua Plaut. in Aulularia Act. 2. Sc. 1. Coquus ille novendialis eſt, in nonum diem ſolet ire coctum.

1 *Oſſa inodora dabit, ſeu ſpirent 2 cinnama ſurdum,*
Seu ceraſo peccent 3 caſiæ neſcire paratus.
4 Tu-ne bona incolumis minuas? 5 ſed 6 Beſtius urget
Doctores Graïos. Ita fit, poſtquam ſapere urbi
8 Cum pipere, & palmis, venit noſtrum hoc 7 maris expers,
9 Fœniſecæ craſſo vitiarunt unguine 10 pultes.

1. *Oſſa inodora dabit.* Oſſa & cineres aromatis miſta urnæ dare mos erat. De quo ritu poetæ paſſim.

2 *Cinnama.* Frutex ſive arbuſcula, præſtantiſſimum exudans odoramentum; quod & cinnamomum dicitur. Surdum autem ſpirare cinnama dicuntur, quorum odor evaneſcit.

3 *Caſiæ.* Quid ſit caſia rixantur Medici. Virgilio herba eſt ſuaviſſimi odoris, Eclog. 2. Tum caſia atque aliis intexens ſuavibus herbis. Caſiæ ceraſo peccantes ſunt caſiæ adulteratæ gummi è ceraſo.

Paraphraſis. Avari reſpondentis excuſationem hic habemus. *Senſus.* Si in amicos egenos aut naufragos bona tua largius eroges, vereris ne parum magnificum tibi funus ducatur ab hærede; quod hæreditatem ad eum tranſmiſſam nimia liberalitate minueris, neque (ut moris erat) in circumpotationibus feralibus & epulis novendialibus laudes tuæ recitabuntur, neque cineres, oſſa, & tui corporis reliquias odoribus miſcebit: aut ſane parvi pendet imminuta jam hæreditate, corruptis an incorruptis unguentis cadaver tibi mortuo perfundatur.

4 *Tune bona incolumis minuas? Argumentum.* Verba ſunt futuri hæredis, ſumptus reprehendentis non penitus neceſſarios. *Senſus.* Non debes nunc vivus bona impendere, ſed ea ſervare in apparatum funeris tui. 5 *Sed Beſtius urget, &c. Argumentum.* Propoſuit Perſius modo verba cujuſdam hæredipetæ ægre ferentis hæreditatem imminui, quam pridem totam ſpe devoraverat. Nunc alterius deſignati hæredis querelam profert.

6 *Beſtius.* Cognomen Romanum apud Horatium & alios, Hic nomen eſt hominis alienæ hæreditati inhiantis. 7 *Maris expers.* Per *ſapere maris expers*, intellige Philoſophiam tranſmarinam, id eſt, Græcam. Ubi nota *expers* vocabulum eſſe de numero eorum quæ contrarias ſignificationes admittunt: ſic *impotens* dicitur, & qui multum & qui nihil poteſt. Ergo *ſapere maris expers* eſt ſapientia mari advecta è Græcia, id eſt Philoſophia.

8 *Cum pipere & palmis.* Mercibus exoticis ex Aſia quæ ad genii curationem faciant. Per palmas autem hic intellige dactylos; hi palmæ fructus ſunt.

9 *Feniſecæ.* Feniſecæ veteres Romani dicuntur, tanquam agreſtes quidam & omnis eruditionis expertes. 10 *Pultes.* Fuerunt veteres Romani pultiphagi: at cum luxuriæ aſſueverunt, lautiores cibos expetiverunt. Craſſum unguem pro exquiſitis deliciis: ut ſupra *craſſa amoma*, id eſt eximia.

Paraphraſis. Et quidem imperitus aliquis & philoſophiæ rudis crimini dabit vitioſam hanc largitionem, his verbis. Ita ſe res habet ex quo è Græcia philo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

philoſophi in Italiam irrepſerunt & philoſophia in urbem admiſſa eſt Romani qui antea erant agreſtes & omnium deliciarum rudes, pulte mera victitantes, illi vero cœperunt lautius vivere & pultes ſuas unctis cibis ac exquiſitis deliciis permutare. Hanc nempe profuſionem, hunc luxum debemus Græcis & diſciplinæ exoticæ. Hinc indignabundus Perſius hæc ſubjicit: *Hæc cinere ulterior metuas?* quaſi diceret, Has tu minas tui hæredis metues cum eris mortuus? aut nunc vivus metuis quod tibi defuncto minatur? quod ſi legas ſine interrogatione, Conceſſio erit ironica, ad irridendam eorum fatuitatem qui vivunt miſere, ſuum aſſidue genium defraudantes, eo impulſi metu, ne cœnam funeris iratus hæres negligat.

Nota. *Cinere ulterior*, pro, cum fueris fato functus.

Hæc cinere ulterior metuas? 1 at tu, meus hæres
Quiſquis eris, paulum à turba ſeductior audi.
O bone num ignoras? miſſa eſt 2 à Cæſare 3 laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, 4 & æris
Frigidus excutitur cinis: 5 ac jam poſtibus arma,
Jam chlamydes Regum, 6 jam lutea gauſapa captis.
Eſſedaque ingenteſque locat 7 Cæſonia Rhenos,
Diis igitur, Genioque ducis 8 centum paria, ob res

1 *At tu meus hæres, &c.* *Argumentum.* Liberalem eum demum eſſe ait Philoſophus, qui paratus ſit hilari animo ſumptus facere, tam magnis quam parvis in rebus. Quare Perſius ad utrumque liberalitatis genus Lectorem ſuum pulcherrima hac diatriba inſtituit. De impenſis minoribus hactenus egit; nunc de liberalitate illa ſubjicit, quæ *magnificentia* propriè dicitur, quod circa magna verſetur. Convertit ſe Perſius ad hæredem ſuum.

2 *A Cæſare laurus.* Caius Caligula cum triumphare cuperet, de ſimulato hoſte falſam, ſed quam pro vera haberi voluit, victoriam reportavit. Igitur quaſi Germanos longe lateque viciſſet, laureatas literas (quæ inſigne erant victoriæ jam partæ) ad ſenatum miſit, ut ſibi triumphus decerneretur. Simul autem procuratoribus ſuis in hanc ſententiam ſcripſit, auctore Suetonio: *triumphum appararent, quam minima ſumma ex ærario publico: ſed quantus alius nunquam fuiſſet: quando in omnium bona jus haberent.* Unde non dubitandum, quin impune in quorumcunque vellent fortunas impetum eo prætextu fecerint. 3 *Laurus.* Si victoria nunciabatur literæ lauru erant implicitæ: ſi aliquid adverſi pinna figebantur. Suetonius laureatarum Caii literarum meminit cap. 44. Sed non illæ ſunt literæ de quibus hic Perſius: verum aliæ poſtea miſſæ, quæ tanquam victoriæ indices triumphum imperabant, cum tamen nihil dignum eo feciſſet. 4 *Et æris frigidus excutitur cinis.* Et cum annuntiata erat victoria, & cum ducebatur triumphus, publice privatimque tota urbe fiebant ſacra ut paſſim apud Hiſtoricos videre eſt.

5 *Ac jam poſtibus.* Inter triumphandum arma & ſpolia omne genus poſtibus affigebantur, ut ne quid deſit ad fidem conciliandam mimo qui agebatur.

6 *Jam lutea gauſapa.* Et gauſapa teſte Varrone veſtes Gallorum, & eſſeda eorundem erant vehicula: apta igitur erant ornandis iis, qui falſo crederentur Germani captivi: nam & illi ex Gallia erant coempti, ut ait Suetonius, non veri Germani: adeo illis temporibus ſimiles erant Galli & Germani & ſpecie corporis & cultu. 7 *Cæſonia.* Uxor Caii Caligulæ: locabat, nimirum per Procuratores. *Rhenos* autem hic ponit pro *Rhenanis*, primitivum pro derivativo: ſic ſupra *Ligur* pro *Liguſtico*, & ſimilia. 8 *Centum paria.* Subaudi gladiatorum. Sed quorſum privatus centum paria gladiatorum induceret? in honorem principis victoris decerni ſolitæ primum ſupplicationes; deinde

deinde triumphus & ludi victoriæ: atque hæc omnia publice de fiſco principis aut populi ærario. Quamobrem hæc largitio quæ hic memoratur, non erat collatio quædam uſitata, ſed per vim ac metum expreſſa à Procuratoribus Caii: qui id egerant juſſu illius, ut quam minima impenſa quam magnificentiſſime triumphum ipſius celebrandum curarent. Hæc itaque gladiatorum paria, & alia ad ſui triumphi apparatum neceſſaria à privatis extorſit per Procuratores ſuos & uxorem Cæſoniam Caius.

Egregie geſtas, 1 *induco. quis vetat? aude.*
Væ, niſi connives: 2 *oleum*, 3 *artocreaſque popello*
Largior; an prohibes? dic clare. Non adeo, inquis.

1 *Induco*. Non *indico*; induco & produco verba ſunt arenæ ac muneris. Addit autem ob res egregie geſtas ironice prorſus. Revera nihil minus quam triumphum merebatur hic Caligula. Sic ſupra; inſignem ob cladem germanæ pubis.

Paraphraſis. Poſtquam alios reprehendit, jam quid ipſe ſentiat oſtendit. Quaſi diceret, Alius hoc timeat, ego nullus timeo: atque adeo ut tu hæres mi ſcias me vacuum ab omni hoc metu, narro tibi ſi neſcis, me editionem muneris in animo habere, ob lætum in Germania nuntium. Scis quanti ſumptus rem moliar: ſed me impenſæ magnitudo nihil deterret: quid tu igitur ad hæc? audeſne vetare? at væ tibi, niſi ad hanc magnificentiam connives! Nam quo magis vetare conatus fueris, eo majoribus ſumptibus hæreditatem, cui inhias, exhauriam. Reliqua paraphraſis è fundamentis ſic ſuppleatur:

At tu meus hæres quiſquis eris (quis enim futurus ſit nondum mihi conſtat) audi, & ſeorſim & in ſeceſſu, non coram turba. quia vulgo philoſophia laborat invidia & odio. O bone! miſſæ ſunt à C. Cæſare literæ laureatæ & è priore ſacrificio derelictus cinis amovetur, ut nova ſacra parentur. Locantur paſſim arma à Cæſonia, parantur coccina paludamenta quibus amicti Reges Germanorum & crocei coloris gauſapa, quæ villoſæ militares veſtes ſunt, quibus induti milites Germanorum ducantur in triumpho: locantur etiam eſſeda Germanorum vehicula, ut monumenta victoriæ: proinde ne deeſſe officio Imperatori debito videar, atque ita apud Caii Procuratores odium mihi conflem, ſtatui Diis victoriæ hujus auſpicibus & Imperatoris Genio inducere centum paria Gladiatorum, qui ad buſtum dimicantes ſe invicem immolent; ad placandas defunctorum animas, quas humano ſanguine placari credebat ethnica ſuperſtitio. Quis ſcilicet vetabit id fieri? aude quæſo vel hic hiſcere. Væ tibi ô Hæres niſi ad iſta connives.

2 *Oleum artocreaſque popello, &c. Argumentum.* En aliud exemplum collationum quæ civibus fuerunt imperatæ à procuratoribus Caii ad celebrationem victoriæ illius. Cum igitur moris eſſet, ut epulum ac viſceratio daretur populo à triumphantibus, frumentum etiam viritim divideretur, cum oleo interdum ac nummis, videntur Caii Procuratores ditioribus imperaſſe, ut ſuis tribulibus iſta largirentur. 3 *Artocreas* Artocreas, atis, ut ſimplex κρέας, κρέατος: adeo ut hoc loco artócreas ſit cibi genus confectum ex pane & carne minutim conciſa; aliis artocreas, viſceratio eſt, nec incommode hæc ſignificatio huic loco convenit. Eſt enim viſceratio crudæ carnis diſtributio, quæ fieri ſolebat vel in ſolenni feſtivitate vel in funere alicujus excellentis perſonæ.

Paraphraſis. Quin etiam congiarium & epulum populo largior. Tune hæres illud fieri vetas? noli muſſare; dic clare. *Non adeo, inquis*, id eſt non contradico, non prohibeo Hæredipeta metuens ne ſi contradicat, excidat ſpe hæreditatis de qua hic agitur, muſſitabundus reſpondet, equidem non contradico, age vero, age quicquid factu optimum tibi videtur, per me ſint omnia protinus alba, ut alibi loquitur poeta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

1 *Exoſſatus ager juxta eſt. Age, ſi mihi nulla*
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, 2 proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum ſupereſt; accedo 3 Bovillas,
Clivumque ad Virbi; præſto eſt mihi Mannius hæres
4 *Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus*
Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,
Unum etiam, terræ eſt jam filius, & mihi ritu
5 *Mannius hic generis prope major avunculus exit.*

1 *Exoſſatus ager juxta eſt, &c. Argumentum.* Perſii verba ſunt quibus probat non eſſe cuiquam verendum, ne ſine hærede moriatur: quod apud Romanos infamiæ genus eſſe cenſebatur.

1 *Exoſſatus ager.* Id eſt ad oſſa quaſi redactus, exhauſtus jugi proventu, ſine intermiſſione ac novatione. Juvenalis ſat. 8. de exhauſtis provinciis, *Oſſa vides rerum vacuis exucta medullis.* 2 *Proneptis.* Aliquot cognationis vocabula hic occurrunt, quorum hæ ſignificationes. *Amita*, patris ſoror: *patruelis nulla*, id eſt nulla quæ patrui mei ſit filia; *patruus*, frater patris: *matertera*, matris ſoror; *major avunculus*, aviæ maternæ frater Suetonio, at hic apud Perſium ſimpliciter pro cognato quoquo modo. Series generis hic etiam notanda, Pater: avus: proavus: abavus: atavus: tritavus. Ergo per quartum, *abavum* intellige; adde unum, erit *atavus*; unum etiam, erit *tritavus*. 3 *Bovillas clivumque ad Virbî.* Aricia urbs eſt Italiæ decem millia paſſuum ab urbe quam ædificavit Hippolytus Theſei filius, qui alias *Virbius* dictus, quod vir bis fuerit & urbem eam ſic indigitavit à nomine conjugis ſuæ Ariciæ, clivus fuit Virbii, id eſt nemus Aricinum & Nemorenſis Diana. *Bovillæ* autem vicus inter urbem Romam & Ariciam in via Appia ubi ſedebant mendici: ut Virbii clivus mendicorum etiam ſtatio. 4 *Progenies terræ.* Ex Empedoclis Philoſophi ſententia nati fuerunt primi homines è terra. Unde præter illa cognationis jura quæ vulgus hominum colit, alia eſt cognatio qua univerſi homines ſibi invicem conjunguntur: quippe omne hominum genus ab eadem origine & matre terra oriundum eſt: unde ſequitur neceſſario omnes homines & cognatione inter ſe jungi. Hinc igitur Terræ filii nuncupati, quorum genus ignorabatur.

Nota. *Hominem* ab *Humo* duxiſſe veteres Latinos habita hujus communis originis ratione, convenienter Hebræis, penes quos notitia erat veritatis.

5 *Mannius.* Id eſt mendicus quiſpiam: ex hoc loco diſcimus quomodo accipienda vox Mannii in veteri proverbio, Multi Mannii Ariciæ, item ex illo Juvenalis verſu, *Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.*

Paraphraſis. Si ſuſpicatus fuero repudiaturos hæreditatem meam hæredes ad quos illa jure pertineat, aut quibus ultro eam delaturus fui: habeo alios tamen fortaſſe agnatos aut cognatos vel certe affines, qui me, quamvis leviter, aliquo tamen contingant modo. Si omnino ſupereſt nullus, tamen ne ſic quidem hæres mihi defuturus. Ibo enim Ariciam & aliquem inde Mannium ſeu Mendicum petam, qui meam defuncti hæreditatem cernat. Hanc ſententiam per Mimeſin ex Hypotheſi tractat Poeta. Quaſi diceret, Age fingamus ex omnibus meis bonis ſolum ſupereſſe prædium ſuburbanum, id eſt, juxta urbem. Si igitur eo redactæ ſint fortunæ meæ, ut meorum nemo ſuperſtes ſit, quid facto opus? nimirum Ariciam ibo; ubi præſto eſt Mannius, qui à me non alienus eſt; quod ſic probo. Cognati dicuntur qui in uno tertio conveniunt; Tritavus meus & Mannius in uno conveniunt, Terræ nempe filii ambo: Ergo ego & Mannius ſumus cognati. Iſta ratione Mannius mihi cognatus eſſe probatur: non ille quidem proximus: ſed tamen cognatus aliquo modo, ritu generis, id eſt ratione generis ſi ſtemma ſpectemus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

1 *Qui prior es, cur me in decurſu* 2 *lampada poſcis?*
3 *Sum tibi Mercurius; venio Deus huc ego,* 4 *ut ille*
Pingitur. an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ. minui mihi; ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt. Ubi ſit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Tadius, neu dicta repone paterna:
Fœnoris accedat merces; hinc exime ſumptus.
5 *Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,*

1 *Qui prior es, cur me, &c. Argumentum.* A Mannio ad legitimum hæredem redit, cui afferebat cognatio ſpem hereditatis Perſianæ.

2 *Lampada* Alludit hic poeta ad agones, cum accenſas tædas manibus tenebant. Lampada autem tradebant alii non inter currendum, ſed decurſo jam ſpatio Qui enim in ſtadio vel poſterior fuerit vel jam defeſſus adeo, ut certamen ultra inire non poſſet antagoniſtæ ſuo lampada ſuam tradebat, quaſi eum jam extra controverſiam omnem victorem agnoſceret, idque profiteretur.

Paraphraſis. Omitto Mannium: at tu mi hæres, quem natura propiorem mihi fecit quam ſit Mannius, & ad quem lege naturali mea hæreditas prius perventura eſt, quam ad illum: quin miſſam facis hanc patrimonii mei expectationem quamdiu adhuc ſuperſtes ſum? Vel, Cur de mea adhuc viventis hæreditate adeo ſollicitus es? id ſane contra bonos mores eſt.

Nota. Hic vita curſui comparatur, & curſor viventi; defunctus ei qui inter vivendum defeſſus ſit & ulteriori curſuræ impar; lampas autem hæreditati. Cum ergo hæreditatem non tradat qui vivit, ſed qui jam defunctus eſt; ſic ex rationis præſcripto hæreditas non à vivente legatore & adhuc vitæ ſtadium decurrente poſcenda eſt, ſed à legatore cum jam vitæ ſtadium emenſus eſt: jam quo tendat paraphraſis, patet. Neque tamen ignoro aliter hunc verſum ab aliis accipi. Perperam an ſecus; doctorum judicio relinquo: neque enim in his aut ſimilibus locis enucleandis Græciæ res agitur.

3 *Sum tibi Mercurius, &c. Argumentum.* Quo animo obveniens hæreditas ſuſcipi à ſapiente debeat, oſtendit: nempe eodem animo quo lucra inſperata, quæ forte in viis inveniuntur. 4 *Ut ille pingitur.* Mercurium varie pinxit antiquitas: ſed poeta hic ſpectavit ad præſidis lucri picturam: is autem cum marſupio pingebatur. Nota hic dialogiſmum eſſe inter Perſium & avarum hæredem: in Paraphraſi ergo diſcrimen perſonarum deſignabimus duabus his literis initialibus P. & H.

Paraphraſis. P. Mea hæreditas quanta quanta eſt exiſtimari debet ἑρμαῖον, id eſt lucrum inventum in via præter ſpem, Mercurii nempe beneficio. Vin' tu, ô hæres, gaudere bonis tibi à me relictis? age, ea ita accipe quaſi marſupium tibi præter ſpem attuliſſem. H. At deeſt aliquid ſummæ quam animo conceperam, aut quam ipſe acceperas à parentibus. P. At ſi ego bona à Patre mihi relicta minuerim, mihi ipſi minui, non tibi, ô avare hæredipeta. Bona enim hæreditatis ante mortem defuncti, ſunt ipſius: quicquid igitur me vivo de bonis meis perit, mihi perit non tibi aut alii cuicunque futuro meo hæredi: quomodo enim aliquid quiſpiam amittat quod non habet: quicquid ego defunctus reliquero, id totum pro tuo deputa. Interea noli impudenter à me exigere rationem, quid factum ſit de bonis quæ mihi teſtamento reliquit Tadius, id eſt, hic vel ille. Et noli tantum tibi tribuere, ut pro tua libidine mores meos fingas, ſicut parentes faciunt: quorum hæ fere ſunt ad filios voces. Olim cum relictam à me hæreditatem adminiſtrabis, rem amplifica & fœnoribus auge tuam ſortem; *hinc*, id eſt, ex fœnore non ex ſorte ſumptus tuos quotidia-

nos

nos exime. 5 *Quid reliquum? &c. Argumentum.* Oſtendit hic quam ſit aviditas vitium inſanabile. Nam tot rationibus nihil movetur iſte avarus hæres.

Unge puer caules. Mihi feſta luce coquatur
Urtica, & fiſſa fumoſum ſynciput aure?
1 *Ut tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis,*
Cum moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patriciæ immeiat vulvæ? mihi 2 *trama figuræ*
Sit reliqua? aſt illi tremat omento 3 *popa venter?*
4 *Vende animam lucro, mercare, atque excute ſolers*
Omne latus mundi, ne ſis præſtantior alter

1 *Ut tuus iſte nepos.* Non ſine cauſa prodigum, & quem Græci aſotum vocant, Nepotem dixerunt Romani. Nam raro ſunt obnoxii ei vitio qui ſuo ſibi labore opes pararunt: ſunt enim experti paupertatis incommoda Quin & naturâ ita comparatum eſt, ut opera ſua ament omnes artifices, ſicut patres liberos videmus ac poetas carmina ſua. Eandem ob cauſam ſæpe & filii qui prioris paupertatis parentum fuere conſcii & ſudoris participes, ſunt frugi. At horum nepotes, qui neque ſudarunt ipſi in quærendis opibus quibus abundant, neque inopiam ſunt experti, proni ſunt ad luxuriam & alia aſotorum vitia, quæ propterea Romani nepotatum vocarunt, & nepotes qui ſic viverent. 2 *Trama figuræ.* Trama; æ, ſubtegmen eſt, teſte Servio, hoc eſt, filum quod ſtamini ex tranſverſo intexitur: ita dictum à trameando, hoc eſt, tranſeundo, propterea quod ſtamen iterum atque iterum tranſeat. E ſubtegmine fullonis operâ excitantur villi pannorum, quibus abſumptis ſtamen reſtat. Ergo per tramam intelige hominem macie abſumptum & adeo maceratum, ut jam factus ſit oſſa & lapis, &, ut loquitur Prudentius, nervorum textura. 3 *Popa venter.* Popa Latinis victimarius eſt: qua notione legitur apud Suetonium & alios: alii pro placentis & libis uſurparunt. Neutro modo hic accipit Perſius: ſed pro popinone & guloſo lurcone: poetica enim licentia tribuit hominis ventri, quod toti homini conveniebat. Ut in ſuperiori paraphraſi diſtinximus perſonas, ita & hic H hæredem, P Perſium denotat.

Paraphraſis. H. Si ita, legator, patrimonium tuum expendas, quid quæſo mihi reliquum erit? P. Quid audio? quid reliquum futurum ſit quæris? tanta certe mea indignatio eſt ut nihil inſuper ex te, avariſſime Hæres, audire ſuſtineam. Nunc, nunc quando video divitias meas pluris à te fieri quam vel amorem meum vel etiam virtutis, nunc, nunc inquam, ô famule, lautiorem in poſterum menſam appara & caules mihi lautius ac delicatius oleo aut abdomine unge. Egone olere duro & ſalſamentis miſere victitabo, etiam diebus feſtis, quando alii genio indulgent; Vel, Mihine urtica apponetur, durum & agreſte olus, & exigua portio porcini capitis in fumo per aurem perforatam ſuſpenſi, ut filius tuus abdomini & ventri ſerviens, ac paſtus jecore anſerino, quod Romanis in deliciis fuit, opes non ſine magno labore & ſudore à me partas & ſervatas dilapidet; Utque cum cœperit faſtidire plebeiam & vulgivagam venerem pecuniæ vi irrumpat in thalamos nobilium virginum ac matronarum? Egone me macerem adeo ut corpus meum tenue & gracilentum evadat inſtar tramæ; & tantum non σκελετὸν fiam; dum interea tuus ille nepos, tanquam victimarius aliquis hoſtiarum miniſter, ventrem habeat guloſi alicujus lurconis probe ſaginatum?

4 *Vende animam lucro, &c. Argumentum.* Sequitur jam pucherrima coronis hujus ſatyræ & diſputationis contra avaros inſtitutæ. Ubi docet hominis avari cupiditatem eſſe inſatiabilem. Inducit autem cupidum hæredem paterna dicta reponentem, quod paulo ante vetabat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

2 Cappadocas rigida pingues paviſſe [1] cataſta:
Rem duplica. Feci; jam triplex; jam mihi quarto,
Jam decies redit in rugam, depinge, ubi ſiſtam,
Inventus, Chryſippe, tui 3 finitor acervi.

1 *Cataſta.* Cataſta vox eſt Romana, ſed Græcæ vel potius Siculæ originis, ut aliæ reliquis Græcis incognitæ. Eſt autem cataſta pegma ligneum in quo mangones mancipia ſua vænalia collocabant cum illa vendebant. Ideo autem vænum publice exponebantur, quia qui ſervos emebant, ſolebant eos nudare & diligenter perſpicere eſſentne illis omnia membra integra & valida. Neque hoc ſolum, ſed etiam ſaltare eos jubebant, ut agilitatis ſuæ ſpecimen darent: palpo etiam ſubinde percutiebant ac plana manu feriebant ad oſtendendam bonam habitudinem & bene curatam cutem ſuorum mancipiorum. Atque hac notione fortaſſe hic ſumendum verbum *plaudere*. Nemini vero mirum hic videatur *plaudere* cum accuſativo jungi, multa ſiquidem verba à Poetis uſurpantur contra uſum communem. 2 *Cappadocas.* Id eſt ſervos è Cappadocia Aſiæ minoris regione, unde, ut & ex Ægypto & aliis regionibus, ſervi in Italiam transferebantur à mangonibus lucri faciendi ſtudio. 3 *Finitor acervi.* Reſpicit hoc proverbium ad Soriten qui Chryſippi Stoicorum acutiſſimi acervus dicitur; quia multum in eo Chryſippus ſudaverat, ut finitorem acervi hujus inveniret, ſed fruſtra. Cum ergo ſpe omni dejectus fuerit inveniendi quod quærebat, inde proverbio locus factus eſt, ut cum quid impoſſibile notamus, non magis id fieri poſſe dicamus quam finitorem Soritæ invenire. Dictus autem Sorites ἀπὸ τοῦ σωροῦ, id eſt ab acervo, quoniam ex uno conceſſo ad multas concluſiones acervatim quaſi aſcendit. Hinc iſtud argumentandi genus acervum appellat Perſius. Exemplum habet apud Ciceronem primo de natura Deorum, quo oſtenditur Deum ſpecie figuraque eſſe humana. Si dii ſunt, beati ſunt: ſi beati, virtute præditi: ſi virtutis compotes, etiam rationis: ſi rationis capaces, homines ſunt. Sed ruit ultima conſequentia: nam ratio quidem in Deo eſt, at non ut in homine. Ille fons, hic pertenuis rivulus.

Paraphraſis. H. Age, ô Perſi, redime omnes lucri faciendi occaſiones vel jactura vitæ tuæ, ut mercaturam facias, eaque ratione rem augeas. In remotiſſimas orbis plagas naviga: neque ullus ſit tam turpis quæſtus qui tibi ſordeat. Mangonium igitur exerce, & effice ne ſit paratior alter ad coëmenda mancipia, quæ à te probe curata & concinnata quam plurimi vænire poſſint in cataſta te plaudente & percutiente ut bonam eorum habitudinem circumſtantibus probes: remque duplo majorem ſic redde. P. Feci: imo vero rem triplo majorem reddidi, imo quadruplo: quin decies multiplicavi, &, quaſi veſtis, decies in rugam rediit. Sed quia nulla auri copia, nulla opum vi avaritiam tuam, ô Hæres, expleri poſſe video, defini mihi aliquem divitiarum modum, ne in infinitum excurrat hæc cura quam adhibere me velis in congerendis opibus. Sed hæc rei familiaris multiplicatio tanquam tua, Chryſippe, acervatio eſt ſive Sorites. Ut enim Soritis; ſic avaritiæ exitus Euclionibus inventu difficilis eſt, imo potius nullus.

Soli Deo Gloria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 39